

Stockholms stads hälsovårdsnämnd och i samband därmed stående institutioner.

Hälsovårdsnämnden.

Vasagatan 6, C. (postgirokonto nr 50324); t. hälsovårdsnämnden. Nämnden sammanträder i regel varannan tisdag kl. 14.30.

I äldre tider fanns ingen offentlig hälso- och sjukvård i Stockholm. Medeltidens sjukvårdsanstalter, ett slags mellanting mellan sjukhus, fattighus och härbärgen, stodo i samband med munkväsendet. Först på 1600-talet började skolade läkare verka i huvudstaden och från början av samma århundrade finna vi där en stadsmedicus eller stadsphysicus med uppgift att tillhandagå stadens invånare med sjukvård; så småningom blev han emellertid huvudsakligen tjänsteman med skyldighet att besvara rättsmedicinska frågor och besörja fängelsesjukvård. Såsom medlem av det år 1663 bildade collegium medicum, som från att vara en huvudsakligen stadens hälsovårdsmyndighet utvidgades till ett statens ämbetsverk (nuv. medicinalstyrelsen) fick han en framskjuten ställning och tillades honom 1796 överinseendet över stadens övriga läkare. Från mitten av 1600-talet fanns i Stockholm även en stadskirurg eller stadsfältskär med skyldighet att biträda stadsmedicus med utvärtesfall samt tillhandagå med läkarhjälp vid olycksfall och därför hålla s. k. fältskärsstugor. År 1827 ombildades stadsmedicus- och stadskirurgtjänsterna till förste och andre stadsläkaretjänster. Genom kungl. brev 1757 förordnades om antagande av tre avlönade fattigläkare, till en början tillsatta och avlönade av staten, men från 1796 sorterande under stadsmedicus och från 1812 avlönade av staten. Frågor rörande hälso- och sjukvård handhades för övrigt under denna tid fortfarande av fattigvårdsmyndigheten (jfr sid. 63).

En systematiskt ordnad allmän hälsovård tillkom först i förra århundradet. Det var kolerans uppträdande i Europa år 1830, som verkade såsom en mäktig väckelse till organiserandet av hälsovården i huvudstaden, liksom i hela riket. Med hänsyn uteslutande till denna farst påbjöd kungl. kungörelsen den 9 juli 1831 tillsättandet av sundhetsnämnder i orterna. I Stockholm kallades denna myndighet först allmänna sundhetskommittén, men fick snart namnet allmänna sundhetsnämnden. Vid kolerans förnyade vandring till Europa på 1840-talet tillsattes i Stockholm ånyo samma nämnd, som till följd av koleraperiodens långvarighet blev oav-

brutet verksam under mer än halvtannat årtionde. I 1862 års kommunalförordning upptogs bland verkställande myndigheter sundhetsnämnden, som hade att handlägga alla frågor rörande allmänna hälsotillståndet och sjukvården. Sundhetsnämnden fortfor med sin befattning till år 1878, då hälsovårdsnämnden jämlikt 1874 års hälsovårdsstadga för riket, övertog dess bestyr med hälsovården och jämlikt k. instruktionen den 4 mars 1864 för Stockholms stads sundhetsnämnd samt stadsfullmäktiges beslut den 1 dec. 1877 jämväl med den allmänna sjukvården och stadens sjukhus. Nämndens verksamhet fortgår i huvudsak oförändrad enligt den nya hälsovårdsstadgan den 19 juni 1919 och epidemilagen s. d., vilka trädde i kraft den 1 jan. 1920, samt den i sammanhang med kommunalförvaltningens omläggning utfärdade nya instruktionen för Stockholms stads hälsovårdsnämnd den 9 april 1920.

Jämte de uppgifter, som jämlikt hälsovårdsstadgan och epidemilagen samt andra gällande författningar tillhöra hälsovårdsnämnd, skulle nämnden enligt 1920 års instruktion handhava förvaltningen av stadens allmänna sjukvård och därmed sammanhängande angelägenheter. Nämnden var sålunda överstyrelse för stadens permanenta sjukvårdsanstalter samt utfärdade stadgar för dem. Den närmaste ledningen av sjukvårdsanstalternas förvaltning handhades av en av hälsovårdsnämnden utsedd central sjukhusstyrelse, med undantag dock av epidemisjukhuset, som i vissa avseenden stod under nämndens omedelbara förvaltning, samt Sachsska barnsjukhuset, som hade en särskild styrelse. Nämnden handhade och stadens polikliniker och anordningar för provisorisk sjukvård, desinfektionsanstalter och andra anstalter, som inrättats för beförande av nämndens verksamhet i hälsovårdens tjänst. Nämnden bestred såväl de stadens allgäande utgifter för sinnessjukas vård på stadens hospital som ock kostnaderna för den stadens allgäande provisoriska vård av sådana sinnessjuka, som voro berättigade att intagas å dylik anstalt, med skyldighet för nämnden att tillse att plats så snart som möjligt bereddes dem å statsanstalt. (Beträffande stadens successiva övertagande av hela sin sinnessjukvård se nedan sid. 156.)

Sedan kungl. maj:t genom ett den 16 sept. 1932 utfärdat reglemente för Stockholms stads sjukhus föreskrivit, att stadens sjukhus, med vissa undantag, skola fr. o. m. den 1 jan. 1933 förvaltas av en gemensam, av stadsfull-

måktige vald direktion, har hälsövarðsnämndens befattning med sjukhusens förvaltning i huvudsak upphört från och med nyssnämnda tidpunkt. Genom beslut den 22 dec. 1932 har stadskollegiet, enligt bemyndigande av stadsfullmäktige, uppdragit åt hälsövarðsnämnden att, jämte de nämnden enligt allmänna författningar tillkommande uppgifter, handhåva förvaltningen av nämndens laboratorier, desinfektionsanstalt, isoleringsanstalt, avlusningsanstalt och karantänsstallar samt de fristående poliklinikerna, polikliniken för könssjuka å S:t Görans sjukhus samt tuberkulosby ån, ävensom att handlägga ärenden rörande distriktsläkarnas, stadssjuksköterskornas, förlösningsläkarnas och de kommunalt anställda barnmorskornas verksamhet.

Epidemisjukhusets förvaltning skall enligt epidemilagens bestämmelser alljämt handhåvas av hälsövarðsnämnden. Emellertid har nämnden anmodat sjukhusdirektionen att fr. o. m. den 1 jan. 1933 å nämndens vägnar ombesörja upphandling för förnödenheter för epidemisjukhuset liksom för stadens övriga sjukhus. Genom kungl. brev den 11 mars 1932 har hälsövarðsnämnden bemyndigats att, beträffande sinnessjukhus, som avses i 104 § i stadgan angående sinnessjukvården i riket och för vars driftkostnad staden i sista hand helt ansvarar, tills vidare i den ordning dittills skett meddela erforderliga föreskrifter i de hänseenden, som avses i nämnda författningsrum, dock med vissa angivna inskränkningar. I kraft av detta bemyndigande har hälsövarðsnämnden uppdragit åt sjukhusdirektionen att fr. o. m. den 1 jan. 1933 å nämndens vägnar handhåva förvaltningen av stadens sinnessjukhus med iakttagande av föreskrifterna i nämnda kungl. brev.

Hälsövarðsnämnden består, enligt k. brev den 19 mars 1920, förutom av ordförande, som utses av stadskollegiet bland borgarråden, av polismästaren och förste stadsläkaren såsom självskrivna ledamöter samt fyra andra ledamöter, vilka jämte fyra suppleanter för de valda ledamöterna utses av stadsfullmäktige för en tid av fyra år. Nämnden utser årligen inom sig en vice ordförande.

Av de nuvarande ledamöterna och suppleanterna äro resp. två utsedda för tiden t. o. m. år 1933 och två för tiden t. o. m. år 1935.

För revision av nämndens och underlydande styrelsens räkenskaper och förvaltning utse stadsfullmäktige jämlikt revisionsstadgan årligen fem revisorer jämte tre suppleanter för dem.

Författningar m. m. Hälsövarðsstadga den 19 juni 1919, med ändringar den 19 mars 1920, 26 sept. 1921, 30 maj 1930, 5 juni 1931 och 30 dec. 1932. Epidemilag den 19 juni 1919. Kungl. brev den 19 mars 1920 med särskild föreskrift rörande sammansättningen av hälsövarðsnämnden i Stockholm. Instruktion för Stockholms stads hälsövarðsnämnd den 9 april 1920, med ändringar den 23 okt. 1924 och 19 maj 1930. Kungl. brev den 11 mars 1932 ang. befogen-

het för Stockholms stads hälsövarðsnämnd att meddela föreskrifter beträffande vissa sinnessjukhus. Stadskollegiets beslut den 22 dec. 1932 ang. fördelning av vissa arbetsuppgifter mellan hälsövarðsnämnden och sjukhusdirektionen. Hälsövarðsnämndens beslut den 10 jan. 1933 ang. uppdrag åt sjukhusdirektionen att handhåva vissa förvaltningsuppgifter med avseende å epidemisjukhuset och sinnessjukhusen. Instruktion för hälsövarðsnämndens sekreterare, antagen av nämnden den 8 febr. 1922.

Stat år 1933. Utgifter: 4,210,543 kr. (inkl. vissa för hälsövarðsnämnden och sjukhusdirektionen t. v. gemensamma anslag); inkomster: 275,370 kr. (däruv bidrag och ersättning av statsmedel 75,000 kr.).

Hälsövarðsnämndens ledamöter.

Ordförande

(utsedd av stadskollegiet).

Karlsson, Wictor E., borgarråd, stadsfullm.; t. »stadshuset»; träffas i stadshuset vardagar 11—12.

Vice ordförande.

*Haglund, S. E. P., professor.

Övriga ledamöter.

Hallgren, E. S., polismästare (självskr.).

Rietz, A. E., förste stadsläkare (självskr.).

Anderson, Knut H., tjänsteman, stadsfullm.

*Erikson, G. O., kassör.

Johansson-Visborg, Anna S., fru, stadsfullm.

Suppleanter.

Garsten, B. C., ombudsman, stadsfullm.

Grimlund, O. B., redaktör.

*Ivarsson-Pauli, R. Gulli, prakt. läkare.

*Mattsson, S., skötare.

Kassaförvaltare.

Erikson, G. O.; Anderson, Knut H. (suppl.).

Sekreterare

(4,980 kr.).

Tham, K. G. K. M.

Hälsövarðsnämndens revisorer

(utsedda av stadsfullmäktige för granskning av 1932 års räkenskaper och förvaltning).

(Jfr sid. 80.)

Björlin, O. S., prakt. läkare.

Blomquist, O. G. A., revisor.

Granqvist, A. M., tf. domänkamrerare.

Karlsson, Karl A., förbundsordförande, stadsfullm., ordf.

Ohlson, V. G. H., tjänsteman.

Suppleanter:

Andersson, A. H., snickare.
Henning, K. A., direktör.
Landin, J. W., kassadirektör.

Hälsövarðsnämndens byrå och expedition.¹⁾

Vasagatan 6, C. (postgirokonto nr 50524);
t. »hälsövarðsnämnden»; expeditionstid:
10—12, 12,30—14,30.

Den dagliga ledningen av hälsövarðsförvaltningen tillkommer förste stadsläkaren (ang. tillsättning, instruktion m. m. se nedan), som varje söckendag ä av nämnden bestämd tid är tillstädes å nämndens expedition, varest även sundhetsinspektören (se sid. 131), förste och andre stadsveterinärerna (se sid. 131), bostadsinspektören (se sid. 136) och nämndens ingenjör (se sid. 131) träffas dagligen å vissa tider (se nedan).

Instruktioner. Instruktion för hälsövarðsnämndens ombudsman, antagen av nämnden den 5 febr. 1915, med ändringar den 16 jan. 1924 och 9 juni 1926. Instruktion för hälsövarðsnämndens kamrerare, antagen av nämnden den 23 febr. 1906.

Stat år 1933. Utgifter: 302,601 kr. (inkl. vissa för hälsövarðsnämnden och sjukhusdirektionen t. v. gemensamma anslag); inkomster: 11,600 kr.

Förste stadsläkare (29).

Rietz, A. E.; t. »hälsövarðsnämnden» och 104153;
mottagningstid: 14—15, lördagar 13—14.

Sundhetsinspektör (25).

Ströman, R. A.; t. »hälsövarðsnämnden»; mottagningstid: 13—14.

Förste stadsveterinär (23).

Åfeldt, N. O. E; t. »hälsövarðsnämnden»; mottagningstid: 13—14.

Andre stadsveterinär (21).

Larsson, R.; t. »hälsövarðsnämnden»; mottagningstid: 15—16.

Bostadsinspektör (23).

Engstrand, G. N.; t. »hälsövarðsnämnden»; mottagningstid: 13—14.

Ingenjör (21).

Ericsson, G. J. I.; t. »hälsövarðsnämnden»; mottagningstid: 13—15.

¹⁾ Viss personal är t. v. gemensam för hälsövarðsnämndens byrå och expedition samt sjukhusdirektionens expedition; jfr sid. 138.

Ombudsman (22)

(befattningen uppförd å fattigvarðsnämndens stat).
Hellichius, N. M.; expedition och mottagningstid: se under fattigvarðsnämnden, sid. 173.

Aktuarie (18)

(å ombudsmansexpeditionen)
(befattningen uppförd å fattigvarðsnämndens stat).
Lindquist, C. G. A. (se sid. 173).

Bokhållare (13)

(å ombudsmansexpeditionen)
(befattningarna uppförda å fattigvarðsnämndens stat).

Berg, E. A. G., tjl., tjjf. Sundberg, E. D.;
Holmberg, F. N. G. R., tjl., tjjf. Werndahl, G. W.
En amanuens å ombudsmansexpeditionen
(1,740 kr.).

Aktuarie (18)

(föreståndare för pensionsbyrån)
(befattningen uppförd å fattigvarðsnämndens stat).
Zetterlund, G. E.; expedition och mottagningstid: se under fattigvarðsnämnden, sid. 173.

Kamrerare (20).

Lundberg, I.; t. »hälsövarðsnämnden» och 11 90 80; mottagningstid: 10—12, 12,30—14,30.

Kontorsskrivare (11).

Ahnfelt, Inga L., fru.

Registrator (11).

Sjögren, Marta.

En extra bokhållare (3,900 kr.), en kontorsskrivare (9), tre extra kontorsskrivare (2,280—2,640 kr.), ett extra kontorsbiträde (1,980 kr.), en förrådsförvaltare (300 kr.).

Förste vaktmästare (7).

Åhrman, K. O.

En vaktmästare (6), två automobilförare (8), en automobilförare (7), två telefonbiträden (1,860—1,740 kr.), ett vaktmästarbiträde (1,020 kr.).

Stads- och distriktsläkare m. fl.

(Ang. sjukhusläkarna se under de särskilda sjukhusen, sid. 126, 143 ff.; ang. sundhetsinspektören, förste och andre stadsveterinären, bostadsinspektören m. fl. se under hälsövarðsinspektionen, sid. 131, och bostadsinspektionen, sid. 135.)

Förste stadsläkaren i Stockholm tillsättes jämlikt kungl. brev den 17 juni 1881 av en valnämnd, bestående av överståthållaren, vil-

ken i nämnden förer ordet, sex av och bland stadsfullmäktige särskilt för varje gång utsedda ledamöter samt hälsovårdsnämndens ledamöter utom förste stadsläkaren eller den, som i hans ställe tjänstgör i hälsovårdsnämnden. Vederbörandes kompetens prövas dessförinnan av medicinalstyrelsen; fullmakt för den utnämnde utfärdas av överståthållarämbetet. Förste stadsläkaren, som är självskriven ledamot i hälsovårdsnämnden, åligger att ägna sorgfälligt uppmärksamhet åt allt, som kan inverka på sundheten och allmänna hälsotillståndet i huvudstaden och bör han för sådant ändamål vidtaga behöfliga undersökningar samt från distriktsläkarna förskaffa sig noggrann kännedom om hälsotillståndet i stadens olika delar och med dem samråda i sådana viktigare hälsovårdsfrågor, som ligga inom deras verksamhetsområde. Förste stadsläkaren är chef för personalen vid den hälsovårdsinspektion, som lyder under hälsovårdsnämnden och skall hava tillsyn över stadens allmänna sjukvård och äger i följd härav att hålla sammanträden med distriktsläkarna. Finner han därvid brister, vilka det icke ankommer på honom att afhjälpa, skall han hos hälsovårdsnämnden föreslå nödiga åtgärder. Han är förman för andre stadsläkaren och distriktsläkarna samt har inseende över i staden praktiserande fältskärer, tandläkare och barnmorskor. Förste stadsläkaren åligger att bereda och införa hälsovårdsnämnden föredraga alla ärenden, som angå stadens allmänna hälsovård och sjukvård. Å tid, som hälsovårdsnämnden bestämmer, bör han i allmänhet varje söckendag vara tillstädes å nämndens byrå för att tillhandagå med erforderliga upplysningar. Han må icke innehava eller förestå annan tjänstbefattning.¹⁾

Andre stadsläkaren tillsättes på enahanda sätt som förste stadsläkaren. Honom åligger bland annat, att på förordnande av överståthållarämbetet eller rådhusrätten verkställa inom staden och dess område förekommande rättsmedicinska besiktningar och liköppningar i enlighet med gällande föreskrifter, att meddela erforderligt läkarbetyg för inträde å vårdhem, att på begäran av enskild person afgiva utlåtande eller betyg över beskaftenheten av sjukdom och kroppsskada, att besörja sjukvården inom stadens fångelser samt att hava närmaste tillsynen över fältskärstugor i staden. I övrigt har andre stadsläkaren att ställa sig till efterrättelse överståthållarämbetets särskilda föreskrifter i tjänsten samt att lämna det tjänstebiträde, som hälso- och fattigvårdsnämnderna av honom äska till fullgörande av vad honom enligt instruktion åligger.¹⁾

Distriktsläkarna tillsättes av hälsovårdsnämnden medelst förordnanden tills vidare. Di-

striktsläkarens huvudsakliga åligganden äro: att utan särskild ersättning med läkarehjälp tillhandagå alla i distriktet boende fattiga sjuka, vilkas medellöshet blivit behörigen styrkt, att utfärda betyg för sådana i distriktet boende sjuka, som söka fattigunderstöd eller skola intagas å fattigvårdsanstalt, för person, som söker inträde å vårdhem och vilkens tillstånd icke tillåter honom att installa sig å andre stadsläkarens tjänsterum, samt för barn, som skola intagas å allmänna barnhuset. Distriktsläkare bör hava sin bostad inom det honom anvisade distriktet.¹⁾

För att med sjukvård i hemmen tillhandagå obemedlade och mindre bemedlade hava av staden anstälts tolv s. k. stadssjuksköterskor. Vården lämnas kostnadsfritt åt obemedlade; mindre bemedlade erlägga däremot viss nedsatt avgift, lämpad efter råd och lägenhet. Med denna verksamhet avses såväl att bereda bättre vård i hemmen för sjuka inom nämnda befolkningsgrupper som ock att minska kraven på sjukhusvård. (Jfr även nedan sid. 125.)

I Brännkyrka finnes dessutom anställd en sjukvårdssyster, och i Bromma finnas två fattigvårdssystrar, gemensamma för hälsovårds- och fattigvårdsnämnderna.

Förlossningsläkare antagas av hälsovårdsnämnden för beredande av tillgång till erforderlig läkarbehandling i hemmen vid barnsbörd eller missfall samt för biträde vid tillsyn över barnmorskor. Åt medellösa lämnas biträde kostnadsfritt.

För Brännkyrka är anställd en barnmorska. I övriga delar av staden hava obemedlade personer rätt till fri vård av barnmorskor, som staden betalar efter viss taxa för varje förlossning. Dessutom kunna mindre bemedlade erhålla förlossningshjälp till nedsatt avgift av vissa barnmorskor, vilka härför åtnjuta ersättning av staden.

*Instruktioner m. m.*¹⁾ Kungl. brev till överståthållarämbetet angående förändrade bestämmelser för tillsättning av stadsläkare i Stockholm den 17 juni 1881. Instruktion för förste stadsläkaren i Stockholm den 3 dec. 1881. Instruktion för andre stadsläkaren i Stockholm den 3 dec. 1881. Hälsovårdsnämndens instruktion för distriktsläkarna i Stockholm den 19 mars 1883, med ändringar den 26 nov. 1897. Instruktion för förlossningsläkare, antagen av hälsovårdsnämnden den 11 febr. 1910. Instruktioner för läkarna inom förutvarande Brännkyrka socken, fastställda av hälsovårdsnämnden den 17 jan. 1913.

Förste stadsläkare (29).

Rietz, A. E. (se sid. 122); hälsovårdsnämndens expedition, Vasagatan 6, C.; t. »hälsovårdsnämnden» och 10 41 53; mottagningstid: 14—15, lördagar 13—14.

Andre stadsläkare (23).

Hultkvist, G. E.; Kornhamnstorg 4, St.; t. 10 05 11; mottagningstid: 9,30—10,30.

¹⁾ Se noten å vidstående spalt.

¹⁾ Stadsfullmäktige hava den 17 febr. 1930 för sin del godkänt och medicinalstyrelsens prövning underställt ett förslag till ny instruktion för förste och andre stadsläkarna samt distriktsläkarna i Stockholm. Instruktionsförslaget har ännu ej blivit fastställt.

Läkardistriktet.

Nikolai läkardistrikt

(omfattande Storkyrkoförsamlingen).

Distriktsläkare (18).

Engström, R. O.; mottagning: Kornhamnsgat 4, St.; t. 10 46 92 (bostaden: 40 35 37); mottagningstid: 9—10.

Klara och Jakobs läkardistrikt

(omfattande Klara och Jakobs församlingar samt den del av Adolf Fredriks församling, som ligger söder om Kammakargatan mellan Klaraviken och Upplandsgatan samt söder om Tegnérgatan mellan Upplandsgatan och Döbelnsgatan).

Distriktsläkare (17).

Heineman, I. D.; Kungsgatan 3, C.; t. 10 65 50; mottagningstid: 10—11.

Kungsholms läkardistrikt

(omfattande Kungsholms församling).

Distriktsläkare (17).

Österberg, J. H.; Kungsholmstorg 16, K.; t. 50 20 40; mottagningstid: vardagar 8,30—9,30, sön- och helgdagar 9,30—10,30.

S:t Görans läkardistrikt

(omfattande S:t Görans församling samt Stora och Lilla Essingen).

Distriktsläkare (17).

Ottander, C. O. C.; S:t Eriksgatan 23, K.; t. 50 28 05; mottagningstid: 9,30—10,30.

Adolf Fredriks västra läkardistrikt

(omfattande området mellan Hälsingegatan söderut till Frejgatan, denna gata till Upplandsgatan, denna gata till Kammakargatan samt denna gata fram till Klaraviken).

Distriktsläkare (18).

Schmidt, F. W.; Odengatan 70, Va.; t. 30 23 39, 38 65 28; mottagningstid: 9—10.

Adolf Fredriks östra läkardistrikt

(omfattande området mellan Hälsingegatan söderut till Frejgatan, denna gata till Upplandsgatan, denna gata till Tegnérgatan, denna gata till Döbelnsgatan, denna gata till Odengatan, denna gata till Sveavägen och denna vägs förlängning norrut till Brunnsviken).

Distriktsläkare (17).

Kåge, G. M.; Sveavägen 116, Va.; t. 30 49 99; mottagningstid: vardagar 8,30—9,30, sön- och helgdagar 8,30—9.

Johannes läkardistrikt

(omfattande Johannes församling samt den del av Engelbrekts församling, som ligger norr om Odengatan och väster om Stockholm—Rimbojärnvägen).

Distriktsläkare (18).

Dalén, K. L. E.; Tegnérgatan 15, Va.; t. 10 52 23; mottagningstid: 9—10.

Östermalms västra läkardistrikt

(omfattande den del av Engelbrekts församling, som ligger öster om Birger Jarls- och Odengatorna, samt den del av Hedvig Eleonora församling, som ligger väster om Sibylle-, Stor- och Jungfrugatorna).

Distriktsläkare (17).

Höglund, G.; Brahegatan 28, n. b., Ö.; t. 60 33 49 (bostaden: 60 14 32); mottagningstid: vardagar 9—10, sön- och helgdagar 10—11.

Östermalms östra läkardistrikt

(omfattande den del av Hedvig Eleonora församling, som ligger öster om Sibylle-, Stor- och Jungfrugatorna, samt Oscars församling).

Distriktsläkare (17).

Nyström, E. J.; Artillerigatan 28, Ö.; t. 67 27 15; mottagningstid: 8,30—9,30.

Katarina norra läkardistrikt

(omfattande de delar av Katarina och Sofia församlingar, som begränsas av Södermalmstorg, Götgatan till Folkungagatan, denna gata till Renstiernas Gata, denna gata, till Tjårhovsgatan denna gata till Erstagatan samt denna gata till Stadsgården).

Distriktsläkare (17).

Rasch, F. W.; Folkungagatan 61, 2 tr., Sö.; t. 40 00 58; mottagningstid: 9—10.

Katarina södra läkardistrikt

(omfattande den del av Katarina församling, som begränsas av Skånegatan från Timmermansgatan till Götgatan, denna gata till Blekingegatan, denna gata till Nytorget, detta torg och Nytorgsgatan till Folkungagatan, denna gata till Götgatan, denna gata till Högbergsgatan samt församlingsgränsen västerut).

Distriktsläkare (18).

Vakant, t.j.f. Rasch, F. W.; Folkungagatan 61, 2 tr., Sö.; t. 40 00 58; mottagningstid: 9—10.

Sofia östra läkardistrikt

(omfattande de delar av Katarina och Sofia församlingar, som begränsas av Erstagatan från Stadsgrården till Tjårhovsgatan, denna gata till Renstier-nas Gata, denna gata till Folkungagatan, denna gata till Nytorggsgatan, denna gata till Nytorget samt Värmdögatan; dessutom den till Sofia för-samling hörande delen av Hammarbyområdet).

Distriktsläkare (18).

Åkerberg, C. L. K.; Folkungagatan 110, 3 tr., Sö.; t. 40 06 04; mottagningstid: vardagar 9—10, sön- och helgdagar 8,30—9.

Sofia västra läkardistrikt

(omfattande de delar av Katarina och Sofia för-samlingar, som i norr begränsas av Skånegatan från Timmermansgatan till Götgatan, denna gata till Blekingegatan, denna gata till Värmdö-gatan samt denna gata till Hammarby sjö).

Distriktsläkare (18).

Knaust, O. W.; Folkungagatan 50 (Götgatspa-latset), 3 tr., Sö.; t. 41 52 26; mottag-ningstid: vardagar 10—11, sön- och helgdagar 8,30—9,30.

Maria läkardistrikt

(omfattande Maria församling).

Distriktsläkare (17).

Edrén, F. G.; Hornsgatan 29 B, Sö.; t. 41 48 50; mottagningstid: 9—10.

Högalids läkardistrikt

(omfattande Högalids församling).

Distriktsläkare (18).

Hulting, C. G.; Hornsgatan 57, Sö.; t. 41 47 88; mottagningstid: vardagar 9—10, sön- och helgdagar 10—11.

Liljeholmens läkardistrikt

(omfattande den del av Brännkyrka församling, som ligger norr och nordväst om stora lands-vägen till Fittja och det vattenavlopp, som från trakten av Stensborg framgår till Årstaviken mellan Årsta och Sköntorp).

Distriktsläkare (18).

Rülcker, E. R. A. O.; Liljeholmsvägen 2, Lilje-holmen, Stockholm 9; t. Liljeholmen 8; mot-tagningstid: vardagar 9—10, sön- och helg-dagar 9,30—10.

Älvsjö läkardistrikt

(omfattande den återstående delen av Bränn-kyrka församling).

Distriktsläkare (18).

Malmgren, G. W. K.; Älvsjövägen 2 (Klings fastighet), Älvsjö; t. Älvsjö 1 04; mottag-ningstid: vardagar 9—10, sön- och helgdagar 10—11 (sept.—maj), 9—10 (juni—aug.).

Enskede läkardistrikt

(omfattande Enskede församling).

Distriktsläkare (17).

Ericsson, V. A.; Handelsvägen 20, 1 tr., Enskede; t. Enskede 13 44; mottagningstid: vardagar 9—10, sön- och helgdagar 10—10,30.

Bromma läkardistrikt

(omfattande Bromma församling med undantag av Stora och Lilla Essingen).

Distriktsläkare (17).

Zandrén, S. A.; Brommavägen 173, Äppelviken; t. Äppelviken 5 02; mottagningstid: vardagar 9—10, sön- och helgdagar 10,30—11.

Stadssjuksköterskor.

För vård i hemmen av obemedlade och mindre bemedlade sjuka finnas anställda tolv *stads-sjuksköterskor*, varav tio å ordinarie stat (jfr ovan sid. 123). Biträde av dessa sjuksköterskor kan av läkare rekvideras hos sjukhuscentralen, se sid. 139 (t. »hälsovårdsnämnden»; »sjukhus-centralen»).

I Brännkyrka är anställd en *sjukvårds-syster*, varjämte i Bromma finnas anställda två *fattigvårdssysstrar*, gemensamma för hälso-vårds- och fattigvårdsnämnderna.

(Sjukvårdssysstrar, för vård av fattiga sjuka i hemmen, finnas även anställda hos vissa sjuk-vårdsföreningar, av vilka flera erhålla understöd av staden; se sid. 385.)

Avlöningar. Tio stadssjuksköterskor: lönegrupp 7; två stadssjuksköterskor: 2,640 kr.; en sjukvårdssyster i Brännkyrka: 3,060 kr.; två fattigvårdssysstrar i Bromma: löne-grupp 6 (halva avlöningsbeloppet utgår från hälsovårdsnämnden och halva från fattigvårds-nämnden).

Förlossningsläkare.

Avlöningar. Tre läkare: vardera arvode 600 kr.

För Östermalm och Norrmalm.

Felländer, J.; Södra Blasieholmshamnen 4 A, C.; t. 10 88 86; mottagningstid: vardagar 14—15.

För Staden mellan broarna och Söder-malm.

Befattningen är förenad med en av underläkar-tjänsterna vid södra barnbördshuset; se sid. 153.

För Kungsholmen.

Gårdlund, C. H. W. A.; Odengatan 9, Ö.; t. 10 22 10; mottagningstid: vardagar 15,30—16,30 samt efter överenskommelse per te-lefon.

Barnmorskor.

I Brännkyrka församling är anställd en barnmorska. Beträffande den övriga staden se sid. 123.

Avlöningar m. m. Till kommunalt anställd barnmorska i Brännkyrka 2,640 kr. Till barnmorskor för fattigförlösningar i hemmen 1,600 kr. Ersättning till vissa barnmorskor, skyldiga att tillämpa av stadsfullmäktige fastställd taxa, 1,800 kr.

Epidemisjukhuset.

Valhallavägen, nära Roslagsgatan, uppfartsväg från Ingemarsgatan, Va. (postgirokonton nr 1082); t. 23 23 30 (växel).

Mottagningstid: sjuka intagas alla tider på dygnet.

Besökstid: varje dag kl. 12,30.

För anhöriga finnes tillfälle att efter erhållit tillstånd i besöksrummen kl. 12,30 samtala med de patienter, vilkas tillstånd det medgiver. Upplysningar om patienternas tillstånd meddelas till anhöriga varje helgfri dag kl. 12,30 av sjukhusets överläkare. Telefonupplysningar angående patienterna lämnas kl. 9—10 och 18—19.

Sjukvårdsavgifter: se ovan sid. 140.

En av kungl. maj:t tillsatt kommitté med uppgift att avgiva förslag till sjukvårdens förbättrande i huvudstaden hemställde i ett 1827 avgivet betänkande bland annat, att ett provisoriskt sjukhus skulle inrättas för att vid inträffande epidemier eller mera utbredd sjuklighet mottaga sådana sjuka, som icke kunde eller borde på andra sjukvårdsanstalter vinna inträde. Detta blev också kungl. maj:ts beslut, och för ändamålet uppläts Katarina f. d. kronobrännerieegendom vid Nya Sandbergsgatan på Södermalm. Verkställigheten för övrigt överläts åt stadens myndigheter, vilka sedan alltjämt bestritt utgifterna för och förvaltats anstalten, som togs i bruk den 22 juli 1831. Detta provisoriska sjukhus, såsom det ända till år 1878 kallades (se sid. 159), var således Stockholms första epidemisjukhus. Nämda år, 1878, omorganiserades anstalten till ett vanligt sjukhus under namn av Katarina sjukhus, men vården av smittsamma sjukdomar blev fortfarande en av dess viktigaste uppgifter.

Genom 1874 års hälsovårdslagstiftning (i sin helhet gällande för Stockholm fr. o. m. 1878) ställdes på kommunerna fordran på särskilda sjukhus för vård av smittsamma sjukdomar.

Uppförandet av ett sådant sjukhus blev i Stockholm länge uppskjutet på grund av svårigheten att finna en tjänlig byggnadsplats. I avvaktan härpå användes egendomen nr 82 vid Hornsgatan jämte en del av Katarina sjukhus såsom epidemisjukhus. Sedan staden i slutet av år 1886 förvärvat äganderätten till en vidsträckt, obebyggd bergplåt i den nordligaste, intill Djur-

gårdsområdet gränsande delen av stadens planlagda område, reserverades där plats för ett nytt epidemisjukhus, och år 1890 beslöts att uppföra ett sjukhus på 170 sängar. Det nya sjukhuset kunde tagas i användning den 18 sept. 1893. Åtskilliga utvidgningar hava sedan dess ägt rum, så att sjukhuset för närvarande har 616 platser (inberäknat tre kolerabaracker om 100 platser, som enligt beslut år 1905 uppförts vid sjukhuset). Av nämnda platser är emellertid f. n. endast 400—410 faktiskt disponibla för epidemisjukvård.

De sjukdomar, som å epidemisjukhuset särskilt behandlas, äro förnämligast scharlakansfeber, difteri, tyfus, paratyfus, barnförlämning, epidemisk hjärnhinneinflammation, fläcktyfus, smittkoppor, rödsot, asiatisk kolera, återfallsfeber, sömnsjuka och undulantfeber, men därjämte även, i mån av utrymme, mässling, kikhosta, vattenkoppor, epidemisk influensa m. fl. sjukdomar.

Vid sjukhuset meddelas av överläkaren klinisk undervisning i epidemiologi åt medicine kandidater, som å sjukhuset fullgöra assistenttjänstgöring.

Till sjukhusets driftkostnader utgår statsbidrag med 2 kr. per underhållsdag för varje enligt epidemiolagen kostnadsfritt vårdad sjuk.

Författningar. Epidemilag den 19 juni 1919. K. kung. den 7 sept. 1920 ang. statsbidrag för driften av epidemisjukhus. Instruktion för kommissarien (numera sysslomannen) vid epidemisjukhuset, fastställd av hälsovårdsnämnden den 11 maj 1894. Aftal mellan hälsovårdsnämnden och karolinska institutet ang. klinisk undervisning i epidemiologi vid epidemisjukhuset den 5 maj 1911.

Stat år 1933. Utgifter: 718,475 kr.; inkomster: 125,000 kr.

Styrelse.

Hälsovårdsnämnden (jfr sid. 121).

Styresman och överläkare (23)

(dessutom styresmansarvode 1,300 kr. och undervisningsarvode från karolinska institutet 4,000 kr.).

Vakant, *tjff.* Rhodin, H. D.; mottagningstid: vardagar kl. 12,30—13.

Underläkare

(5,700 kr.¹).

Nordwall, U.; Pettersson, Anna-Stina; en vakant.

Öronläkare

(personligt arvode 3,900 kr.).

Arnoldson, N. J.

¹) Efter ett års väl vitsordad tjänstgöring kan avlöningen höjas med 600 kr.

Elva *sjuksköterskor* (7), tre *extra sjuksköterskor* (2,640 kr.), ett *laboratoriebiträde* (6); dessutom avlönade enligt kollektivavtal: sjuttiofyra *sjuksköterskebiträden* (1 b).

Predikant

(1,000 kr.).

Hansson, O. A., kyrkoherde i Sollentuna.

Syssloman (19).

Åhlin, A. H. D.; t. 23 23 30; mottagningstid: 9 —13.

Bokhållare (13).

Marchander, T. K. V.

En *extra kontorsskrivare* (3,480 kr.).

Maskinist och desinfektör (13).

Hallström, O. H.

Vaktmästare (7).

Carlsson, J. L.; Wahlström, S. L.

En *biträdande maskinist* (10), en *snickare* (7), en *vaktmästare* (6), en *reparatör* (6), en *husmoder* (7), en *köksförestånderska* (7), en *biträdande köksförestånderska* (4), en *tvättförestånderska* (4), två *telefonister* (2,340—1,980 kr.), en *portvakt* (1).

Avlönade enligt kollektivavtal: sex *eldare* (2 b), en *bilförare* (2 b), fyra *gårdskarlar* (2 a), en *första kokerska* (1 d), två *kokerskor* (1 c), en *kallskänka* (1 b), tre *första köksbiträden* (1 b), två *matsalsbiträden* (1 b), två *sömmerskor* (1 b), ett *första tvättbiträde* (1 b), en *strykerska* (1 b), sex *köksbiträden* (1 a), sju *tvättbiträden* (1 a), sex *städerskor* (1 a).

Polikliniker.

Så kallade polikliniker, varmed förstås läkarmottagningar, där behandling meddelas åt fattiga sjuka, som ej behöva sluten anstaltsvård, hava sedan lång tid tillbaka varit anordnade i Stockholm, dels vid serafimerlasarettet, i syfte att härigenom erhålla ökat undervisningsmaterial, dels vid olika stadens sjukhus, dels ock såsom fristående institutioner, upprättade på enskilt initiativ och utan sammanhang med sjukhus. De sistnämnda poliklinikerna hava efter hand blivit av staden och hälsovårdsnämnden helt övertagna. Sålunda underhåller staden sedan 1886 en poliklinik å Södermalm (år 1930 flyttad till Kornhamnstorg 4), sedan 1919 en å Norrmalm och fr. o. m. år 1931 en å Östermalm (den förutv. s. k. allmänna polikliniken, till vilken staden tidigare alltsedan 1884 lämnat bidrag). Under hälsovårdsnämnden hör därjämte köns-

polikliniken vid S:t Görans sjukhus (sid. 129). Avdelningarna för behandling av könssjukdomar vid dessa polikliniker motsvara de i § 5 av lagen den 20 juni 1918 angående åtgärder mot utbredning av könssjukdomar omförmälda polikliniker.

Beträffande avgifter vid de fristående poliklinikerna gäller, att medellösa personer erhålla kostnadsfri behandling; därjämte må efter läkares beprövande därstädes även behandlas bemedlade personer, av vilka läkaren är berättigad att för egen räkning uppbära ersättning av intill 2 kr. för varje besök. Vid polikliniken för köns- och hudsjukdomar vid S:t Görans sjukhus sker behandling av könssjukdomar i smittsamt skede kostnadsfritt och behandling av hudsjukdomar mot en avgift för stockholmsbo av 1 kr. pr gång och för landsortsbo av 2 kr. pr gång eller mot avlämnande av vederbörligt intyg om medellöshet.

Staden lämnar även bidrag till andra polikliniker (se å avd. 4): serafimerlasarettet, diakonissjukhusets, kronprinsessan Lovisas vårdanstalts, gymnastiska centralinstitutets (för sjukgymnastisk poliklinik), tandläkarinstitutets ävensom vanföreståndens polikliniker. Dessutom har staden egna polikliniker i förening med vissa sjukhus, nämligen Sabbatsbergs, S:t Görans, S:t Eriks, Maria och Norrtulls sjukhus samt Sachsska barnsjukhuset (se sid. 142, 145, 147, 149, 151, 153). Dessa förvaltas emellertid gemensamt med vederbörande sjukhus av sjukhusdirektionen.

Instruktioner m. m. Instruktion för läkare vid de av Stockholms stads hälsovårdsnämnd inrättade polikliniker, fastställd av hälsovårdsnämnden den 24 jan. 1919. Lag den 20 juni 1918 angående åtgärder mot utbredning av könssjukdomar, med ändring den 15 juni 1922. Instruktion för läkare vid de, jämlikt gällande lag angående åtgärder mot utbredning av könssjukdomar den 20 juni 1918, i Stockholm inrättade polikliniker, fastställd av hälsovårdsnämnden den 24 jan. 1919. Kungl. kungörelse den 13 dec. 1918 ang. ersättning av statsmedel för läkarundersökning, läkemedel m. m. enligt § 6 i lagen den 20 juni 1918 angående åtgärder mot utbredning av könssjukdomar, med ändr. den 26 sept. 1921, 22 juni 1923, 11 april 1924, 22 juni 1928, 14 juni 1929 och 21 maj 1931.

Stat år 1933. Utgifter: 134,894 kr.; inkomster: 3,270 kr.

Stadens poliklinik vid Kornhamnstorg.

Kornhamnstorg 4, 2 och 3 tr., St.; t. 10 46 92 (avd. för barn-, tand- och ögon-sjukdomar), 10 22 16 (övriga avdelningar).

Föreståndare

(200 kr.).

Hægström, A. E.

HN

Barnsjukdomar.

Mottagningstid: måndagar, torsdagar och lördagar 12—13.

Läkare
(2,800 kr.).

Nordenson, A. G.; Hägg, A. D.

Hudsjukdomar.

Mottagningstid: tisdagar, torsdagar och lördagar 9—10.

Läkare
(2,100 kr.).

Moberg, V. L.

Kvinnosjukdomar.

Mottagningstid: måndagar, onsdagar och fredagar 9—9,30.

Läkare
(2,100 kr.).

Nilsson, Ada K.

Tandsjukdomar.

Mottagningstid: måndagar, onsdagar och fredagar 8,30—9,30.

Tandläkare
(2,100 kr.).

Vakant, *tfj.* Almgård, E. A.

Könssjukdomar (kvinnliga patienter).

Mottagningstid: måndagar, onsdagar och fredagar 18,30—19; tisdagar, torsdagar och lördagar 11—11,30.

Läkare

(7,000 kr.; avlöningen utgår av statsmedel).

Salén, f. af Klintberg, S. A. M. (Signe).

Assistentläkare

(5,000 kr.; avlöningen utgår av statsmedel).

Rossander, Gunhild.

Könssjukdomar (manliga patienter).

Mottagningstid: måndagar, onsdagar och fredagar 11—11,30; tisdagar och torsdagar 18,30—19 samt lördagar 13,30—14.

Läkare

(6,300 kr.; avlöningen utgår av statsmedel).

Grönqvist, K. J. R.

Ögonsjukdomar.

Mottagningstid: måndagar och torsdagar 18—19; tisdagar, onsdagar och fredagar 12—13.

Läkare
(4,500 kr.).

Lindblad, A. Y.

Öron-, näs- och halssjukdomar.

Mottagningstid: vardagar 13—13,30.

Läkare
(4,500 kr.).

Flodquist, L. G.; Hæggström, A. E.

Tre *sköterskor* (6), två *sköterskebiträden* (I c), ett *extra skrivbiträde* (1,800 kr.), två *städerskor* (I b).

Stadens poliklinik & Norrmalm.

Döbelnsgatan 59/61, n. b., Va.; t. 38 40 34.

Könssjukdomar (kvinnliga patienter).

Mottagningstid: måndagar, onsdagar och fredagar 9,30—10; tisdagar och torsdagar 18,30—19; lördagar 14—14,30.

Läkare

(7,300 kr.; avlöningen utgår av statsmedel).

Sjöquist-Rhodin, Tyra M.

Könssjukdomar (manliga patienter).

Mottagningstid: måndagar, onsdagar och fredagar 18,30—19; tisdagar, torsdagar och lördagar 11—11,30.

Läkare

(6,300 kr.; avlöningen utgår av statsmedel).

Almkvist, S. L.

Assistentläkare

(3,000 kr.; avlöningen utgår av statsmedel).

Cederquist, O. G. B.

Ögonsjukdomar.

Mottagningstid: tisdagar, torsdagar och lördagar 16—16,30.

Läkare
(2,100 kr.).

Uddgren, Gerda S.

En *sköterska* (6), en *extra sköterska* (600 kr.), ett *sköterskebiträde* (I c), två *extra skrivbiträden* (900 kr.), en *städerska* (750 kr.).

Stadens poliklinik & Östermalm.

Jungfrugatan 27, n. b., Ö.; t. 60 15 85.

Hudsjukdomar.

Mottagningstid: måndagar, onsdagar och fredagar 12—12,30.

Läkare.

Janzon, B. I. (jfr nedan).

Öron-, näs- och halssjukdomar.

Mottagningstid: måndagar, onsdagar och fredagar 9—10.

Läkare
(2,100 kr.).

Klingspor, S. W.

Könssjukdomar (kvinnliga patienter).

Mottagningstid: tisdagar, torsdagar och lördagar 9,30—10; måndagar, onsdagar och fredagar 18,30—19.

Läkare

(7,000 kr.; avlöningen utgår av statsmedel).

Paykull, S. S. E. (Lilly).

Assistentläkare

(3,600 kr.; avlöningen utgår av statsmedel).

Magnell-Nauciér, Valborg V. E.

Könssjukdomar (manliga patienter).

Mottagningstid: måndagar, onsdagar och fredagar 11,30—12; tisdagar och torsdagar 18,30—19 samt lördagar 14—14,30.

Läkare

(6,300 kr.; avlöningen utgår av statsmedel).

Janzon, B. I.

En sköterska (6), ett sköterskebiträde (I c), ett extra skrivbiträde (1,800 kr.), en städerska (810 kr.).

Polikliniken för köns- och hud-sjukdomar vid S:t Görans sjukhus.

Stadshagen, K. (postgirokonto nr 1083); t. »S:t Görans sjukhus» (växel); 53 41 54 (kontoret).

Mottagningstid, för män:

vardagar utom lörd. 12,30—13,30, 18,30—19, lörd. 12,30—13,30, 17—17,30.

för kvinnor: vardagar utom lörd. 11,30—12,30, 18,30—19, lörd. 11,30—12,30, 17—17,30.

Läkare

(avlönade av statsmedel med var och en 6,500 kr.; bidrag från staden 1,000 kr. åt var och en för behandling av hudsjukdomar).

Strandberg, J. V., Kjellberg, Gerda E.; Rhodin, N. J.; Willners, K. G.

Tre assistentläkare vid polikliniken för könssjukdomar (avlönade av statsmedel med var och en 1,800 kr.).

Stockholms stads tuberkulosbyrå.

Herkulesgatan 1, C.; t. 23 23 95, 23 23 96, 23 23 97, 23 23 98; expeditionstid: vardagar 9—14.

En upplysnings- och understödsbyrå för tuberkulossjuka öppnades i dec. 1906 och ytter-

ligare en byrå i maj 1909. Enligt stadsfullmäktiges beslut den 15 sept. 1930 hava dessa båda byråer under år 1932 sammanslagits till en.

Tuberkulosbyrån har till uppgift att åt lung-sotssjuka meddela råd och upplysningar till sjukdomens bekämpande och förekommande av smittas spridande samt att, om den sjuke är medel-lös eller mindre bemedlad, lämna nödigt under-stöd. Byrån förvaltas under hälsovårdsnämndens överinseende av en särskild dispensärstyrelse, bestående av fem ledamöter jämte två supplean-ter, utsedda av hälsovårdsnämnden. Förste stads-läkaren utövar närmaste tillsynen över byråns verksamhet. Byråns arbete ledes av en föreståndare, som skall vara en legitimerad och i tuber-kulossjukdomens diagnos, behandling och profylax kunnig läkare.

Understöd åt sjuka, som anlita byråns hjälp, bestämmas av ett förtroenderåd, bestående av byråns föreståndare och två personer, av vilka hälso-vårdsnämnden utser en och fattigvårdsnämnden en, med iakttagande, att upplysning inhämtas från fattigvårdsnämnden, innan understöd utdelas, och att anmälan göres, då utdelning av understöd ägt rum. Ej må understöd lämnas åt sjuk, som icke äger hemortsrätt i Stockholm.

Reglemente. Hälsovårdsnämndens reglemente för Stockholms stads upplysnings- och under-stödsbyrå för tuberkulossjuka den 7 sept. 1906, med tillägg (instruktion för röntgenläkaren vid byrån) den 5 jan. 1932.

Stat år 1933. Utgifter 408,310 kr.

Dispensärstyrelse.

Erikson, G. O., kassör; Ivarsson-Pauli, R. Gulli, prakt. läkare; Johansson-Visborg, Anna S., fru, stadsfullm.; Rietz, A. E., förste stadsläkare, ordf.; Thél, f. Roth, Elisif, fru, stadsfullm. Suppleanter: Jacobsohn, G. L., prakt. läkare; Jonson, Agnes A., fröken.

Förtroenderåd.

Vakant (utsedd av hälsovårdsnämnden); Öström, J. N. H., tf. fattigvårdsdirektör, ordf. (utsedd av fattigvårdsnämnden); Kjellin, G. V. (se nedan); Lindvall, A. H. (se nedan).

Suppleanter: Boström, Clara G., fröken, Jans-son, f. Kling, Beda F., fru, Lindley, f. Jons-son, Elin J., fru, Nordgren, f. Johansson, Anna V., fru, en vakant (utsedda av hälsovårdsnämnden); Östlund, f. Lundgren, Agda M., fru, en vakant (utsedda av fattigvårdsnämnden).

Läkare, tillika föreståndare
(7,800 kr.).

Kjellin, G. V.

Läkare
(6,600—5,000 kr.).

Lindvall, A. H.; Nauciér, R.; Erlandsson, S. G. G.; Björkquist-Wolontis, Sigrid; Wallén, H. F.; Gentz, C. M. A.

Röntgenläkare.

(4,000 kr.).

Hansson, N. H.

Röntgensköterska och husmoder.

(3,180 kr.).

Molander, Helga M. P.

Vaktmästare

(2,640 kr.).

Magnusson, C. L.

Sex *assistenter* (9), en *extra assistent* (3,420 kr.), en *kontorsskrivare* (2,100 kr.), två *extra kontorsbiträden* (2,820—1,980 kr.), två *städerskor* (1,380 kr.).

Stockholms stads ympningsväsen.

En »koppningsanstalt» öppnades i Stockholm år 1776, men skyddskoppypmpningen kom till någon allmänare användning först efter 1816 års kungl. reglemente för vaccinationen i riket, som ålade de olika församlingarna skyldighet att antaga vaccinatorer. År 1855 överflyttades ansvaret för skyddskoppypmpningen i Stockholm på statens därvarande vaccindepåföreståndare, men blev vaccinationsväsendets handhavande på 1880-talet överflyttat på hälsovårdsnämnden.

Grundvalen för stadens nuvarande ympningsväsen bildar lagen den 2 juni 1916, som stadgar, att varje barn skall ympas, senast under det kalenderår, då det fyller sex år. I vissa fall kan dock undantagande från ympningsplikt medgivas.

Staden är f. n. indelad i sju ympningsdistrikt. För vart och ett av dessa är anställd en ympare (i regel vederbörande distriktsläkare), som under den blidare årstiden en gång i veckan på av hälsovårdsnämnden upplåtta lokaler i de skilda stadsdelarna går allmänheten till handa med kostnadsfri skyddskoppypmpning. Ympare skall göra anteckning om varje av honom utförd ympning i en ympningsjournal. Utdrag av denna journal skall enligt lagen före den 10 januari varje år för näst föregående år insändas till vederbörande pastorsämbete för anteckningar i församlingsboken. Enligt medicinalstyrelsens medgivande insändas emellertid i Stockholm samtliga utdragen enligt särskilda formulär till förste stadsläkaren och överlämnas sedermera till mantalskontoret för anteckning i folkregistret.

Ympare förordnas av hälsovårdsnämnden och erhåller ersättning av statsmedel.

Hälsovårdsnämnden bestämmer under våren tider och lokaler för de under maj—sept. månader pågående offentliga ympningsmötena. Ympning sker å andra tider vid de mottagningar, vederbörande läkare håller i egenskap av distriktsläkare (se sid. 124).

Författningar. Lag den 2 juni 1916 angående skyddskoppypmpning, med ändringar den 7 maj 1926 och 6 juni 1930. K. instruktion den 24 nov. 1916 för de i lagen om skydds-

koppypmpning avsedda ympare och besiktningsförrättare, med ändringar den 17 dec. 1926 och 27 juni 1930.

1:a ympningsdistriktet

(omfattande Storkyrkoförsamlingen).

Ympare.

Engström, R. O.

2:a ympningsdistriktet

(omfattande Klara, Adolf Fredriks, Gustav Vasa och Matteus församlingar).

Ympare.

Schmidt, F. W.

3:e ympningsdistriktet

(omfattande Jakobs, Johannes, Engelbrekts, Hedvig Eleonora och Oscars församlingar).

Ympare.

Nyström, E. J.

4:e ympningsdistriktet

(omfattande Högals, Maria, Katarina och Sofia församlingar).

Ympare.

Olsson, E.

5:e ympningsdistriktet

(omfattande Brännkyrka församling).

Ympare.

Malmgren, G. W. K.

6:e ympningsdistriktet

(omfattande Kungsholms, S:t Görans och Bromma församlingar).

Ympare.

Ljungström, V., f. d. distriktsläkare.

7:e ympningsdistriktet

(omfattande Enskede församling).

Ympare.

Ericsson, V. A.

Besiktningsläkare för fartyg.

Jämlikt §§ 2 och 4 i kungl. kungörelsen den 30 april 1920 angående åtgärder till förekommande av pestens, kolerans, fläckfebern, återfallsfebern och smittkoppornas införande i riket åligger det hälsovårdsnämnden att utse besiktningsmän (företrädesvis läkare) för besiktning av passagerare och besättningar å fartyg, som anlända från utrikes ort. Medicinalstyrelsen har den 19 juli 1920 utfärdat instruktion för besiktningsmännen i fråga.

Besiktningssläkare.

**Förste stadsläkaren.
Sundhetsinspektören.**

Hälsövrårdsinspektionen.

*Vasagatan 6, C.; t. »hälsövrårdsnämnden»;
expeditionstid: vardagar 8—19.*

Hälsövrårdsinspektionen avser att bereda hälsövrårdsnämnden biträde vid tillsynen öfver ordningen i staden, vad hälsövrården angår. Inspektionens chef närmast under förste stadsläkaren är sundhetsinspektören, som tillsättes af hälsövrårdsnämnden. Till hälsövrårdsinspektionen räknas också förste och andre stadsveterinärerna samt föreståndaren för och biträdande veterinären vid nämndens anstalter för födoämneskontroll, vilka hava sin huvudsakliga verksamhet vid födoämneskontrollen (se sid. 132); de antagas af hälsövrårdsnämnden och skola vara legitimerade veterinärer med för besiktningssman vid offentlig köttkontroll stadgad kompetens samt må ej idka enskild veterinärpraktik.

Sundhetsinspektören åligger huvudsakligen: att åt hälsövrårdsinspektionens tillsyningsmän lämna nödig undervisning i allmän hälsövrårdslära och annat, som till deras yrke hör, att själv eller genom den övriga personalen såväl under systematiskt anordnade som tillfälliga besök i stadens olika delar undersöka de sanitära förhållandena, att särskilt ägna sin uppmärksamhet åt infektionssjukdomarnas förhållanden i staden och att dagligen hålla förste stadsläkaren underrättad om inträffade fall af i epidemilagen omförmälda sjukdomar och i anledning därav vidtagna åtgärder, att utöfva ledningen af stadens desinfektions-, isolerings- och avlusningsanstalter, att varje helgfri dag på bestämd tid vara för allmänheten tillgänglig å nämndens expedition. Vid förfall för förste stadsläkaren är sundhetsinspektören skyldig att hans tjänsteåligganden bestrida, såvida han därtill förordnas.

Förste stadsveterinären åligger att hålla tillsyn öfver kött, mjölk och andra animala födoämnen, som i staden hållas till salu eller dit införas för sådant ändamål, öfver transporter af hithörande födoämnen samt öfver sådana lägenheter och platser, där animala födoämnen försäljas eller till försäljning bearbetas eller förvaras, att lämna hälsövrårdsinspektionens personal nödig undervisning i födoämneskontroll och tillse, att densamma äger god kännedom om sina skyldigheter härutinnan och om de författningar och föreskrifter, varpå dessa grundas. Han skall därjämte förestå stadens karantänsanstalter för från utrikes orter sjöledes införda djur samt ägna sorgfälligt uppmärksamhet åt sådana förhållanden inom staden, som kunna menligt inverka på husdjurens sundhet eller bland dem beförda uppkomsten och spridningen af smittsamma sjukdomar. Han skall på kallelse närvara vid

nämndens sammanträden samt äger även bevista slakthus- och saluhallsstyrelsens sammanträden.

Andre stadsveterinären har att biträda förste stadsveterinären i honom tillkommande göromål. Han skall därjämte vid förfall för förste stadsveterinären eller föreståndaren för anstalterna för födoämneskontroll bestrida deras tjänsteåligganden.

Nämndens ingenjör åligger att granska förslag och ritningar till rörlednings- och s. k. sanitära installationsarbeten samt att utöfva kontroll öfver dylika arbeten ävensom att å nämndens vägnar avgiva yttrande till industriverksstyrelsen öfver ansökningar om entreprenörsrättigheter för avloppsledningar. Sådana ansökningar må icke af industriverksstyrelsen beviljas, med mindre hälsövrårdsnämnden tillstyrkt desamma (jfr sid. 275). Ingenjören har vidare att förträtta till hälsövrårdsnämndens område hörande undersökningar i fråga om teknisk hygien beträffande bostäder, samlingslokaler, fabriker och näringar samt att häröfver avgiva utlåtande, ävensom att i öfrigt utföra de andra uppdrag och undersökningar, som nämnden, förste stadsläkaren eller sundhetsinspektören påkallar.

Föreståndaren för och biträdande veterinären vid hälsövrårdsnämndens anstalter för födoämneskontroll åligger att å nämndens mjölkhygieniska laboratorium samt dess kontrollbyråer för importerade, anhållna och inlämnade födoämnen utföra erforderliga undersökningar samt handhåva närmaste ledningen i fråga om mjölkkontrollen. Föreståndaren åligger därjämte att ansvara för, att influtna medel i föreskriven ordning till nämnden inlevereras, samt att granska inkomna räkningar och anstalternas räkenskaper. Han skall vid förfall för förste och andre stadsveterinärerna bestrida deras åligganden. Biträdande veterinären är skyldig att vid förfall för föreståndaren bestrida hans åligganden.

I öfrigt utgöres hälsövrårdsinspektionen af en kommissarie, en underinspektör, 9 förste tillsyningsmän (därav 2 å extra stat) och 32 tillsyningsmän (därav 7 å extra stat). En förste tillsyningsman (jämte två extra tillsyningsmän) tjänstgöra vid den till anstalterna för födoämneskontroll hörande mjölkkontrollen.

Kommissarien utöfvar det närmaste förmanskapet öfver tillsyningsmännen och vägleder dessa vid deras arbete, öfvervakar, att hälsövrårdsnämndens uppmaningar angående avhjälpan av sanitära olägenheter efterkommas, samt är efter förordnande åklagare i sundhetsmål.

Underinspektören är anställd som förman vid den år 1908 tillkomna *rörinspektionen* för tillsyn öfver rörlednings- och s. k. sanitära installationsarbeten.

Av förste tillsyningsmännen tjänstgöra fyra vid rörinspektionen (se ovan) och en fullgör, under sundhetsinspektörens överinseende, vad som åligger kommunen med avseende å tillsynen å efterlevnaden af lagen den 29 juni 1912 om arbetareskydd.

HN

Tillsyningsmännen åligger huvudsakligen: att vaksamt efterspana befintliga sanitära olägenheter samt att även hava uppmärksamheten fäst på efterlevnaden av de föreskrifter rörande sundheten och snyggheten i staden, vilkas övervakande författningsenligt tillhör allmänna polisen samt, om de finna något i detta avseende att anmärka, därom till kommissariern avgeva rapport.

Desinfektion i bostäder verkställes av hälsöovårdsinspektionen jämlikt epidemilagen den 19 juni 1919 samt lagen den 4 sept. 1914 angående vissa åtgärder mot utbredning av lungsot, ävensom i andra fall på begäran av enskilda eller där särskilda omständigheter anses påkalla en dylik åtgärd. Desinfektorer äro tillsyningsmännen vid hälsöovårdsinspektionen med biträde av extra personal.

Författningar. Hälsöovårdsstadga den 19 juni 1919, med ändr. den 19 mars 1920, 26 sept. 1921, 30 maj 1930, 5 juni 1931 och 30 dec. 1932. Reglemente angående avloppsledningar för spillvatten inom hus och tomt i Stockholm, fastställt av överståthållarämbetet den 8 juli 1908, med ändr. den 23 april 1930. Särskilda föreskrifter angående avloppsledningar för spillvatten m. m. inom hus och tomt i Stockholm, antagna av hälsöovårdsnämnden den 6 dec. 1918. Instruktion för Stockholms [hälsopolis] fastställd av hälsöovårdsnämnden den 8 okt. 1880. Instruktion för sundhetsinspektören, fastställd av hälsöovårdsnämnden den 5 maj 1931. Instruktion för förste och andre stadsveterinärerna i Stockholm, fastställd av medicinalstyrelsen den 6 febr. 1932.

Stat år 1933. Utgifter: 370,567 kr. (inkl. 13,000 kr., gemensamma för hälsöovårdsnämnden och sjukhusdirektionen).

Sundhetsinspektör (25).

Ströman, R. A.: t. >hälsöovårdsnämnden>; mottagningstid: 13—14.

Förste stadsveterinär (23).

Åfeldt, N. O. E.: t. >hälsöovårdsnämnden>; mottagningstid: 13—14.

Andre stadsveterinär (21).

Larsson, R.: t. >hälsöovårdsnämnden>; mottagningstid: 15—16.

Ingenjör (21).

Ericsson, G. J. I.: t. >hälsöovårdsnämnden>; mottagningstid: 13—15.

Föreståndare för hälsöovårdsnämndens anstalter för födoämneskontroll (21).

Gustafson, F. V. (se nedan).

Kommissarie (18).

Regnér, C. O. F.: t. >hälsöovårdsnämnden>; mottagningstid: 13—14.

Underinspektör (15).

Dahl, G. E.

Förste tillsyningsmän (13).

Wahl, J. A. (för mjölkkontrollen); **Wedin, E. W.;** **Lindén, A. G.;** **Rune, F.;** **Andersson, A.;** **Larsson, J. H.** (sistnämnda tre vid rörsinspektionen); **Ternell, E. E.** (för kommunala yrkesinspektionen).

Extra förste tillsyningsmän (5,070 kr.).

Eklund, P. F.; **Rosén, G. A.**

Tjugufem tillsyningsmän (11), fem extra tillsyningsmän (4,140—2,820 kr.).

Anstalter för födoämneskontroll.

I enlighet med hälsöovårdsstadgan samt andra författningar och hälsöovårdsföreskrifter åligger det hälsöovårdsnämnden, att hålla tillsyn över i staden till salu hållna födoämnen och dryckesvaror och att övervaka, att endast enligt lagen ang. köttbesiktning och slakthus besiktigt och stämplat, färskt kött till salu hålles.

Dessutom skall nämnden enligt förordningen ang. kontroll vid införsel till riket av köttvaror och djurfett handhava undersökning och stämpling av sådana varor samt därjämte enligt hälsöovårdsstadgan utöva kontroll över andra från utlandet till eller över Stockholm importerade födoämnen.

För utövande av denna kontroll har nämnden bl. a. inrättat ett mjölkhygieniskt laboratorium samt kontrollbyråer för undersökning dels av utav allmänheten inlämnade eller av hälsöovårdsinspektionen anhållna födoämnen, dels ock av importerade födoämnen.

Författningar. Hälsöovårdsstadgan den 19 juni 1919, med ändringar. Giftstadgan den 7 dec. 1906, med ändringar. Medicinalstyrelsens kung. den 20 dec. 1930 ang. undersökning och bedömning av mjölk. Lag den 13 okt. 1913 ang. köttbesiktning och slakthus, med ändringar. K. förordning den 29 juni 1917 ang. förbud i vissa fall mot användande av vilseledande varubeteckningar vid handel med födoämnen, med ändringar. K. förordning den 14 juni 1928 angående den högsta tillåtna vattenhalten i smör. K. förordning den 30 sept. 1921 ang. kontroll vid införsel till riket av köttvaror och djurfett, med ändringar. Medicinalstyrelsens kung. den 6 mars 1922 med föreskrifter ang. veterinärundersökning vid införsel till riket av köttvaror och djurfett, med ändringar. Medicinalstyrelsens kungörelser den 22 mars 1922 och senare beträffande stämplat och märken, som under vissa förhållanden berättiga till införsel i riket utav köttvaror och djurfett. Taxa å avgifter för i Stockholm verkställd undersökning och stämpling av till riket införda köttvaror och djurfett, fastställd av medicinalstyrelsen den 1 maj 1932. Taxa å avgifter för undersökning av importerade födoämnen (med

undantag av köttvaror och djurfett) samt för undersökning av inlämnade mjölkprov, antagen av hälsovårdsnämnden den 24 nov. 1920.

Stat år 1933. Utgifter: 193,860 kr.; inkomster: 42,000 kr.

Kontrollbyråerna för importerade, an- hållna och inlämnade födoämnen samt mjölkhygieniska laboratoriet.

Östra Järnvägsgatan 8, C.; t. 23 05 65
(växel); expeditionstid: 9—16 (kassan 10
—14, lördagar 10—13).

Undersökningen av importerade födoämnen verkställes under ordinarie tultid, och skall anmälan därom göras mellan kl. 9 och 10.

Föreståndare (21).

Gustafson, F. V. (se ovan under hälsovårdsinspektionen); t. 23 05 65 (växel), efter kl. 17
23 05 67; mottagningstid: 13—14.

Biträdande veterinär (19).

von Zweigbergk, K. G.

Två extra tillsyningsmän (4,380—3,880 kr.), fyra mikroskopister (6), tre extra mikroskopister (2,280—1,980 kr.), en bokföreläsare och kassörskor (2,760 kr.), ett extra kontorsbiträde (1,860 kr.), två laboratoriestäderskor (1,440—1,320 kr.), en vaktmästare (7), en vaktmästare (6), två extra vaktmästare (2,760—2,460 kr.). Dessutom extra veterinärer, mikroskopister och stämplare i mån av behov mot av hälsovårdsnämnden fastställd eller i varje särskilt fall bestämd timavlönning.

Kontroll av ladugårdar, från vilka försäljes »kontrollerad mjölk».

Utan hälsovårdsnämndens tillstånd får mjölk icke säljas under benämning »barnmjölk», »kontrollmjölk» eller annan beteckning, som angiver antingen en särskilt sund beskaffenhet hos mjölken eller ock att den varit föremål för särskild kontroll. Sådant tillstånd meddelas endast under villkor, dels att läkare och veterinär, som av hälsovårdsnämnden antagits för utövande av tillsyn å produktionen av kontrollerad mjölk, efter verkställd besiktning av ladugården intygat, att de sanitära förhållandena inom och omkring ladugården med därtill hörande inrättningar samt hälsotillståndet hos den med mjölken sysselsatta personal och de hygieniska förhållandena, under vilka densamma lever, äro fullt tillfredsställande, ävensom att ladugården med avseende på såväl inredning som skötsel tillfredsställer hygienens fordringar och att samtliga de i ladugården uppställda djuren äro friska, och dels att anordningar, som av hälsovårdsnämnden kunna godkännas, äro vidtagna för mjölkens behandling inom Stockholm.

Har dylikt tillstånd meddelats, skall ladugården stå under tillsyn av läkare och veterinär, som av hälsovårdsnämnden för detta ändamål antagits.

För tillstånd att sälja mjölk såsom barnmjölk erfordras dessutom, att ladugårdsbesättningen icke visat tecken till tuberkulos.

Kostnaden för kontrollen skall av ladugårdens ägare eller innehavare gäldas enligt av hälsovårdsnämnden fastställd taxa.

Instruktioner m. m. Instruktion för kontrollläkare och kontrollveterinär för ladugårdar, från vilka försäljning sker av kontrollerad mjölk, fastställd av hälsovårdsnämnden den 30 juni 1905. Program för ladugårdar, från vilka försäljes kontrollerad mjölk, av hälsovårdsnämnden fastställt den 30 juni 1905. Taxa för kontrollläkare och kontrollveterinär för ladugårdar, från vilka försäljning sker av kontrollerad mjölk, av hälsovårdsnämnden fastställd den 9 april 1920. Hälsovårdsnämndens beslut den 5 jan. 1932 ang. bemyndigande för förste stads-läkaren att i förekommande fall återkalla tillstånd till leverans av kontrollerad mjölk.

Kontrollläkare.

Andersson, L. I., f. d. förste stadsläkare.

Kontrollveterinär.

Nystedt, S. P., f. d. förste stadsveterinär.

Hälsovårdsnämndens laboratorium.

Stat år 1933. Utgifter: 149,475 kr.; inkomster: 11,000 kr.

Kemiska avdelningen.

Vasagatan 13, gårdshuset, 2 tr., C.; t. 11 90 82; laboratoriet öppet: 9—16.

Hälsovårdsnämndens kemiska laboratorium började sin verksamhet år 1883. På laboratoriet utföras uppdrag, som givas av hälsovårdsnämnden eller förste stadsläkaren, kemiska undersökningar av vatten och angående till salu hållna födoämnen, dryckesvaror och njutningsmedel samt i övrigt analyser och andra arbeten av hygienisk-kemisk art, som äro behöfliga för de under hälsovårdsnämnden lydande anstaltarnas verksamhet.

Instruktioner. Hälsovårdsnämndens instruktioner för föreståndaren för nämndens kemiska laboratorium den 5 nov. 1929 och för assistenten vid nämndens kemiska laboratorium den 7 juni 1922.

Föreståndare (21).

Sundberg, Th.; mottagningstid: 14—15.

Assistent

(4,800 kr.).

Ahlberg, E. G.

En extra assistent (2,760 kr.), ett laboratoriebiträde (2) samt tillfälliga biträden i mån av behov.

HN

Bakteriologiska avdelningen.

Vasagatan 13, gårdshuset, 1 tr., C.; t. 10 15 02, 20 52 62; laboratoriet öppet: vardagar 9—17, sön- och helgdagar 9—12.

Hälsovårdsnämndens bakteriologiska laboratorium började sin verksamhet 1901. Å laboratoriet utföras bakteriologiska undersökningar rörande till nämndens verksamhet hörande frågor ävensom utredningar i hälsovårdsärenden, för vilkas bedömande bakteriologisk sakkunskap erfordras, samt undersökningar i diagnostiskt syfte (beträffande difteriprov kostnadsfritt för i Stockholm mantalsskrivna personer, eljest enligt taxa) av de prov, som för dylikt ändamål från de praktiserande läkarna i staden (eller landsorten) till laboratoriet insändas.

Instruktion. Hälsovårdsnämndens instruktion för föreståndaren vid nämndens bakteriologiska laboratorium den 12 april 1901.

Bakteriolog

(kvarstår å 1911 års lönestat: grupp 13; dessutom personligt lönetillägg 1,200 kr.).

Levin, E. I.

Assistent
(5,700 kr.).

Bjurström, O. E.

En *vaktmästare* (7), ett *laboratoriebiträde* (2) samt *tillfälliga biträden* i mån av behov.

Biologiska avdelningen.

Vasagatan 13, gårdshuset, n. b., C.; t. 11 90 84; laboratoriet öppet: 9—16.

Hälsovårdsnämndens biologiska (f. d. botaniska) laboratorium, som trädde i verksamhet den 1 juli 1907, verkställer undersökningar av livsmedel, vatten m. m.

Föreståndare (21).

Huss, H. A.; mottagningstid: 14—15.

Assistent
(4,800 kr.).

Widell, S. H.

En *laboratoriestüderska*.

Kliniska avdelningen.

Vasagatan 13, gårdshuset, 2 tr., C.; t. 11 90 85; prov emottagas 9—16; undersökningar utföras 9,30—12,30 och 15—16.

Hälsovårdsnämndens kliniska laboratorium började sin verksamhet år 1925. Å laboratoriet utföras olika medicinsk-kemiska undersökningar (å blod, urin m. m.) samt undersökningar av basalomsättningen, allt enligt av hälsovårdsnämnden fastställd taxa (den senaste av 7 jan. 1932). Enligt hälsovårdsnämndens beslut äro undersökningarna kostnadsfria för personer, som

styrkt sin medellöshet eller av vissa läkare prövas vara i behov av kostnadsfri undersökning.

Laborator

(arvode enligt taxa).

Andreen-Svedberg, E. Andrea; mottagningstid 9,30—10,30.

En *stüderska* (600 kr.).

Stockholms stads desinfektionsanstalt.

Gotlandsgatan 52, Sö. (intagning för desinfektering); Östgötagatan 56, Sö. (avhämtning av kläder); t. 40 98 56; expeditionstid: 8—19.

Desinfektionsanstalten grundades år 1882 och inrymdes i lokal vid Hornsgatan 82. Den hade till en början allenast en desinfektionsugn och fyra rum för härbärgande av friska personer, vilkas bostäder med anledning av där inträffade fall av smittsamma sjukdomar undergingo desinfektion. På sommaren 1906 flyttades desinfektionsanstalten till sin nuvarande lokal, där trenne ugnar och en gryta finnas uppsatta.

Beträffande desinfektion i bostäder se ovan under hälsovårdsinspektionen (sid. 132).

Stat år 1933. Utgifter: 16,481 kr.

Redogörare

(300 kr.).

Olsson, E. V. (se Maria sjukhus).

Vaktmästare (6).

Pettersson, C. A. E.

Stockholms stads isoleringsanstalt.

Brännkyrkagatan 62, Sö.; t. 41 57 79; expeditionstid: hela dygnet.

Isoleringsanstaltens ändamål är att härbärgera och ställa under observation personer från smittade hem. Den inrymdes till en början (1882) i samma lokal som desinfektionsanstalten, Hornsgatan 82, såsom en särskild isoleringsavdelning, men är sedan år 1905 inrymd i Brännkyrkagatan 62. Anstalten rymmer, förutom kök, förrådsrum, bostad för förestånderskan, expeditiönsrum samt trenne badavdelningar, en för män och en för kvinnor, elva rum med olika ingångar samt en särskild avdelning på tre sovrum och matrum, avsedd att vid utrymmande av någon större lägenhet bereda tillflykt även åt en större familj. Å hela anstalten kan samtidigt intagas ett fyrtiotal personer. Tillsynen över anstalten utövas av sundhetsinspektören.

Stat år 1933. Utgifter: 10,888 kr.

Redogörare.

(Se ovan under desinfektionsanstalten.)

Olsson, E. V.

Förestånderska (1,950 kr.).

Rune, f. Magnusson, E. (Elin).

Stockholms stads avlusningsanstalt.

*Ropsten; t. Värtan 35; expeditionstid
10—16.*

På grund av den starkt ökade utbredning, som fläckfebern under krigsåren erhöill inom Ryssland och närgränsande länder och med hänsyn till den härav orsakade stora risken för införande i Sverige av denna farsot, beslöto stadsfullmäktige den 31 mars 1919 på hemställan av medicinalstyrelsen att gå i författning om inrättande genom hälsovårdsnämndens försorg av en avlusningsanstalt, med uppgift att ombesörja besiktning och avlusning av personer och fartyg, kommande från fläckfebersmittat område. Anstalten, till vilken staten bidrog med $\frac{2}{3}$ av anläggningskostnaderna, förlades till Ropsten och blev färdig att tagas i bruk i början av år 1920. Den har en beräknad kapacitet av 200 personer per dag, inklusive kläder och reseffekter. — Vid anstalten finnes sedan år 1933 jämväl anordnad en cyanvåtekammare för utrotande av ohyra i möbler m. m.

Stat år 1933. Utgifter: 12,500 kr.

Personal.

En maskinist (600 kr.), en eldare (450 kr.).

Stockholms stads karantänsstallar.

F. d. järnvägen å Djurgården, Ö.

Sedan k. kungörelsen den 1 maj 1885 föreskrivit, att införsel sjöledes av nötboskap och andra kreatur icke finge ske annorstädes än i de städer, som ha för djuren inrättade karantänslokaler, gick överståthållarämbetet i författning om anordnande av dylik lokal. Denna ersattes på våren 1893 med ett på stadens bekostnad efter rationella principer inrättat mindre karantänsstall, som fick sin plats inom f. d. järnvägen på Djurgården. Stallet har plats för tolv större djur. Sedan genom k. kungörelsen den 18 maj 1894 skärpta karantänsbestämmelser införts, uppfördes på hälsovårdsnämndens initiativ ännu ett dylikt stall under våren 1896, beläget icke långt från det förra. Sedan år 1926 inrättats en särskild karantänsanstalt vid slakthuset, avsedd för från Finland och Estland importerade slaktdjur (se sid. 315), minskades behovet av övriga karantänsstallar, vadan hälsovårdsnämnden år 1927 beslöt att till enskild överlåta nyttjanderätten till det senast uppförda av de båda karantänsstallarna å Djurgården och i stället såsom reservkarantänsstall förhyra ett mindre utrymme inom en magasinsbyggnad vid Värta- hamnen.

Huvudstadens karantänsanstalter för kreatur stå enligt stadsfullmäktiges beslut den 16 sept.

1898 under hälsovårdsnämndens överinseende och förvaltning.

Reglemente. Hälsovårdsnämndens ordningsregler för karantänsanstalter för sjöledes från utrikes ort införda djur den 14 sept. 1921.

Stat år 1933. Utgifter: 1,800 kr.; inkomster: 300 kr.

Avlöningar m. m. Djurimportörerna betala efter av hälsovårdsnämnden fastställd taxa.

Karantänsveterinär.

Nystedt, S. P., f. d. förste stadsveterinär.

Karantänsveterinärssuppleanter.

Åfeldt, N. O. E., förste stadsveterinär; Gustafson, F. V., föreståndare för hälsovårdsnämndens anstalter för födoämneskontroll.

En karantänsvakt samt tillfällig arbetskraft.

Stockholms stads bostadsinspektion.

Vasagatan 6, C.; t. »hälsovårdsnämnden»; expeditionstid: 13—14.

År 1906 beslöto stadsfullmäktige på initiativ av en utav stadsfullmäktige år 1903 tillsatt bostadskommitté, att en bostadsinspektion skulle inrättas i huvudstaden under hälsovårdsnämndens inseende.

I hälsovårdsstadgan den 19 juni 1919 har sedermera stadgats, att genom hälsovårdsnämndens försorg skall anordnas återkommande besiktning av byggnader, som inrymma boningsrum, ävensom boningsrum i allmänhet (bostadsinspektion), därvid särskild hänsyn skall ägnas beskaffenheten och skötseln av sådana bostäder, där missförhållanden i sanitärt hänseende mest kunna befaras. Den ovannämnda, tidigare inrättade bostadsinspektionen avser att i enlighet med hälsovårdsnämndens närmare föreskrifter biträda nämnden vid denna tillsyn. Det åligger i sådant avseende bostadsinspektionens personal att övervaka, att uthyrda bostäder och till desamma hörande utrymmen, såsom kök, avträden, förstugor, trappor, källare, vindar samt andra i nära förbindelse med bostaden stående utrymmen, befinna sig i ett sunt och snyggt skick, ävensom att verka för att bostäderna av invånarna användas på ett sätt, som överensstämmer med sundhetens fordringar. Bostadsinspektionens personal har därvid särskilt att övervaka efterlevnaden av föreskrifterna i hälsovårdsstadgan och andra gällande författningar eller ordningsföreskrifter rörande bostädernas i huvudstaden sundhet och snygghet, såvida icke deras övervakande enligt lag tillkommer annan myndighet. Dock skall det även i sistnämnda fall vara bostadsinspektionens skyldighet att söka uppmärksamma förhandenvarande brister och därom meddela vederbörande myndighet underrättelse.

HN

Bostadsinspektionen avsynar, ur sundhetssynpunkt, nyuppförda byggnader och större ombyggnader, upptager och företager utredning över klagomål i fråga om dåliga lägenheter samt undersöker såväl under systematiskt anordnade som tillfälliga besök i stadens olika delar bostädernas sanitära förhållanden och tillser därvid, att bostäder icke till följd av olämpligt byggnadssätt, bristande underhåll, överbefolkning eller dålig skötsel äro hälsovådliga. Finnes något att i detta hänseende anmärka, söker bostadsinspektionen genom råd och anvisningar ernå nödig rättelse eller anmäler förhållandet genom förste stadsläkaren till hälsovårdsnämnden.

Bostadsinspektören, som skall vara legitimerad läkare, är förman för personalen vid bostadsinspektionen. Det åligger honom, bland annat, att lämna assistenterna undervisning i allmän hälsovårdslära, särskilt beträffande bostädernas hygien. Han har även att verkställa de besiktningar, som kräva hans erfarenhet eller annars på grund av sin grannliga natur böra av honom utföras. Han skall varje söckendag å bestämd tid vara för allmänheten tillgänglig å nämndens expedition samt vid förfall för förste stadsläkaren eller sundhetsinspektören uppehålla den av dessa tjänster, vartill han förordnas.

Författningar. Hälsovårdsstadga den 19 juni 1919, med ändringar den 19 mars 1920, 26 sept. 1921, 30 maj 1930, 5 juni 1931 och 22 dec. 1932. Hälsovårdsnämndens instruktion för bostadsinspektionen den 25 febr. 1910. Instruktion för bostadsinspektören, fastställd av hälsovårdsnämnden den 24 nov. 1931.

Stat år 1933. Utgifter: 49,542 kr.

Bostadsinspektör (23).

Engstrand, G. N.; t. »hälsovårdsnämnden»; mottagningstid: 13—14.

Förste assistent (13).

Thedin, C. A.

Assistenten (10).

Hökerberg, Manda E.; **Flodin, E. J. O. (Elsa);** **Österberg, A. K. (Karin);** **Ahlzén, Ebba B.,** tjl., *tj.f.* **Perman, Birgit;** **Eriksson, C. Dagmar K.**

Utrotandet av råttor.

Hälsovårdsinspektionen, Vasagatan 6, C.; t. »hälsovårdsnämnden»; expeditionstid: 8—19.

I syfte att motverka smittospridning och skadegörelse genom råttor i huvudstaden hava sedan 1901 anslag ställts till hälsovårdsnämndens förfogande för åtgärder till utrotande av dessa djur. Under åren 1901—1907 användes anslaget till premier för inom staden dödade råttor (5 öre per djur). Då emellertid antalet inlämnade råttor efter hand avtog, så att den åsyftade effekten i viss mån förfelades, övergick man i stället, fr. o. m. april 1908, till systematisk utläggning av bakteriella rättbödningsmedel. För ändamålet har av staden sedan 1928 årligen anvisats ett belopp av 30,000 kr. De fastighetsägare och övriga personer, vilka önska inköpa rättgift, kunna erhålla sådant hos hälsovårdsinspektionen till självkostnadspris.

Genom kungl. förordning den 30 maj 1930 om ändring i vissa delar av hälsovårdsstadgan har hälsovårdsnämnderna i riket bemyndigats att, i den mån så anses av behovet påkallat, meddela föreskrifter om vidtagande av erforderliga åtgärder för utrotande av råttor och möss.

Stockholms stads sjukhusdirektion och i samband därmed stående institutioner.

Sjukhusdirektionen.

*Vasagatan 6, C. (postgirokonto nr 50324);
t. »hälsovårdsnämnden». Direktionen
sammanträder i regel varje lördag kl. 14.*

De i äldre tider upprättade sjukvårdsanstalterna voro närmast att anse som allmänna barmhärtighetsinrättningar för omhändertagande av fattiga sjuka. Bland de tidigare sjukhusen av denna art märkas det medeltida helgeandshuset och det år 1551 inrättade Danviks hospital (jfr sid. 144, 168). Den första sjukvårdsinrättningen i Sverige, avsedd uteslutande för botande av sjukdomar, är det år 1752 i Stockholm öppnade serafimerlasarettet (jfr sid. 356). Speciella sjukvårdsanstalter inrättades av staden för vården av könssjuka (jfr sid. 144) och för mottagande av sjuka vid inträffade epidemier (jfr sid. 126), men sjukhusväsendet i allmänhet framträdde som en kommunal uppgift huvudsakligen först efter tillkomsten av 1862 års kommunallagar. Uppgifter angående upprättandet av stadens nuvarande sjukhus lämnas i det följande under resp. sjukhus. För uppgifter rörande stadens allmänna hälsovård i övrigt hänvisas till sid. 120, hälsovårdsnämnden.

Hälsovårdsnämnden utsåg tidigare särskilda styrelser för förvaltning av vart och ett av huvudstadens sjukhus med undantag av epidemisjukhuset, som alltid stått under nämndens omedelbara förvaltning. Genom hälsovårdsnämndens beslut den 7 dec. 1921 genomfördes emellertid fr. o. m. år 1922 en centralisering av sjukhusförvaltningen så till vida, att i stället för de lokala sjukhusstyrelserna inrättades en under hälsovårdsnämnden lydande, för de olika sjukhusen gemensam central sjukhusstyrelse. Undantag gjordes dock för Sachska barnsjukhuset, som på grund av donationsbestämmelser tills vidare fick behålla sin särskilda styrelse. Detsamma gällde barnsanatoriet Tjärnan. Även epidemisjukhuset stod i vissa fall utanför den gemensamma sjukhusstyrelsen och sorterade liksom förut direkt under hälsovårdsnämnden.

Den 22 juni 1928 utfärdades lag om vissa av landsting eller kommun drivna sjukhus (sjukhuslagen), som trädde i kraft den 1 jan. 1929. Lagen gäller med vissa undantag för sådana sjukhus, beträffande vilka landsting eller kommun helt eller till viss kvotdel i sista hand ansvarar för driftkostnaderna.

I anslutning till nämnda sjukhuslag utfärdade kungl. maj:t den 16 sept. 1932 reglemente för

Stockholms stads sjukhus, varigenom förordnades, att de stadens sjukhus eller avdelningar därav, vid vilka meddelas vård, som avses i sjukhuslagen, fr. o. m. den 1 jan. 1933 skola förvaltas av en gemensam direktion, såframt icke beträffande visst sjukhus hinder häremot möter i donationsbrev eller stadsfullmäktige annorlunda besluta. Enligt reglementets bestämmelser hava stadsfullmäktige valt en gemensam sjukhusdirektion för förvaltningen av samtliga stadens sjukhus med undantag för dels epidemisjukhuset, som fortfarande förvaltas av hälsovårdsnämnden, dels sinnessjukhusen, vilka enligt kungl. brev den 11 mars 1932 likaledes skola förvaltas av hälsovårdsnämnden, dels Sachska barnsjukhuset, som jämlikt donationsbestämmelser skall förvaltas av en särskild direktion. Vidare har hälsovårdsnämnden enligt beslut den 10 jan. 1933 uppdragit åt direktionen att å nämndens vägnar dels handhåva förvaltningen av sinnessjukhusen, dels ombesörja upphandling av förnödenheter för epidemisjukhuset.

Stadsfullmäktige beslöt den 21 nov. 1932 att sjukhusdirektionen skall bestå av sju ledamöter, av vilka en, ordföranden, utses av stadskollegiet bland borgarråden och de övriga sex jämte fyra suppleanter för de valda ledamöterna utses av stadsfullmäktige för en tid av fyra år. Direktionen utser årligen inom sig en vice ordförande.

Genom beslut den 22 dec. 1932 har stadskollegiet, jämlikt bemyndigande av stadsfullmäktige, uppdragit åt sjukhusdirektionen att, jämte de direktionen enligt allmänna författningar tillkommande uppgifter, handhåva förvaltningen av konvalescenthemmen, sjuktransportväsendet och centraltvättinrättningen samt handlägga ärenden angående öppen vård av psykiskt sjuka, utackordering av konvalescenter samt bidrag till och ersättningar åt främmande sjukvårdsinrättningar, sjukkassor och andra föreningar eller enskilda anstalter för sjukvård.

För förvaltningen av konvalescenthemmen, barnsanatoriet Tjärnan och den öppna vården av psykiskt sjuka har direktionen tillsatt särskilda styrelser (se nedan).

Direktionen handhar sjukhusförvaltningen med biträde av en sjukhusdirektör. Denne har enligt reglementet för Stockholms stads sjukhus att leda förvaltningen av sjukhusen och söka befordra deras ändamålsenliga skötsel och utveckling. (I övrigt har instruktion för sjukhusdirektören ännu ej fastställts.)

SJD *Författningar m. m.* Lag om vissa av landsting eller kommun drivna sjukhus (sjukhuslagen) den 22 juni 1928. K. stadga angående lasarett, sjukstugor och tuberkulosvårdsanstalter (sjukhusstadga) den 22 juni 1928. K. reglemente för Stockholms stads sjukhus den 16 sept. 1932. Stadskollegiets beslut den 22 dec. 1932 angående fördelning av vissa arbetsuppgifter mellan hälsovårdsnämnden och sjukhusdirektionen. Sjukhusdirektionens beslut den 21 dec. 1932 angående sjukhusdirektörens åligganden. Spisordning och utspisningsstat för stadens sjukhus, antagen av hälsovårdsnämnden den 19 febr. 1909, med ändring den 28 nov. 1913. (Ang. avgiftsreglemente se nedan.) Reglemente för de vid Stockholms stads sjukhus anställda befattningshavare, vilkas löneförhållanden äro reglerade genom kollektivavtal, fastställt den 24 febr. 1931, med ändringar den 31 dec. s. å. Kollektivavtal den 2 mars 1931 angående löneförhållanden för arbets-, köks-, tvätt- och städerskepersonal vid Stockholms stads sjukhus (gällande t. o. m. den 31 dec. 1932). Kollektivavtal den 8 jan. 1932 angående löneförhållanden för sköterske- och baderskebiträden vid Stockholms stads sjukhus.

Stat år 1933. Utgifter: 23,271,033 kr. (däruv att täckas med lånemedel 1,800,000 kr.; dessutom inom linjen förda, år 1932 beviljade lånemedelsanslag 1,415,000 kr.; i anförda utgiftssumma ingå icke för hälsovårdsnämnden och sjukhusdirektionen t. v. gemensamma anslag å 1,256,289 kr.; inkomster: 8,014,838 kr. (däruv bidrag och ersättning av statsmedel 1,337,700 kr.).

Sjukhusdirektionens ledamöter.

Ordförande

(utsedd av stadskollegiet).

Karlsson, Wictor E., borgarråd, stadsfullm.; t. »stadshuset»; träffas i stadshuset vardagar 11—12.

Vice ordförande.

Öman, I., redaktör, stadsfullm.

Övriga ledamöter.

Anderson, Knut H., tjänsteman, stadsfullm.
Eggert, G. E., direktör, stadsfullm.
Höjer, Sigrid, föreståndarinna.
Ivarsson-Pauli, R. Gulli, prakt. läkare.
Johansson, Erik G., ombudsman, stadsfullm.

Suppleanter.¹⁾

Ahlberg, C. A. H., arkitekt.
Johansson-Visborg, Anna S., fru, stadsfullm.

¹⁾ Enligt direktionens beslut skola ordföranden samt ledamöterna hr Anderson, fru Ivarsson-

Nilsson, Olof, direktör, stadsfullm.
Öhman, H. G., prakt. läkare.

Kassaförvaltare.

Högberg, A. G., sjukhusintendent.

Sekreterare

(1,440 kr.).

Tham, K. G. K. M.

Upphandlingsdelegerade för stadens sjukhus.

Högberg, A. G., sjukhusintendent; Höjer, Sigrid, föreståndarinna; Wetterdal, H., f. d. överläkare.

Sekreterare

(420 kr.).

Tham, K. G. K. M. (se ovan).

Sjukhusdirektionens expedition.²⁾

Vasagatan 6, C. (postgirokonto nr 50324); t. »hälsovårdsnämnden»; expeditionstid: 10—12, 12,30—14,30.

Stat år 1933: Utgifter: 103,840 kr. (i anförda utgiftssumma ingå icke för hälsovårdsnämnden och sjukhusdirektionen t. v. gemensamma anslag å 190,471 kr.).

Sjukhusdirektör (29).

Franzén, A. K. (förordn. t. o. m. ²⁸/₂ 1938); t. »hälsovårdsnämnden» och 20 42 00; mottagningstid: 14—15, lördagar 13—14.

Sjukhusintendent (24).

Högberg, A. G. (förordn. t. o. m. ³¹/₃ 1934); t. »hälsovårdsnämnden»; mottagningstid: 13—14.

Ombudsman (22)

(befattningen uppförd å fattigvårdsnämndens stat).
Hellichius, N. M.; expedition och mottagningstid: se under fattigvårdsnämnden, sid. 173.

Kamrerare (20).

Lundberg, I.; t. »hälsovårdsnämnden» och 11 90 80; mottagningstid: 10—12, 12,30—14,30.

Pauli och hr Johansson vid förfall i första hand ersättas av suppleanterna fru Johansson-Visborg och hr Öhman i nu nämnd ordning och vice ordföranden samt ledamöterna hr Eggert och fr. Höjer i första hand av suppleanterna hrr Ahlberg och Nilsson i nu nämnd ordning.

²⁾ Viss personal är t. v. gemensam för hälsovårdsnämndens byrå och expedition samt sjukhusdirektionens expedition, jfr sid. 122.

Aktuarie (18)

(å ombudsmansexpeditionen)

(befattningen uppförd å fattigvårdsnämndens stat.)

Lindquist, C. G. A. (se sid. 173).

Aktuarie (18)

(föreståndare för pensionsbyrån)

(befattningen uppförd å fattigvårdsnämndens stat.)

Zetterlund, G. E.; expedition och mottagnings-
tid: se under fattigvårdsnämnden, sid. 173.*Bokhållare* (13).

(å ombudsmansexpeditionen)

(befattningarna uppförda å fattigvårdsnämndens
stat.)Berg, E. A. G., tjl., t.jf. Sundberg, E. D.; Holmberg,
F. N. G. R., tjl., t.jf. Werndahl, G. W.*Kontorsskrivare* (11).

Ahnfelt, Inga L., fru (se sid. 122).

Registrator (11).

Sjögren, Marta (se sid. 122).

Social kurator (10).¹⁾Norén, Jane; mottagningstid: alla vardagar utom
lördagar 14—15.*Assistent*

(å intendentsexpeditionen)

(3,900 kr.).

Ljungdahl, K. F. G.

Förste vaktmästare (7).

Åhrman, K. O. (se sid. 122).

En *extra bokhållare* (3,900 kr.), en *kontorsskrivare* (9), tre *extra kontorsskrivare* (2,640—2,280 kr.), ett *extra kontorsbiträde* (1,980 kr.), en *vaktmästare* (6), två *telefonbiträden* (1,860—1,740 kr.), ett *vaktmästarbiträde* (1,020 kr.) (gemensamma med hälsovårdsnämnden se sid. 122).

En *extra bokhållare å intendentsexpeditionen* (3,600 kr.), ett *extra kontorsbiträde* (1,740 kr.), en *förrädsförvaltare* (300 kr.).

Stockholms stads sjukhus.

(Adresser, telefoner, expeditionstider, se nedan
under respektive sjukhus.)

Stadens under sjukhusdirektionen lydande
sjukhus äro f. n. följande: Sabbatsbergs sjukhus,

¹⁾ Med uppgift att bistå å sjukhusen intagna
personer i fråga om vården av deras personliga
angelägenheter samt med skyldighet att biträda
sjukhusdirektionen vid utredningar rörande ned-
sättning i eller befrielse från sjukhusavgift.

S:t Görans sjukhus, S:t Eriks sjukhus, Maria
sjukhus, Åsö sjukhus, Norrtulls sjukhus, barn-
sjukhuset Simon och Mathilda Sachs' minne,
södra barnbördshuset, Söderby sjukhus, sanatoriet
vid Hamra, barnsanatoriet Tjärnan, Beckom-
berga sjukhus, Långbro sjukhus, Katarina sjuk-
hus samt Rånäs sjukhus.

Den för sjukvården vid visst sjukhus ansva-
rige läkaren eller, där flera sådana finnas, den
av dem, som därtill av direktionen förordnas,
är enligt sjukhuslagen mellan direktionens sam-
manträden sjukhusets inför direktionen ansvarige
styresman. (Benämningen »styresman» mot-
svarar sålunda den hittillsvarande benämningen
»direktör» vid stadens sjukhus.) — För sjuk-
vården vid sjukhus eller avdelning därav an-
svariga läkare benämnas i sjukhusreglementet
överläkare.

Vid varje sjukhus skall finnas en av dire-
ktionen tillsatt syssloman, som har att under
direktionens förmanskap och styresmannens in-
seende handhåva sjukhusets ekonomiska förvalt-
ning m. m. samt att under styresmannens för-
manskap övervaka ordningen inom sjukhuset och
mathållningen ävensom hålla uppsikt över un-
derordnad personal.

Sjukhuscentralen.

Vasagatan 6, 4 tr., C; t. »hälsovårdsnämnden»: »*sjukhuscentralen*» (efter *expeditionstidens slut »hälsovårdsnämndens 1:a eller 2:a linje» eller 10 7211; expeditionstid: 9—19 (telefonvakt hela dygnet).*

I syfte att åvägabringa en ständig överblick
över platstillgång och platsfördelning vid stadens
sjukhus och på så sätt möjliggöra ett rationellt
utnyttjande av de tillgängliga vårdplatserna be-
slöt stadsfullmäktige den 1 dec. 1930 bevilja
hälsovårdsnämnden medel till inrättande av en
s. k. sjukhuscentral.

Sjukhuscentralen, som trädde i verksamhet
den 1 febr. 1931, har till uppgift att med ledning
av från sjukhusen erhållna uppgifter föra tablå
över beläggningen å stadens sjukhus (med undan-
tag av epidemisjukhus, sanatorier och sinnessjuk-
hus) samt att lämna anvisning å lediga platser
å dylika sjukhus till personer, som innehåva
läkarremiss för sjukhusvård. Dessutom åligger
det sjukhuscentralen att lämna allmänheten upp-
lysning om formerna och villkoren för intag-
ning å stadens sjukhus och konvalescenthem,
sjukhusens tider för intagning och besök, sjuk-
husavgifter, stadens distriktsläkare och i staden
vaktstående läkare, stadssjüksköterskor och vill-
koren för deras anlitande, annan sköterskevård
för mindre bemedlade, stadens polikliniker, de
sociala distriktsbyråerna och andra frågor rör-
ande stadens sjukvård. Vidare skall sjukhus-
centralen förmedla sjuktransporter i samarbete
med brandkåren (jfr sid. 163).

SjD

Sjd

Författning. Bestämmelser m. m. rörande sjukhuscentralens verksamhet, fastställda av hälsovårdsnämnden den 27 jan. 1931.

Chef.

Sjukhusdirektören.

Läkare

(3,600 kr.).

Erlandsson, S. G. G.

Tre *sjuksköterskor* (2,400 kr.).

Avgifter å stadens sjukhus.

För att å sjukhus intagas bör den sjuke själv eller genom ombud på den för varje sjukhus bestämda mottagningstiden anmäla sig å sjukhusets mottagningssal och därvid:

1:o) förete läkares intyg om sjukdomens beskaffenhet och flyttnings- eller åldersbetyg;

2:o) avlämna ansvarsförbindelse av vederhäftig person eller annan säkerhet för all sjukvårdsävensom annan kostnad, som av sjukhuset bestrides. Är den sjuke mindre bemedlad, skall han eller hans ombud på särskild blankett, som erhålles å sjukhusets sysslomanskontor, skriva en ansökan om befrielse från, resp. nedsättning i sjukhusavgiften (jfr nedan).

Personer, träffade av olyckshändelse eller sjukdomsfall, som fordrar hastig hjälp, intagas alla tider på dygnet, och böra i sådant fall ovan angivna handlingar ofördröjligen därefter anskaffas.

Där ej på grund av allmän författning sjukhusvård skall kostnadsfritt åtnjutas¹⁾, eller nedsättning beviljats av sjukhusavgiftsdelegerade (se nedan), utgå avgifterna för vård å stadens sjukhus fr. o. m. den 1 jan. 1923 enligt följande av stadsfullmäktige den 18 dec. 1922 fastställda taxa (med ändr. den 19 dec. 1923 och 16 dec. 1929).

Avgift för betalande sjuka per dag:

för stockholmsbor: vid tuberkulossjukhusen

(Söderby sjukhus samt Sabbatsbergs, St Görans och St Eriks sjukhus' tuberkulosavd.):

å allmänt rum 1 kr.

» halvskilt » 5 »

» helskilt » 10 »

vid epidemisjukhuset och Långbro sjukhus:

å allmänt rum 2,50 kr.

» halvskilt » 5 »

» helskilt » 10 »

vid barnsanatoriet Tjärnan och stadens konvalescenthem (med undantag av Lammis konvalescenthem samt 30 platser å Pålsöns konvalescenthem, varest vården är avgiftsfri; jfr sid. 162):

å allmänt rum 2 kr.

¹⁾ Vård å allmänt rum vid epidemisjukhuset för epidemisk sjukdom samt vid St Görans sjukhus' avdelning för könssjuka är enligt gällande författningar kostnadsfri.

vid övriga sjukhus och avdelningar:

å allmänt rum 2,50 kr.

» halvskilt » 6 »

» helskilt » 12,50 »

för landsortsbor (vid samtliga sjukhus):

å allmänt rum 8 kr.

» halvskilt » 13 »

» helskilt » 20 »

För patient å halv- eller helskilt rum, som åtnöjes med samma kost som patient å allmänt rum, minskas dagavgiften med 1,50 kr.

För vårdarinnor, som medföljer patient å halv- eller helskilt rum, betalas en avgift motsvarande 30 % av den för patienten utgående avgiften.

För digivande moder, som medföljer sjukt dibarn, erlägges:

å allmänt rum ingen avgift

» halvskilt rum: för stockholmsbor . 1 kr.

» landsortsbor . . 2 »

» helskilt » : » stockholmsbor . 2 »

» landsortsbor . . 4 »

För dibarn, som åtföljer moder, som på grund av sjukdom intagits å sjukhus, erlägges icke någon avgift.

För övriga anhöriga, som med vederbörligt tillstånd åtfölja patienter å allmänt rum vid stadens sjukhus, erlägges avgift för kost och logi med 3 kr. per dag.

För barn, som medföljer å Sachsska barnsjukhuset anställd amma, betalas 50 öre per dag.

Vid tillämpning av taxan anses som stockholmsbo a) den som enligt gällande fattigvårdslag äger hemortsrätt i Stockholm, b) utländsk undersåte, som under de två sistförflutna åren varit mantalsskriven i Stockholm och under denna tid ej åtnjutit fattigvård, c) i stadens tjänst anställda, inom eller utom staden boende personer och deras familjemedlemmar, d) den, som i Stockholm insjuknat i sjukdom, vilken enligt epidemilagen medför rätt till fri vård å allmänt rum å epidemisjukhus, och på grund därav intagits å sjukhus samt e) den som utan att äga hemortsrätt i Stockholm är bosatt därstädes och själv erlägger avgiften.

För behandling å röntgenavdelningarna vid Sabbatsbergs, Maria och Asö sjukhus samt å finsen-, röntgen- och ljusavdelningarna vid St Görans sjukhus erläggas avgifter enligt särskilda av hälsovårdsnämnden den 22 jan. och 19 nov. 1929 samt 11 mars och 10 juni 1930 fastställda grunder.

Poliklinikavgifter. För behandling å de vid vissa stadens sjukhus inrättade poliklinikerna gälla följande bestämmelser.

All behandling är kostnadsfri å de åt karolinska institutet upplåtna gynekologiska och öronpoliklinikerna vid Sabbatsbergs sjukhus. Vid övriga polikliniker är behandlingen kostnadsfri för medellösa, men andra besökande erlägga en avgift av 2 kr. för varje besök (fr. o. m. sjätte besöket 1 kr.), dock att vid behandling å kirurgisk poliklinik av olycksfall utom arbete

första besöket alltid är kostnadsfritt. För behandling av olycksfall i arbete utgör avgiften 3—10 kr. för första besöket och 2—3 kr. per besök för efterbehandling. Vid poliklinisk behandling utom polikliniktid är å sjukhuset ej intagna, icke medellösa personer äger läkaren uppbära skäligt arvode efter eget bestämmande (varav en del tillfaller sjukhuset). — Beträffande avgifter vid S:t Görans sjukhus' poliklinik för köns- och hudsjukdomar samt vid de fristående poliklinikerna se sid. 127.

Författningar. Reglemente angående avgifterna vid Stockholms stads under [hälsovårdsnämnden] lydande sjukhus, antaget av stadsfullmäktige den 20 febr. 1922, med ändringar den 18 dec. 1922, 19 dec. 1923, 21 jan. 1924 och 16 dec. 1929. § 33 av stadgarna för Stockholms stads sjukhus, utfärdade av hälsovårdsnämnden (enligt lydelse av den 10 jan. 1923 och 17 juni 1925). Bestämmelser rörande avgifter m. m. vid behandling å poliklinikerna vid Sabbatsbergs och Maria sjukhus samt Sachsska barnsjukhuset och S:t Görans sjukhus, fastställda av hälsovårdsnämnden den 17 juni 1925, 6 juni 1927 och 16 juni 1931.

Sjukhusavgiftsdelegerade.

Rörande sjukhusvård åt mindre bemedlade tillämpades tidigare det förfarandet, att kostnadsfri vård å stadens sjukhus lämnades åt sådana personer, som kunde förete av vederbörande roteman utfärdat intyg om medellöshet. Då emellertid detta system visade sig otillfredsställande, särskilt med hänsyn till prövningen vid medellöshetsintygens utfärdande, vidtogs genom stadsfullmäktiges beslut den 20 febr. 1922 en ändring härutinnan, varigenom prövningen av de vårdbehövandes betalningsförmåga överflyttades från rotemännen till ett centralt organ, *sjukhusavgiftsdelegerade*.

Sjukhusavgiftsdelegerade, till antalet fyra jämte tre suppleanter, utses årligen i december månad av stadsfullmäktige med uppgift att jämte vederbörande borgarråd pröva frågor om nedsättning av sjukhusavgift. Ansökan om nedsättning i stadgade vårdavgifter (se ovan) inlämnas till sjukhusavgiftsdelegerade, vilka äga att med hänsyn till sökandens ekonomiska förhållanden besluta om nedsättning av sjukhusavgiften, dock ej till mindre än en krona per dag. Sådan nedsättning kan ock under vissa förutsättningar medgivas personer, vilka enligt taxebestämmelserna ej äro att anse som stockholmsbor. Vid den undersökning, som bör föregå beslut om nedsatt avgift, skall biträde lämnas delegerade av fattigvårdsnämnden.

Detta förfaringsätt tillämpas förutom för stadens egna sjukhus och konvalescenthem (samt vid stadens öppna vård av psykiskt sjuka, se sid. 160) även, då det gäller vård av stockholmsbor, beträffande serafimerlasarettet, allmänna barnbörds-

huset, kronprinsessan Lovisas vårdanstalt för sjuka barn, diakonissanstaltens sjukhus (Ersta), radiumhemmet, psykiatriska sjukhuset, konvalescenthemmen å Ribbingebäck och Skytteholm samt vid utfärdande av ansvarsförbindelser för vård å hospital, lungsots- och skrofulossanatorier. Samma bestämmelser tillämpas därjämte vid utdelande av bandager o. d. å stadens sjukhus och å vanförestalten samt för erhållande av bad och behandling vid kurorter och brunnar.

Även i fråga om fullständig befrielse från sjukvårdsavgift fattas beslut av sjukhusavgiftsdelegerade, men efter genomförd omorganisation av den öppna fattigvården skall sådant beslut fattas av vederbörande fattigvårdsstyrelse efter samråd med sjukhusavgiftsdelegerade. — Fr. o. m. den 1 jan. 1933 hava de år 1926 inrättade sociala distriktsbyråerna, vilkas verksamhet var ställd under sjukhusavgiftsdelegerades uppsikt, upphört, och deras verksamhet har inordnats under fattigvårdsnämndens distriktsbyråer.

Reglemente. Reglemente angående avgifterna vid Stockholms stads under [hälsovårdsnämnden] lydande sjukhus, antaget av stadsfullmäktige den 20 febr. 1922, med ändringar den 18 dec. 1922, 19 dec. 1923, 21 jan. 1924 och 16 dec. 1929.

Stat år 1933 (för sjukhusavgiftsdelegerades expedition). Utgifter: 44,550 kr. (utom rörligt tillägg).

Sjukhusavgiftsdelegerade.

Karlsson, Victor E., borgarråd, stadsfullm. (självskr.), ordf. och kassavårdare; **Cervin**, N. H., fabrikör, stadsfullm., vice ordf.; **Jonson**, Agnes A., kontorist; **Lindley**, f. Jonsson, Elin J., fru; **Nilsson**, Olof, direktör, stadsfullm., vice kassavårdare.

Suppleanter: **Brunzell**, O., möbelhandlare, stadsfullm.; **Lundin**, f. Fornstedt, Sigrid A., barnavårdsman, stadsfullm.; **Östlund**, A. E., ombudsman.

Sekreterare.

Nilsson, C. R. (se nedan).

Expedition.

Regeringsgatan 11 B, 2 tr., C; t. 21 21 69 (föreståndaren), 11 96 95 (expeditionen), 11 85 95 (tillsyningsmännen); mottagning för allmänheten: 11—14.

Föreståndare

(5,700 kr.).

Nilsson, C. R.

Fyra *tillsyningsmän* (3,900—3,480 kr.), en *extra kontorsskrivare* (3,000 kr.), två *extra skrivbiträden* (2,340—2,000 kr.), en *extra vaktmästare* (2,580 kr.).

SJD

Sabbatsbergs sjukhus.

Dalagatan 9 & 11, Va. (postgirokonto nr 1074); t. »Sabbatsbergs sjukhus» (växel); 32 47 91 (kontoret).

Mottagningstider (för intagning av patienter):

medicinska sjukdomar alla dagar 11—12
kirurgiska » » » 10—11
gynekologiska » » » 14—14,30
öron-, näs- och strupsjukdomar alla dagar 8,30—9,30

ögonsjukdomar vardagar 11,30—12, sön- och helgdagar 9,30—10.

Polikliniktider:

medicinska polikliniken
 män vardagar 13—13,30
 kvinnor » 10—10,30
kirurgiska polikliniken » 10—11
gynekologiska polikliniken vardagar 14—14,30
öron- » » 8,30—9,30
ögon- » » 11,30—12
foniatrikska » måndagar, onsdagar och fredagar 11,30—12.

(Vid medicinska polikliniken mottagas i första hand patienter, som äro bosatta i andra stadsdelar än Kungsholmen och Bromma.)

Besökstider:

allmänt rum tisdagar, torsdagar och lördagar 14—15, sön- och helgdagar 13,30—15;
halvenskilt rum alla dagar 11—14, 18—19;
helenskilt rum alla dagar 10,30—16,30, 18—19;
isolerings- och tuberkulospaviljongerna onsdagar 14—15, sön- och helgdagar 13,30—15.

Expeditionstid: å sysslomanskontoret 9—15.

Sjukvårds- och poliklinikavgifter: se ovan sid. 140.

Nära 15 års utredningsarbeten inom kommunalförvaltningen föregingo beslutet om byggnad av detta sjukhus. Dessa arbeten inleddes genom tillsättandet år 1858 av en kommitté och avslutades genom stadsfullmäktiges godkännande den 2 dec. 1872 av de slutligen framlagda förslagen. Den nya sjukhusanläggningen, vilken i januari 1879 med 340 sängar kunde öppnas för sjukas emottagande, har tid efter annan kompletterats genom åtskilliga nya byggnader och även genom andra viktiga förbättringar. År 1907 beslöt stadsfullmäktige låta uppföra trenne nya paviljonger, entré- och poliklinikbyggnad med operationsavdelning samt år 1908 en särskild paviljong för öron- och ögonsjukdomar. En röntgenavdelning öppnades år 1910. Vidare ansgo stadsfullmäktige under åren 1919 och 1920 medel till ombyggnad av två till sjukhuset hörande s. k. sommarpaviljonger, varigenom möjlighet vunnits att använda dessa lokaler för sjukhusändamål även under den kallare årstiden. Under senare år hava därjämte, enligt beslut av stadsfullmäktige år 1923, vissa utvidgningar av ögon-, öron- och röntgenavdelningarna ägt rum. F. n. pågår utredning rö-

rande omfattande om- och tillbyggnad av sjukhuset (jfr under sjukhuskommittén, sid. 327).

Sjukhusets 870 sängar äro fördelade på sju avdelningar: två medicinska med 312 sängar, två kirurgiska med 259, en gynekologisk med 60, en ögonavdelning med 40, en avdelning för öron-, näs- och strupsjukdomar med 57 eller tillsammans 728 platser samt dessutom en isoleringsbyggnad med 13, ett konvalescenthem (se nedan) med 60, två sommarpaviljonger med 52 och en upptagningsanstalt (se sid. 159) med 17 platser. Inom den medicinska avdelningens lokaler har år 1930 — med hänsyn till i staden rådande brist på barnbördsplatser — inrättats en provisorisk barnbördsavdelning med 26 platser. Läkarvården vid den gynekologiska avdelningen och avdelningen för öron-, näs- och strupsjukdomar bestrides, i förening med klinisk undervisning åt medicine kandidater, av karolinska institutets lärare i dessa ämnen, med biträde å gynekologiska avdelningen av en underläkare och en amanuens samt å öronavdelningen av tre amanuenser, samtliga avlönade av karolinska institutet, ehuru med viss tilläggsersättning från staden.

Inom sjukhusets område ligger Isidor Dannströms konvalescenthem. Genom testamente av direktör Isidor Dannström och hans hustru erhöå Sabbatsbergs sjukhusstyrelse år 1898 en summa av 140,000 kr. »till upprättande av ett konvalescenthem för huvudsakligen konvalescenter från Sabbatsbergs sjukhus» att förvaltas som en särskild fond och redovisas på samma sätt som andra sjukhuset tillkommande medel. Stadsfullmäktige upplåto år 1899 plats för hemmet och bestämde, att kommunen skulle åtaga sig konvalescenternas vård och underhåå å anstalten. Hemmet, som har 60 platser, 30 för män och 30 för kvinnor, togs i bruk år 1903. Läkarevården bestrides av sjukhusets läkare och vid hemmet äro anställda en sköterska, två extra sjukbiträden, två städerskor och en vaktkarl. I fråga om avgifter å konvalescenthemmet gälla samma bestämmelser som för sjukhuset.

Vid sjukhuset finnas inrättade polikliniker å kirurgiska, medicinska, gynekologiska, ögon- och öronavdelningarna. I anslutning till den sistnämnda har år 1929 anordnats en foniatriksk poliklinik för behandling av röst- och talrubningar. Beträffande mottagningstider å poliklinikerna se ovan; rörande poliklinikavgifter se sid. 140.

Enligt ett mellan stadsfullmäktige och svenska röda korset ingånget avtal angående upprättande och drivande av en sjuksköterskeskola vid Sabbatsbergs sjukhus, vilket avtal trädde i kraft den 1 okt. 1927, har röda korset förbundit sig att ställa för sjukvårdsarbetet inom Sabbatsbergs sjukhus erforderligt antal sjuksköterskelever (f. n. 150) till förfogande, mot att staden tillhandahååller röda korset för sjuksköterskeskolan och elevhemmet erforderliga lokaler. I enlighet med nämnda avtal har staden bekostat

uppförandet vid sjukhuset av ett personalhus, huvudsakligen avsett till sjuksköterskelevhem. Elevhemmet har efter färdigställandet av staden ställts till stiftelsen Rödakorshemmets förfogande.

Instruktioner m. m. Instruktioner och ordningsstadgar att gälla vid Sabbatsbergs sjukhus, antagna av dess styrelse den 28 juli 1904. Kontrakt mellan karolinska institutet och Stockholms stads hälsovårdsnämnd ang. gynekologisk klinik den 22 aug. 1879. Kontrakt mellan karolinska institutet och hälsovårdsnämnden ang. klinik för öronsjukdomar den 15 okt. 1910. Stadgar för Isidor Dannströms konvalescenthem, antagna av hälsovårdsnämnden den 13 nov. 1903. Avtal angående upprättande och drivande av en sjuksköterskeskola vid Sabbatsbergs sjukhus, godkänt av stadsfullmäktige den 19 maj 1924 och av överstyrelsen för svenska röda korset den 16 jan. 1924.

Stat år 1933. Utgifter: 2,271,827 kr.; inkomster: 839,900 kr.

Styresman (arvode 2,200 kr.).

Simon, M. H. J. (se nedan).

Överläkare.

osefson, A. R. (förordn. t. o. m. $\frac{1}{3}$ 1934), mottagningstid: 12—13, **Wikner, R. P. E.** (förordn. t. o. m. $\frac{31}{12}$ 1938), mottagningstid: 10,30—11, å medicinska avd. (21); **Hybbinette, O. S.** (förordn. t. o. m. $\frac{28}{2}$ 1937), mottagningstid: 10—10,30, **Giertz, K. H.** (förordn. t. o. m. $\frac{31}{1}$ 1938), mottagningstid: 8,30—9, å kirurgiska avd. (21); **Simon, M. H. J.** (förordn. t. o. m. $\frac{31}{3}$ 1934), mottagningstid: 11,30—12,30, å röntgenavd. (21); **Forsmark, E.** (förordn. t. o. m. $\frac{4}{6}$ 1934), mottagningstid: 11—11,30, å ögonavd. (18).

Överläkare

(avlönade av karolinska institutet).

Ahlström, E. O. M., mottagningstid: 12,30—13 (å gynekologiska avd.); **Holmgren, N. G. F.**son, mottagningstid: 10,30—11 (å öronavd.).

Extra överläkare

(arvode efter 7,800 kr. per år).

Salén, E. B., mottagningstid: 11—12 (å medicinska avd.).

Underläkare

(5,700 kr.¹).

Sandborgh, L. A., **Gårdstam, R. G. I.**, **Fredbärj, K. T.**, **Lindborg, N. E.** (å medicinska avd.);

¹) Efter ett års väl vitsordad tjänstgöring kan avlöningen höjas med 600 kr. Dessutom utgår till de å kirurgiska polikliniken tjänstgörande underläkarna särskilt arvode med sammanlagt högst 4,000 kr. per år, varå rörligt lönetillägg icke må beräknas, och till de å medicinska och ögonpoliklinikerna tjänstgörande underläkarna hälften av inflytande poliklinikavgifter.

Skogsberg, G. M. Y., **Crafoord, C.**, **Beckman, T. M.**, **Jonsson, J. E.**, **Perman, B. O.**, **Furster, K. G. V.** (å kirurgiska avd.); **Sjögren, H. S. C.** (å ögonavd.); **Ringertz, N. O. E.** (å patologiska avd.); **Lundström, C. E.**, **Mossberg, E. G. H.** (å röntgenavd.).

Extra underläkare

(arvode efter 5,700 kr. per år).

Juhlin Dannfelt, C. H. G. (å medicinska avd.).

Extra läkare

(3,000 kr.).

Bokström, C. J., **Karh, B. G.** (å medicinska avd.); **Olsson, G. F.** (å ögonavd.); **Sisefsky, M.** (å röntgenavd.).

Poliklinikläkare

(3,000 kr.).¹)

Jansson-Berg, Wenny S. A. (å medicinska polikliniken); **Frenckner, F. J. P.** (å öronavdelningens foniatrika poliklinik).

Tre *assistentläkare* (oavlönade), en å kirurgiska, en å medicinska och en å röntgenavd.; en *underläkare* och fyra *amanuenser* (avlönade av karolinska institutet), underläkaren och en amanuens å gynekologiska avd. samt tre amanuenser å öronavd.²)

Extra läkare vid barnbördsavdelningen (7,000 kr.).

Rydberg, E. W.

Läkare för elektrokardiografiska undersökningar (2,000 kr.).

Vakant.

Läkare för endoscopiska undersökningar (2,000 kr.).

Frenckner, F. J. P.

Tandläkare

(2,400 kr.).

Thuréus, S. T.

Obducent och patolog (5,500 kr.).

Bergstrand, K. J. H.

Åtta *operationssköterskor* (7), två *röntgensköterskor* (7), två *extra röntgensköterskor*

¹) Läkarna å medicinska polikliniken och å ögonpolikliniken äga därjämte uppbära hälften av inflytande poliklinikavgifter.

²) Till av karolinska institutet avlönade underläkare och amanuenser å gynekologiska och öronavdelningarna utgår dessutom tilläggsersättning av stadens medel.

SJD

skor (2,640 kr.), fyrtiotre *sjuksköterskor* (därav en vid konvalescenthemmet) (6), fyra *laboratoriebiträden* (6), ett *fotografiskt biträde* å röntgenavd. (6), sju *extra sjuksköterskor* (2,400 kr.), en *förestånderska för journal-expeditionen* (6), ett *extra laboratoriebiträde* å patologiska avd. (2,400 kr.; halva avlöningen utgår från karolinska institutet), en *extra sköterska* å foniatriska polikliniken (2,400 kr.), två *sjukgymnaster* (1,800 kr.), en *assistent-sköterska* (1,200 kr. jämte bostad och kost), femtioen *biträdande sjuksköterskor* (500 kr. jämte bostad och kost); dessutom avlönade enligt kollektivavtal: tretton *sjuksköterskebiträden* (1 a).

Predikant (2,000 kr.).

Wolbrandt, E. G., komminister i Adolf Fredriks förs., tf.

En *organist* (240 kr.).

Sysselman (20).

Johansson, A. G.; t. »Sabbatsbergs sjukhus» och 32 47 91; mottagningstid: 10—12.

Bokhållare (13).

Ellnert, E. F.

Kassör (4,020 kr.).

Holmberg, Olena.

Tre *kontorsskrivare* (7), två *extra kontorsskrivare* (2,280—2,100 kr.), ett *extra skrivbiträde* å öronavd. (1,770 kr.).

Maskinist (13).

Swedman, N. H.

Vaktmästare (7).

Andersson, A.; Jansson, K. O. K.; en vakant.

En *biträdande maskinist* (10), en *extra maskinist* (3,060 kr.), två *extra tapetserare* (3,300 kr.), en *snickare* (7), en *extra snickare* (3,060 kr.), en *reparatör* (6), fem *vaktmästare* (6), en *husmoder* (8), en *köksförestånderska* (7), en *tvättförestånderska* (6), en *biträdande köksförestånderska* (4), en *biträdande tvättförestånderska* (3), en *baderska* (2), ett *extra ljusbehandlingsbiträde* (1,620 kr.), fyra *telefonbiträden* (2,200 kr.), ett *biträde* å röntgenavd. (2,025 kr.), en *portvakt* (1), en *biträdande portvakt* (1,500 kr.).

Avlönade enligt kollektivavtal: sju *eldare* (2 b), nio *drängar* (2 a), en *första kokerska* (1 d), två *kokerskor* (1 c), en *kallskänka* (1 b), sex *sömmerskor* (1 b), en *första husa* (1 b), fem *maskintvätterskor* (1 a), tjugueett *köksbiträden* (1 a), sjuttio två *städerskor* (1 a), sexton *tvätterskor* (1 a), sex *strykerskor* (1 b).

S:t Görans sjukhus.

Stadshagen, K. (postgirokonto nr 1083); t. »S:t Görans sjukhus» (växel); 53 41 54 (kontoret).

Mottagningstider (för intagning av patienter):

invärtes sjukdomar: alla dagar 11—12
kirurgiska » » » 8,30—9,30
könsjukdomar

män: vardagar 12,30—13,30
kvinnor: » 11,30—12,30

hudsjukdomar

män: » 12,30—13,30
kvinnor: » 11,30—12,30

lungtuberkulos: » 11—12

kirurgisk tuberkulos: vardagar 11,30

centrala röntgen- och ljusavdelningen:

vardagar 11—12

finseninstitutet: » 12—13.

Polikliniktider:

invärtes sjukdomar: vardagar 11—12
kirurgiska » » » 8,30—9,30
kirurgisk tuberkulos: onsdagar 15—15,30

Besökstider:

för patienter å helenskit rum: alla dagar 10—18;

för patienter å halvenskit rum: alla dagar 11—13,30, 18—19;

för patienter å allmänt rum:

å medicinska och kirurgiska avd.:

söndagar, tisdagar, torsdagar och lördagar 14—15;

å avd. för könsjukdomar:

tisdagar, torsdagar och lördagar 14—15;

å avd. för hudsjukdomar:

söndagar, tisdagar och torsdagar 14—15;

å tuberkulosavdelningarna:

söndagar och torsdagar 14—15.

Sjukvårds- och poliklinikavgifter: se ovan sid. 140 samt beträffande viss poliklinisk behandling sid. 127.

Den första plats i Stockholm, varest köns-sjuka vårdades i avskild lägenhet, lär hava varit Danviken. Där behandlades sedan början av 1700-talet de bland hjonen, som ledo av svår-
artad könsjukdom, i en särskild sjukstuga, som sedermera började kallas kurhus. På 1730-talet började man dit översända könssjuka från staden. Sedan det nya sinnessjukhuset å Danviken blivit färdigt år 1788 (se sid. 156), utvidgades avdelningen för könsjuka till 50 platser, men på grund av de sinnessjukas växande mängd måste efter år 1812 detta utrymme inskränkas. Den 1 april 1814 stängdes Danviken för de köns-sjuka, sedan ett provisoriskt kurhus på 20 sängar för stadens behov inrättats å Kungsholmen. I enlighet med förslag av särskilda av överståthållarämbetet utsedda kommitterade inrättades därefter år 1816 ett för Stockholms stad och län gemensamt kurhus å 100 sängar i den å Kungsholmen befintliga kronobrännerieriegendomen, vilken av statsverket upplätits för ändamålet.

Redan i slutet av 1820-talet började dock svårigheten att uppstå i fråga om utrymmet, varför tid efter annan provisoriska åtgärder måste vidtagas, och år 1844 beslöts en större tillbyggnad av kurhuset. Dels på grund av det ytterst bristfälliga skick, varuti kurhusets byggnader råkat, och dels emedan sjukhuset snart visade sig allt mera otillräckligt, blev emellertid frågan om nya lokaler allt mera trängande. I anledning härav fattades på 1880-talet beslut om uppförandet av ett nytt, uteslutande för staden avsett sjukhus för könssjuka patienter. Det nya sjukhuset förlades till Stadshagen på Kungsholmen, där byggnadsarbetet påbörjades år 1886 och fullbordades år 1888. Sjukhuset, som benämndes S:t Görans, bestod ursprungligen av tre egentliga sjukhusbyggnader och inrymde 279 vårdplatser för köns- och hudsjukdomar. Det skulle visserligen i första rummet användas för vård av könssjuka och av patienter med hudsjukdomar men beräknades framdeles kunna komma till användning även för andra sjukdomar. Vid tider av större sjuklighet i Stockholm blevo också på sjukhuset anordnade avdelningar dels för olika invärtes sjukdomar, dels även för sinnessjukdomar. I början av år 1902 öppnades vid sjukhuset i en nyuppförd paviljong en särskild avdelning med 108 sängar för sjuka lidande av lungtuberkulos i mera framskridet stadium, och år 1907 utökades denna avdelning med en andra sjukpaviljong. På hösten 1910 inrättades i sjukhuset en avdelning å 100 sängar för kirurgisk tuberkulos, varvid antalet sängplatser för lungtuberkulos minskades till 146 (sedermåra reglerat till 144). År 1922 tillkom en ny isoleringspaviljong.

Med av stadsfullmäktige anvisade medel (tillsammans 4,818,000 kr.) samt bidrag av statsmedel (122,000 kr. för inrättande av nya vårdplatser för tuberkulossjuka) ägde under åren 1925—1930 en omfattande om- och tillbyggnad av sjukhuset rum, varigenom detta, samtidigt som det blivit moderniserat och väsentligt utvidgat, helt förlorade sin gamla karaktär av specialistsjukhus och blev ett blandat sjukhus, avsett för vård av jämväl invärtes och kirurgiska sjukdomar m. m. I samband med om- och tillbyggnaden av de gamla byggnaderna genomfördes en helt ny disposition av desamma. I den med 3 våningar (utöver de förutvarande 3) påbyggda huvudbyggnaden inrymdes en medicinsk och en kirurgisk avdelning ävensom en operationsavdelning samt lokaler för medicinsk och kirurgisk poliklinik m. m. I en nyuppförd byggnad inrättades en röntgen- och ljusavdelning. Dessutom uppfördes en ny entré- och kontorsbyggnad, två nya personalbostadshus, nytt gravkapell m. m.

Sedan ändrings- och utvidgningsarbetena under år 1930 fullbordats, är sängplatsantalet vid sjukhuset 849, av vilka 194 komma på avdelningen för könssjukdomar, 62 på avdelningen för hudsjukdomar, 183 på avdelningen

för lungtuberkulos, 106 på avdelningen för kirurgisk tuberkulos, 136 på medicinska avdelningen, 140 på kirurgiska avdelningen samt 28 extra platser, inrymda i en isoleringspaviljong.

Å avdelningarna för köns- och hudsjukdomar finnas 36 platser för barn (därav 10 platser för spädbarn). Intagna barn i skolåldern erhålla å sjukhuset skolundervisning.

Förutom den år 1930 tillkomna röntgen- och ljusavdelningen finnes vid sjukhusets avdelning för hudsjukdomar ett finseninstitut. Ersättning för behandling å nu nämnda institutioner utgår enligt särskilda av hälsovårdsnämnden fastställda grunder (jfr sid. 140).

Vid sjukhuset hava upprättats en medicinsk och en kirurgisk poliklinik, vid vilka tillämpas samma avgifter som vid stadens övriga sjukhuspolikliniker (se sid. 140). Angående en vid sjukhuset upprättad poliklinik för köns- och hudsjukdomar se sid. 129. Beträffande mottagnings-tider å sjukhusets polikliniker se ovan sid. 144.

En av överläkarbefattningarna å avdelningen för köns- och hudsjukdomar uppehålls av professorn i syfilidologi vid karolinska institutet, som där och å polikliniken, med biträde av en underläkare och en amanuens, båda avlönade av karolinska institutet, meddelar undervisning åt medicine kandidater; sådan undervisning meddelas även av den av staden avlönade överläkaren för köns- och hudsjukdomar samt av en av poliklinikläkarna, båda i egenskap av biträdande lärare vid karolinska institutet.

Vård av könssjuka inom Stockholm förekommer, förutom vid S:t Görans sjukhus, vid sjukhuset Eira, Stockholms stads och läns sjukhus, som i detta avseende utgör den direkta fortsättningen av det forna kurhuset (se ovan samt under avd. 4), ävensom vid vissa av staden anordnade fristående polikliniker (se sid. 127).

Författningar. Lag den 20 juni 1918 ang. åtgärder mot utbredning av könssjukdomar, med ändr. den 15 juni 1922. Instruktion för personalen vid S:t Görans sjukhus, fastställd den 17 dec. 1913. Aftal mellan hälsovårdsnämnden och karolinska institutet ang. klinisk undervisning i syfilidologi vid S:t Görans sjukhus, godkänt av kungl. maj:t den 22 maj 1925.

Stat år 1933. Utgifter: 2,336,670 kr.; inkomster: 760,800 kr.

Styresman

(arvde 2,200 kr.).

Marcus, K. J. (se nedan).

Överläkare.

Lindstedt, E. F. (förordn. t. o. m. ^{31/7} 1940), mottagningstid: 11,30—12, å medicinska avd. (21); Troell, N. A. (förordn. t. o. m. ^{31/5} 1940), mottagningstid: 10—10,30, å kirurgiska avd. (21); Marcus, K. J. (förordn. t. o. m. ^{30/4} 1934), mottagningstid: 12—12,30, å avd. för köns- och hudsjukdomar (21); Lindhagen, F. E. (för-

Sjd

ordn. t. o. m. $\frac{1}{10}$ 1934), mottagningstid: 11,30—12, å avd. för lungtuberkulos (21); **Waldenström**, J. H. (förordn. t. o. m. $\frac{4}{6}$ 1934), mottagningstid: 11,30—12, å avd. för kirurgisk tuberkulos (21); **Westermarck**, N. J. H. (förordn. t. o. m. $\frac{39}{4}$ 1940), mottagningstid: 11—12, å röntgen- och ljusavd. (21); **Schumann**, J. (förordn. t. o. m. $\frac{28}{2}$ 1937), mottagningstid: 12—12,30, å finseninst. (18).

Överläkare

(avlönad av karolinska institutet).

Almkvist, J. R., mottagningstid: 11,30—12 (å avd. för köns- och hudsjukdomar).

Underläkare

(5,700 kr.1).

Möller, F. A., **Fritsch**, W. P. (å medicinska avd.); **Nordqvist**, K. M., **Åkerberg**, E. J. F., **Husmark**, J. E. (å kirurgiska avd.); **Brandt**, T. E., **Tenlén**, Saga (å avd. för köns- och hudsjukdomar); **Johansson**, G. A., **Dahlquist**, Irma E. W. (å avd. för lungtuberkulos); **Hallberg**, K. A. (å avd. för kirurgisk tuberkulos); **Hedenberg**, M. O. A:son, **Ulfspärre**, C. F. S. (å centrala röntgen- och ljusavd.).

Extra läkare

(3,000 kr.).

Münnich, G. D. (å medicinska avd.).

Läkare vid medicinska polikliniken

(3,000 kr.).

Berg, Henny M.

En *underläkare* och en *amanuens* å syfilidologiska kliniken (avlönade av karolinska institutet), en *assistentläkare* å avd. för medicinsk tuberkulos (oavlönad).

Läkare för elektrokardiografiska undersökningar

(1,500 kr.).

Vakant.

Obducent och patolog

(5,500 kr.).

Wahlgren, F. F.

Två *operationssköterskor* (7), två *röntgensköterskor* (7), en *översköterska* å finseninstitutet (6), en *röntgensköterska* å finseninstitutet (6), *tjugusex sjuksköterskor* (6), en *sköterska* å serologiska laboratoriet (6), tre *laboratoriebiträden* (6), fyra *sköterskor* å finseninstitutet (5), sexton *extra sjukskö-*

terskor (2,400 kr.), ett *fotografiskt biträde* å röntgen- och ljusavd. (2,180 kr.), en *röntgenassistent* (2,100 kr.), ett *operationsbiträde* (4), två *extra biträdande sjuksköterskor* (1,860 kr.), femton *assistentköterskor* (1,200 kr. utan rörligt tillägg, dessutom bostad och kost), två *sjukgymnaster* (3,120 kr.), två *biträden för ljusbehandling* å tuberkulosavd. (1,800 kr.); dessutom avlönade enligt kollektivavtal: etthundraåttioåtta *sjuksköterskebiträden* (1 a).

Predikant

(1,800 kr.).

Norrländer, Å. H., komminister i S:t Görans förs.

Sysselman (20).

Thorell, G. A. S.; t. 53 41 54; mottagningstid: 12—14.

Bokhållare (13).

Segervall, N. G.

Kassör

(3,720 kr.).

Andersson, Inga J.

Två *kontorsskrivare* (7), fyra *extra kontorsskrivare* (2,880—2,280 kr.), ett *polikliniskskrivbiträde* (2,340 kr.), ett *extra kontorsbiträde* å röntgen- och ljusavd. (1,980 kr.).

Maskinist (13).

Karlsson, G. O.

Vaktmästare (7).

Häll, H. A:son; **Lindhe**, C. J.; **Melanoz**, G. Q.

En *biträdande maskinist* (10), en *extra biträdande maskinist* (3,420 kr.), en *snickare* (7), en *extra snickare* (2,580 kr.), två *vaktmästare* (6), en *extra vaktmästare* (2,880 kr.), ett *vaktmästarbiträde* (900 kr.), två *reparatörer* (6), en *extra målare* (2,580 kr.), en *badare* (5; för desinfektionsgöromål 240 kr.), en *husmoder* (8), en *köksförestånderska* (7), en *tvättförestånderska* (4), en *biträdande köksförestånderska* (4), en *extra biträdande husmoder* (2,400 kr.), ett *husmoders första biträde* (2,520 kr.), fyra *extra telefonister* (2,340—1,980 kr.), en *baderska* (2), en *portvakt* (3), en *portvakt* (1).

Avlönade enligt kollektivavtal: sex *eldare* (2 b), tre *sjuksködare* (2 a), sex *gårdskarlar* (2 a), ett *manligt köksbiträde* (2 a), en *första kokerska* (1 d), ett *första matsalsbiträde* (1 c), tre *kokerskor* (1 c), tre *första biträden* (1 c), en *kallskänka* (1 b), fem *sömmerskor* (1 b), fyra *matsalsbiträden* (1 b), tretton *köksbiträden* (1 a), två *biträden vid linneförrådet* (1 a), nitton *städerskor* (1 a), tre *badbiträden* (1 a).

1) Efter ett års väl vitsordad tjänstgöring kan avlöningen höjas med 600 kr. Dessutom utgår till de å medicinska och kirurgiska poliklinikerna tjänstgörande underläkarna extra ersättning av indflytande poliklinikavgifter.

S:t Eriks sjukhus.

Flemingsgatan 22, K. (postgirokonto nr 2034); t. »S:t Eriks sjukhus»; expeditionstid: 8,30—16 (lördagar och dag före helgdag 8,30—14); ang. särskilda avdelningar se nedan.

S:t Eriks sjukhus leder sitt ursprung från sjukavdelningarna vid den under fattigvårdsnämnden lydande Stockholms stads allmänna försörjningsinrättning, vilken daterar sin uppkomst från mitten av förra århundradet. Vid denna tid inrättades i huvudstaden två s. k. arbets- och försörjningsinrättningar, den ena å Norr (»Grubbens gårde» å Kungsholmen), den andra å Söder (den s. k. »Dihlströmska inrättningen»). Redan år 1864 ombildades dessa, den förra till försörjningsinrättning, den senare till arbetsinrättning (numera vårdhemmet Högalid, se sid. 184). Till försörjningsinrättningen överflyttades 1878 de militärhjon, som efter upplösningen av den provisoriska militärförsörjningsinrättningen i Stockholm 1851 övertagits och dittills vårdats i en särskild anstalt, Stockholms stads militärförsörjningsinrättning. De överflyttades sedermera till arbetsinrättningen. För de å försörjningsinrättningen intagna sinnessjuka uppfördes 1895 en särskild byggnad.

Allmänna försörjningsinrättningen, som fr. o. m. år 1922 erhöi den ändrade benämningen S:t Eriks sjuk- och vårdhem, bestod av dels en huvudavdelning, dels sju (tidigare åtta) filialer. Huvudavdelningen var fördelad å tre underavdelningar: lasarettavdelningen, sinnessjukavdelningen (se även sid. 156) och försörjningsavdelningen. En i enlighet med av stadsfullmäktige den 16 juni 1924 godkända grunder för omläggning av fattigvårdens anstaltsvård för vuxna skedde fr. o. m. den 1 juli 1926 en omorganisation av S:t Eriks sjuk- och vårdhem, varvid hemmets huvudavdelning — sedan klientelet å dess försörjningsavdelning överförs till vårdhemmet Högalid och andra fattigvårdsanstalter — överflyttades till hälsovårdsnämndens förvaltning. I samband med överflyttningen erhöi anstalten, som härigenom helt och hållet fått karaktären av sjukhus, den ändrade benämningen sjukhuset S:t Erik, fr. o. m. 1933 ändrat till S:t Eriks sjukhus.

Efter överflyttningen till hälsovårdsnämnden ställdes S:t Eriks sjukhus, i likhet med flertalet av stadens övriga sjukhus under sjukhusstyrelsens förvaltning, fr. o. m. 1 jan. 1933 under sjukhusdirektionen. Beträffande intagning, vårdavgifter, personalens tillsättning m. m. gälla numera samma bestämmelser som för stadens övriga sjukhus.

S:t Eriks sjukhus är beläget å Kungsholmen, Flemingsgatan 22, och upptager med tillhörande gårdar och planteringar större delen av kvarteret Tegelslagaren mellan nämnda gata och Barnhusviken. Sjukhuset är fördelat på två

avdelningar, en lasarettavdelning med 1,402 platser, varav 825 å medicinska avdelningen (356 i västra, 340 i östra och 129 i norra sjukhuset) och 184 å kirurgiska avdelningen, samt en sinnessjukavdelning med 393 platser. Dessutom finnes vid sjukhuset (sedan år 1927) en kirurgisk poliklinik. Enligt med karolinska institutet träffat avtal meddelas av två å läkarna å sjukhusets lasarettavdelning klinisk undervisning i medicin åt medicine kandidater.

Med godkännande i princip av en av stadskollegiets sjukhuskommitté (jfr sid. 326) framlagd plan för ordnande av stadens lasarettssjukvård, vilken bl. a. avsåg ett nedläggande av S:t Eriks sjukhus, beslöt stadsfullmäktige den 27 okt. 1930 bevilja ett anslag av 785,000 kr. till vissa provisoriska ändringsarbeten vid sjukhuset, vilka ansågs erforderliga för att sjukhuset skulle kunna på ett tillfredsställande sätt fungera under den övergångstid (beräknad till 6 å 8 år), som måste förflöta, innan andra vårdmöjligheter kunnat beredas för därstädes intagna patienter.

Stat år 1933. Utgifter: 3,044,558 kr. (dessutom inom linjen fört, år 1932 beviljat lånemedelsanslag 315,000 kr.); inkomster: 1,192,045 kr.

Styresman

(arvode 2,200 kr.).

Edholm, E. (se nedan).

Lasarettavdelningen.

Mottagningstid (för intagning av patienter): alla dagar 13—14; dessutom å polikliniken alla dagar 9—10 (för män) och 10—10,30 (för kvinnor), för olycksfall hela dygnet.

Besöks-tid: tisdagar, torsdagar och lördagar 14—15, söndagar 13,30—15.

Sjukvårds- och poliklinikavgifter: se ovan sid. 140.

Västra sjukhuset.**Överläkare (21)**

(dessutom undervisningsarvode från karolinska institutet 4,000 kr.).

Lindbom, E. O. (förordn. t. o. m. ³⁰/₁₀₀ 1938); mottagningstid: 10,30—11 (å medicinska avd.).

Överläkare (21).

Edholm, E. (förordn. t. o. m. ²⁸/₁₀₀ 1938); mottagningstid: 10,30—11 (å kirurgiska avd.).

Extra överläkare

(7,800 kr.).

Sandström, C.; mottagningstid: 13—14 (å röntgenavd.).

En assistentläkare (oavlönad).

SJD

Underläkare

(5,700 kr.).

Värnéus, A. G., Anderson, S. A., en vakant (å medicinska avd.); Granefelt, E. G., Lindstedt, A. H. (å kirurgiska avd.); Ihre, B. J. E., Andersson, J. F. O. (å röntgenavd.).

Obducent och patolog

(5,500 kr.).

Henschen, F.

Läkare för elektrokardiografiska undersökningar

(3,000 kr.).

Bjerlöv, H. S. J.

Två assistentläkare (oavlönade).

En översköterska (7), en operationssköterska (7), två röntgensköterskor (7), tjugutre sjuksköterskor (6), tio extra sjuksköterskor (2,400 kr.), sex assistentsköterskor (1,200 kr.), ett extra laboratoriebiträde (2,400 kr.), ett extra fotografiebiträde (2,100 kr.), ett extra kontorsbiträde (röntgen) (1,980 kr.), två sjukgymnaster (1,800 kr.), två laboratoriebiträden (2), en baderska (2); dessutom avlönade enligt kollektivavtal: nittiotre sjuksköterskebiträden (1 a), två baderskebiträden (1 a).

Östra sjukhuset

(sjukhuset omfattar endast medicinsk avd.).

Överläkare (21).

Vakant, tff. Westergren, A. V. A.

Extra överläkare

(7,800 kr.; dessutom undervisningsarvode från karolinska institutet 4,000 kr.).

Sahlgren, E. J. A.; mottagningstid: 10,30—11.

Extra överläkare

(6,000 kr.).

Vakant, tff. Berglund, H.; mottagningstid: 11,30—12.

Underläkare

(5,700 kr.²).

Lundquist, J. H. A.; Magnusson, A. B. F.; Hedener, N. B.

Extra underläkare

(5,700 kr.).

Eklund, N. G.

Tre assistentläkare (oavlönade).

¹) Efter ett års väl vitsordad tjänstgöring kan avlöningen höjas med 600 kr. Dessutom utgår till de å kirurgiska avdelningen tjänstgörande underläkarna särskilt arvode med sammanlagt 600 kr. per år, varå rörligt lönetillägg ej må beräknas.

²) Efter ett års väl vitsordad tjänstgöring kan avlöningen höjas med 600 kr. per år.

En översköterska (7), nitton sjuksköterskor (6), ett laboratoriebiträde (5), sju extra sjuksköterskor (2,400 kr.), ett extra laboratoriebiträde (2,400 kr.), två sjukgymnaster (1,800 kr.), en extra assistentsköterska (1,200 kr.); dessutom avlönade enligt kollektivavtal: sjuttiofem sköterskebiträden (1 a).

Sinnessjukavdelningen.

Besökstid: torsdagar och söndagar 13—14.

Sjukvårdsavgifter: se ovan sid. 140.

Rörande sinnessjukavdelningen vid S:t Eriks sjukhus se även historiken å sid. 156.

Överläkare (21).

Eneström, H. J. E. (se även sid. 152, 159) (förordn. t. o. m. ³⁰/11 1936); mottagningstid: 10,30—11.

Underläkare

(5,700 kr.²).

Waller, G.; Reuterskiöld, S.

Två föreståndarinnor (8), fem översköterskor (7), två extra översköterskor (2,460 kr.), sju ton skötare (7), fyrtiosju sköterskor (5), åtta extra skötare (2,220 kr.), trettiofem extra sköterskor (1,860 kr.).

Predikant

(3,600 kr.).

Heldt, T. E. O., vice komminister i Enskede förs. En organist och försångare (360 kr.).

Sysselman (21).

Vakant; tff. Svenson, S. A.; t. »S:t Eriks sjukhus»; mottagningstid: 9—11.

Kassör

(3,600 kr.).

Ljunggren, f. von Hausswolff, Marie-Louise.

Bokhållare (13).

Grill, C.; Fors, T. K. R.

En kontorskrivare (7), två extra kontorskrivare (3,840—2,580 kr.), ett extra kontorsbiträde (1,860 kr.).

Maskinist (13).

Larsson, V.

Vaktmästare (7).

Engström, G. H.; Falk, A. L.; Svensson, J. A.; Svedberg, A.; Almgren, K. A.

Obduktionsvaktmästare (7).

Lätt, J. G.

Tre *biträdande maskinister* (10), en *reparatör* (6), tre *extra hantverkare* (3,180—2,640 kr.), tre *extra vaktmästare* (2,580—2,160 kr.), en *extra reparatör* (2,820 kr.), en *tvätt- och arbetsförestånderska* (7), en *köksförestånderska* (7), två *underförestånderskor* (4), en *överstäderska* (2,160 kr.), fyra *extra telefonister* (1,740 kr.), ett *vaktmästarbiträde* (840 kr.).

Avlönade enligt kollektivavtal: tio *eldare* (2 b), en *maskinskötare* (2 b), en *automobilförare* (2 b), fyra *sjukbårare* (2 a), nio *gårdskarlar* (2 a), tre *kökskarlar* (2 a), en *första kokerska* (1 d), tre *kokerskor* (1 c), ett *första matsalsbiträde* (1 c), en *kallskänka* (1 b), fyra *första köksbiträden* (1 b), fyra *sömmerskor* (1 b), fyra *strykerskor* (1 b), två *första tvättbiträden* (1 b), tretton *matsalsbiträden* (1 b), femton *köksbiträden* (1 a), aderton *tvättbiträden* (1 a), femtio sju *städerskor* (1 a).

Maria sjukhus.

Wollmar Yxkullsgatan 25, Sö. (postgiro-konto nr 2056); t. 23 25 30 (växel).

Mottagningstid (för intagning av patienter): å medicinska avd. alla dagar 9—10;

å kirurgiska avd. vardagar 11,30—12,30 (för kvinnor) och 13—14 (för män), sön- och helgdagar 9—10;

mottagningstid å polikliniken vardagar 11,30—12,30 (för kvinnor) och 13—14 (för män).

Besökstid:

allmänt rum söndagar, tisdagar, torsdagar, lördagar 13—14;

halvenskilt rum alla dagar 11—14, 18—19;

helenskilt rum alla dagar 10,30—16,30, 18—19.

Expeditionstid: å sysslomanskontoret 9—14.

Sjukvårds- och poliklinikavgifter: se ovan sid. 140.

År 1874, då bristen på sjukhus i Stockholm var synnerligen stor, inköptes för stadens räkning en med en större fabriksbyggnad och ett boningshus bebyggd tomt mellan Wollmar Yxkulls- och Gamla Prästgårdsgatorna för att användas till sjukhus. Härtill inreddes fabriksbyggnaden, vari med ingången av 1876 ett sjukhus på 130 sängar öppnades, vilket från och med 1878 benämndes Maria sjukhus. Genom tillbyggnader 1885, 1896 och 1917 hava dels förbättrade bostadsförhållanden vunnits för tjänstepersonalen, dels lämplig lokal kunnat inredas för sjukhusets polikliniska verksamhet. Ny ekonomibyggnad uppfördes 1906, nytt gravkapell 1907. Vid sjukhuset, som fört i huvudsak avsetts för kirurgiska fall, upprättades våren 1918 även en medicinsk avdelning samt en röntgenavdelning. En på sjukhus-tomten uppförd, år 1880 i bruk tagen upp-tagningsanstalt, avsedd för hastigt insjuknade

(en tid även för provisorisk vård av sinnessjuka, se sid. 156), införlivades år 1918 med själva sjukhuset och ingår numera i detsamma som en vanlig sjukavdelning. Sjukhusets ordinarie säng-antal är 283, därav 178 å kirurgiska och 105 å medicinska avdelningen. Dessutom äro f. n. för kirurgiska avdelningen tagna i anspråk 30 provisoriska platser i en äldre paviljong. — Förslag har framlagts angående rivning av den nuvarande sjukhusbyggnaden och uppförande i dess ställe, eventuellt å annan plats å Södermalm, av ett nytt, utvidgat sjukhus. Utredning härom pågår inom sjukhuskommittén (se sid. 326).

Överläkarbefattningen å kirurgiska avdelningen uppehålls av ene professor i kirurgi vid karolinska institutet, som i samband därmed jämväl meddelar klinisk undervisning åt medicinska kandidater.

Vid sjukhuset är inrättad en kirurgisk poliklinik.

Instruktioner. Instruktioner för kommissarien (numera sysslomannen) och predikanten vid Maria sjukhus, utfärdade av styrelsen den 3 febr. 1876.

Stat år 1933. Utgifter: 1,190,123 kr.; inkomster: 479,110 kr.

Styresman

(arvode 1,100 kr.).

Key, E. S. H. (se nedan).

Överläkare.

Tillgren, J. (förordn. t. o. m. ³⁰/₁₁ 1934), mottagningstid: 10,30—11, å medicinska avd. (21); Åkerlund, Å. O. (förordn. t. o. m. ³⁰/₄ 1935), mottagningstid: 9—9,30, å röntgenavd. (21); en vakant, å kirurgiska avd. (21)¹).

Överläkare

(avlönad av karolinska institutet).

Key, E. S. H., mottagningstid: 13—13,30 (å kirurgiska avd.).

Extra överläkare

(arvode efter 6,300 kr. per år).

Hellström, J. G. L. (å kirurgiska avd.).

Underläkare

(5,700 kr.²).

Lindén, O. E., Hindmarsh, J. H., en vakant (å kirurgiska avd.); Håkanson, E. G., Bark, E. H. (å medicinska avd.); Knutsson, K. F., Jäderholm, K. B. (å röntgenavd.).

¹) De med befattningen förenade göromålen bestridas av professorn i kirurgi vid karolinska institutet E. S. H. Key (se följ.).

²) Efter ett års väl vitsordad tjänstgöring kan avlöningen höjas med 600 kr. Dessutom utgår till de å kirurgiska polikliniken tjänstgörande underläkarna särskilt arvode med sammanlagt högst 4,000 kr. per år, varå rörligt löne-tillägg icke må beräknas.

SJD

Extra läkare (3,000 kr.).

Lagerkrans, K. E. (å medicinska avd.); Åkesson, N. J. (å kirurgiska avd.).

Fyra *assistentläkare* (oavlönade), en å kirurgiska avd., två å medicinska och en å röntgenavd.

Läkare för elektrokardiografiska undersökningar (3,600 kr.).

Bjerlöv, H. S. J.

Obducent och patolog (4,000 kr.).

Wahlgren, F. F.

Fyra *operationssköterskor* (7), två *röntgensköterskor* (7), femton *sjuksköterskor* (6), två *extra sjuksköterskor* (2,460—2,340 kr.), två *laboratoriebiträden* (6), ett *extra laboratoriebiträde* (2,400 kr.), ett *fotografbiträde* å röntgenavd. (2,400 kr.), ett *extra biträde* å läkarexp. och journalarkiv (2,400 kr.), två *massöser* (1,800 kr.), sex *assistentköterskor* (1,200 kr. utan öfrigt tillägg, bostad och kost), trettio två *biträdande sjuksköterskor* (500 kr., bostad och kost); dessutom avlönade enligt kollektivavtal: sextio *sjuksköterskebiträden* (1 a).

Predikant och organist (1,240 kr.).

Ankar, G. A., komminister i Gustav Vasa förs.

Sysselman (19).

Olsson, E. V.; t. 23 25 30; mottagningstid: 9—11.

En *kontorsskrivare* (7), två *extra skrivbiträden* å röntgenavd. (2,160—1,770 kr.), ett *extra skrivbiträde* å polikliniken (1,770 kr.).

Maskinist (13).

Johnsson, S. A.

Vaktmästare (7).

Samuelsson, G. A.; Löfstedt, E. J.; Wiklund, E. O. A.

En *husmoder* (7), en *biträdande husmoder* (2,400 kr.), en *köksförestånderska* (7), en *biträdande köksförestånderska* (4), en *baderska* (2), en *portvakt* (1), en *portvakt* (1,200 kr.), ett *portvaksbiträde* (1,440 kr.).

Avlönade enligt kollektivavtal: fyra *eldare* (2 b), tre *sjukbärare* (2 a), en *gårdskar* (2 a), ett *manligt köksbiträde* (2 a), en *första kokerska* (1 d), tre *kokerskor* (1 c), ett *första matsalsbiträde* (1 c), ett *första tvättbiträde* (1 b), en *kallskänka* (1 b), ett *första spis-*

biträde (1 b), fyra *sömmerskor* (1 b), ett *matsalsbiträde* (1 b), tio *städerskor* (1 a), tio *köksbiträden* (1 a).

Åsö sjukhus.

Åsögatan 147, Sö. (postgirokonton nr 1084); t. 40 12 35, 41 42 20, 41 42 21 (växel); 43 09 60 (kontoret).

Mottagningstid (för intagning av patienter): varje dag 9—11.

Besökstid: tisdagar, torsdagar, lördagar och söndagar 14—15.

Sjukvårdsavgifter: se ovan sid. 140.

Detta sjukhus, t. o. m. år 1925 benämnt provisoriska sjukhuset, upprättades år 1902 såsom en ersättning för det förut för allmänna sjukvården använda Katarina sjukhus, vilket då måste fullständigt tagas i anspråk för beredande av rum för det växande antalet sinnessjuka (jfr sid. 159). För ändamålet förhryddes nybyggda egendomen nr 9 i kvarteret Oron vid Åsögatan (egendomen sedermera inköpt av staden). Den 13 februari 1903 kunde det nya sjukhuset öppnas, sedan å Katarina sjukhus ännu kvarvarande sjuka, ävensom där anställda läkare och övrig personal med undantag av en del ekonomibetjäning dit överflyttats. År 1922 inrättades vid sjukhuset en särskild röntgenavdelning. Sjukhuset rymmer f. n. 102 platser, fördelade på en våning för manliga patienter med 34 sängar och två våningar för kvinnliga patienter med 68 sängar.

Instruktion. Instruktion för sysslomanen vid [provisoriska sjukhuset], antagen av sjukhusets styrelse den 12 nov. 1915.

Stat år 1933. Utgifter: 326,009 kr.; inkomster: 86,520 kr.

Styresman och överläkare (21)

(dessutom styresmansarvode 600 kr.).

Kahlmeter, T. G. (förordn. t. o. m. ³¹/12 1934); mottagningstid: 11,15—11,45.

Underläkare

(5,700 kr.¹).

Friberg, C. F. S.; Holmström, P. G. H.

Extra läkare²)

(1,500 kr.).

Ehrensverd, J. N. G.

En *assistentläkare* (oavlönad).

Röntgenläkare

(4,500 kr.).

Vakant, t.j.f. Hansson, N. H.

¹) Efter ett års väl vitsordad tjänstgöring kan avlöningen höjas med 600 kr.

²) Förordnas under sex månader av året (vintermånaderna).

Öronläkare
(1,500 kr.).

Hambræus, C. M.

*Läkare för elektrokardiografiska
undersökningar*
(1,800 kr.).

Björklöv, H. S. J.

Obducent
(1,000 kr.).

Pettersson, A.

Fyra *sjuksköterskor* (6), ett *laboratoriebiträde* (6), två *extra sjuksköterskor* (2,400 kr.), en *extra röntgensköterska* (2,640 kr.), ett *extra laboratoriebiträde* (2,400 kr.), ett *extra biträde för lys- och elektricitetsbehandling* (1,740 kr.), en *sjukgymnast* (3,120 kr.); dessutom avlönade enligt kollektivavtal: tjuguet *sjuksköterskebiträden* (1 a).

Predikant
(900 kr.).

Ahlfeldt, R. A., komminister i Katarina förs.
En *organist och försångare* (240 kr.).

Sysselman (16).

Johansson, K. E.; t. 41 42 20, 43 09 60; mottagningstid: 10—12.

En *kontorsskrivare* (7).

Vaktmästare (7).

Gazelius, A. H. L.

En *vaktmästare* (6), en *extra värmeledningsskötare* (2,880 kr.), en *köksförestånderska* (4), en *baderska* (2), en *portvakt* (1). Avlönade enligt kollektivavtal: tre *sjukbärare* (2 a), en *kokerska* (1 c), en *sömmerska* (1 b), ett *spisbiträde* (1 b), ett *biträde vid linneförrådet* (1 b), ett *matsalsbiträde* (1 b), fyra *köksbiträden* (1 a), en *städerska* (1 a).

Norrtulls sjukhus.

Norrtullsgatan 14, Va.; t. 23 28 50 (växel); kontorstid: 10—16 (under sommarmånaderna 10—15).

Mottagningstid (för intagning av patienter): vardagar 10—11.

Telefontid (för förfrågningar om patienter): alla dagar 14—15.

Vid allmänna barnhuset inrättades år 1843 en klinisk undervisningsanstalt under ledning av en av karolinska institutets professorer. Denna klinik förflyttades år 1885 från barnhusets dåv. byggnader vid Barnhusgatan till nya byggnader vid Norrtullsgatan. Till en början användes å kliniken såsom undervisningsmateriel barnhusets egna barn samt de andra barn, som enligt överläkarens bestämmande provisoriskt intogs där-

städes. År 1919 medgav emellertid kungl. maj:t att mot avgift högst 45 barn skulle få å barnhusets sjukvårdsanstalt mottagas till provisorisk vård och för klinisk undersökning. Sedermera förklarades, att sådan intagning kunde ske i mån av tillgängligt utrymme, dock utan kostnad för barnhuset. Antalet vårdplatser har under senare år utgjort ca 75. Vårdkostnaden för vid sjukvårdsanstalten vårdade barn från Stockholm har till större delen erlagts av staden. För beredande av nedsättning i dagavgiften i vissa fall har anstalten även erhållit anslag från karolinska institutet.

Sedan den åren 1917 och 1924 genomförda nya barnavårdslagstiftningen medfört en engripande omläggning av barnhusets verksamhet, ansågs ifrågakommande fastigheter vid Norrtullsgatan icke längre erforderliga för något barnhusets behov. Med hänsyn härtill försålde fastigheterna år 1931 till staden. I samband med godkännande av avtal härom förband sig staden enligt stadsfullmäktiges beslut den 19 okt. 1931 att intill dess en pediatrik klinik komme till stånd vid ett blivande rikssjukhus (jfr sid. 249) eller vid annan av karolinska institutet godkänd sjukvårdsinrättning i Stockholm, dock högst intill den 1 juli 1941, inom nämnda fastigheter upprätthålla ett stadens sjukhus för barn med 75 vårdplatser. Därest av kungl. maj:t så påfordras, skola 15 av dessa platser upplåtas åt barn, vilka icke äga hemortsrätt i Stockholm. Sjukvårdsanstalten skall av staden under ovan angivna tid upplåtas till karolinska institutet för undervisningsändamål såsom institutets pediatrika klinik. Läkavården skall bestridas av karolinska institutet; dock skola vederbörande läkare jämväl erhålla arvoden från staden. Staden har vidare åtagit sig att under samma tid, som barnsjukhuset upprätthålles, jämväl upprätthålla en till sjukhuset ansluten pediatrik poliklinik.

I samband med träffandet av ovanberörda avtal förband sig staden jämväl att bereda vissa angivna befattningshavare vid allmänna barnhuset motsvarande anställning vid det av staden upprättade barnsjukhuset.

Staden äger årligen från statsverket utbekomma dels ett belopp av 60,000 kr. till bestridande av kostnaderna för barnsjukhuset, dels ett belopp av 5,700 kr. för upprätthållandet av den pediatrika polikliniken därstädes. Dessutom utgår till sjukhuset ett årligt bidrag av 50,000 kr. från allmänna barnhusets Stockholmsfond (se sid. 249).

För att tillgodose behovet av ökat utrymme för stadens sinnessjukvård träffade hälsovårdsnämnden våren 1921 avtal med direktionen för allmänna barnhuset om förhyrande för stadens räkning av en å allmänna barnhusets dåvarande område befintlig sjukhusbyggnad. Det av staden här upprättade sjukhuset, som till en början hade 48 platser, öppnades i maj 1921. År 1925 utvidgades sjukhuset avsevärt genom förhyrande av ytterligare lokaler inom allmänna

Sjd

barnhuset. Sedan ifrågavarande fastighet inköpts av staden (jfr ovan) utgör sjukhuset numera en avdelning av Norrtulls sjukhus. An- talet vårdplatser utgör f. n. 190, samtliga av- sedda för sinnessjuka kvinnor.

Stat år 1933. Utgifter: 798,750 kr.; in- komster: 312,900 kr.

Styresman

(arvode 1,000 kr.).

Wernstedt, W. E. (se nedan).

Spädbarns- och sjukavdelningen.

Besökstid: söndagar, tisdagar och torsdagar 14—15.

Sjukvårds- och poliklinikavgifter: se ovan sid. 140.

Överläkare

(3,500 kr.; dessutom avlöning från karolinska institutet).

Wernstedt, W. E.

Underläkare

(3,300 kr.; dessutom avlöning från karolinska institutet).

Engström, A. H.

Radiolog

(2,000 kr.).

Magnusson, A. H. W.

Amanuens

(750 kr.; dessutom avlöning från karolinska institutet).

Magnusson, J. H.

Sex sjuksköterskor (2,400 kr.), aderton sköterskebiträden (540 kr. jämte fri bostad och kost), tio ammor (620 kr.).

Predikant

(900 kr.).

Viklund, E. V., ständigt adjunkt i Matteus förs.

Avlönade enligt kollektivavtal: fem *eldare* (2 b), två *gårdskarlar* (2 a), en *första kö- kerska* (1 d), en *mjölkköksföreståndarinna* (1 d), en *undervätsförestånderska* (1 d), en *kö- kerska* (1 c), två *kökerskor* (1 b), en *kall- skänka* (1 b), två *matsalsbiträden* (1 b), en *husa* (1 b), en *sömmerska* (1 b), en *portvakt* (1 a), ett *telefonbiträde* (1 a), ett *laborato- riebiträde* (1 a), nio *städerskor* (1 a), ett *badbiträde* (1 a), två *tvättbiträden* (1 a), sex *köksbiträden* (1 a).

Sinnessjukavdelningen.

T. 38 12 85, 43 28 50.

Besökstid: söndagar, tisdagar och torsdagar 13,30—14,30.

Sjukvårdsavgifter: se ovan sid. 140.

Överläkare

(2,000 kr.).

Eneström, Hj. E. (se St Eriks sjukhus).

Underläkare

(5,700 kr.).¹⁾

Rosenström, E. W.

En *föreståndarinna* (8), tre *extra före- ståndarinnor* (2,880—2,220 kr.), två *första sköterskor* (6), *tjugusex sköterskor* (5), sju *extra sköterskor* (2,640—1,500 kr.), tre *skö- terskeelever* (1,380 kr.).

En *gårdskarl* (2 a), två *städerskor* (1 a) (avlönade enligt kollektivavtal).

Sysselman.

Hägglund, B. A. K. (se sid. 159).

En *bokhållare* (6,180 kr.), en *kontors- skrivare* (5,190 kr.), en *maskinist* (3,360 kr.), en *vaktmästare* (4,020 kr.), en *köksföre- ständerska* (3,060 kr.), en *portvakt* (2,730 kr.), en *tvättförestånderska* (2,730 kr.), en *baderska* (1,860 kr.), ett *vaktmästarbiträde* (1,200 kr.).

Barnsjukhuset Simon och Mathilda Sachs' minne.

Årstalunden, Sö. (postgirokonto nr 1071); t. 43 70 64 (växel); 43 11 98 (kontoret); 43 14 14 (avd. I); 43 65 64 (avd. II).

Mottagningstid (för intagning av patienter samt å polikliniken): vardagar 11—12.

Besökstid: söndagar och onsdagar 12,30—13,30.

Sjukvårds- och poliklinikavgifter: se ovan sid. 140.

Genom gåvobrev av den 12 febr. 1907 donerade stärbhusdelägarna efter framlidne generalkonsuln Simon Sachs och hans maka Mathilda Sachs en summa av 400,000 kronor att användas till grundande av ett sjukhus för späda barn med plats för minst 25 barn i första levnadsåret. Vid donationen voro fästade vissa villkor, bl. a. att donatorerna under sin livstid ägde att utse tre av styrelsens sju ledamöter och att kommunen upp- läte tomt åt sjukhuset. En sådan uppläts av stadsfullmäktige år 1909 i Årstalunden. Sjukhuset, som öppnades den 9 mars 1911, har 46 platser för sjuka barn, 8 platser för ammar och 6 platser för medföljande digivande mödrar. Vid

¹ Efter ett års väl vitsordad tjänstgöring kan avlöningen höjas med 600 kr.

sjukhuset finnes även sedan den 1 okt. 1927 inrättad en poliklinik.

På grund av donationsbestämmelserna (jfr ovan) förvaltas sjukhuset icke av sjukhusdirektionen (se sid. 137) utan av en särskild styrelse. Fyra ledamöter i styrelsen utses av stadsfullmäktige (tidigare av hälsovårdsnämnden) för en tid av ett år i sänder.

Stat år 1933. Utgifter: 168,592 kr.; inkomster: 54,600 kr. (däruv 5,700 kr. ränta å donationsmedel).

Styrelse.

Carlsson, f. Lindskog, Anna R., fru, stadsfullm.,
Fürstenberg, A., livmedikus, vice ordf.,
Ivarsson-Pauli, R. Gulli, prakt. läkare, **Tengbom**, I. J., generaldirektör (valda av stadsfullmäktige); **Ernberg**, J. H., överläkare,
Sachs, J. E., generalkonsul, ordf. och kassaförvaltare, **Heyman**, f. Thiel, Agda, fru (valda av donatorerna).

Styresman och överläkare (19)

(dessutom styresmansarvode 600 kr.).

Ernberg, J. H. (förordn. t. o. m. 4/6 1934);
mottagningstid: kl. 10.

Underläkare (5,700 kr.¹).

Bergman, R. K.

En *obducent* (600 kr.), en *assistentläkare* (oavlönad).

Tre *sjuksköterskor* (6), en *extra sjuksköterska* (2,400 kr.), två *assistentköterskor* (1,200 kr. jämte bostad och kost), *tre-ton sjuksköterskeelever* (bostad och kost), åtta *ammor* (dagarvode jämte bostad och kost); dessutom avlönade enligt kollektivavtal: två *sjuksköterskebiträden* (1 a).

Predikant (420 kr.).

Vakant.

Syssloman (1,500 kr.).

Zettergren, E. R. (se sid. 154); mottagningstid: måndagar och onsdagar 12—14, fredagar 12—14 och 18—19.

En *husmoder* (7), en *värmelednings-skötare*, tillika *gårdskar* (6).

Avlönade enligt kollektivavtal: en *första kokerska* (1 d), ett *första köksbiträde* (1 b), en *sömmerska* (1 b), två *köksbiträden* (1 a), ett *mjölkköksbiträde* (1 a), tre *städerskor* (1 a), en *portvakt* (1 a).

¹) Efter ett års väl vitsordad tjänstgöring kan avlöningen höjas med 600 kr. Underläkaren uppbär dessutom hälften av inflytande poliklinikavgifter samt ett arvode av 400 kr. för undervisning åt sjuksköterskeelever.

Södra barnbördshuset.

Wollmar Yxkullsgatan 27, Sö. (postgiro-konto nr 2057); t. 23 25 40 (växel).

Mottagningstid: patienter intagas alla tider på dygnet.

Besökstid: å allmänt rum måndagar, onsdagar, fredagar och söndagar 13—14; å halvenskiit rum alla dagar 11—13 och 19—20.

Sjukvårdsavgifter: se ovan sid. 140.

Detta barnbördshus, som är Stockholms kommuns förelösningsanstalt, har uppkommit ur de provisoriska barnbördsanstalter, vilka stadens myndigheter sett sig nödsakade att inrätta. År 1864 inrymdes en dylik provisorisk anstalt i huset nr 22 Wollmar Yxkullsgatan. Samma lokal togs följande året ånyo för samma ändamål i anspråk, och från denna tid blev det »provisoriska barnbördshuset» bestående. Till 1871 var det inrymt i nyssnämnda, för ändamålet förhyrda lokal, men flyttades då till huset nr 27 vid samma gata, som förvärvats av staden år 1874 på samma gång som Maria sjukhusområde. Huset om- och tillbyggdes 1882, varefter namnet provisoriska barnbördshuset utbyttes mot södra barnbörds-huset. Då emellertid ökat utrymme visade sig erforderligt, beslöt stadsfullmäktige år 1902 att i det för sjukhusändamål reserverade kv. Grünman uppföra ett nytt barnbördshus. Detta öppnades 1907. Antalet sängplatser är f. n. 111; dessutom finnas 15 förelösningsplatser.

I samband med barnbördshuset är anordnad en statens anstalt för barnmorskeundervisning. Genom en överenskommelse år 1905 har staden åtagit sig att mot ett årligt bidrag av 5,000 kr. hålla lokaler för undervisningen och bostäder åt eleverna (f. n. 60 till antalet). Anstaltens överlärare och barnmorskelärare äro överläkare och biträdande läkare vid barnbördshuset.

Författningar. Kungl. stadga för barnmorskeundervisningen den 19 aug. 1921, med ändringar den 29 juni 1926 och 1 nov. 1929. Chefens för ecklesiastikdepartementet ämbetskrivelse den 9 juni 1905 ang. anordnande av barnmorskeundervisning vid södra barnbördshuset m. m.

Stat år 1933. Utgifter: 404,618 kr.; inkomster: 170,830 kr.

Styresman och överläkare

(som överlärare vid barnmorskeläroanstalten avlönad av staten, styresmansarvode 600 kr.).

Bovin, K. E.

Biträdande läkare

(som barnmorskelärare avlönad av staten).

Naesslund, J. P.

SjD

Underläkare

(5,700 kr.).

Clason, C. E. S.; Marcus, H.

En *obducent och patolog* (800 kr.), en *assistentläkare* (oavlönad).

En *operationssköterska* (7), sju *barnmorskor* (6) (därav en förordnad som överbarnmorska och en som assistentbarnmorska; dessa åtnjuta särskilt lönetillägg från statsverket), sex *sköterskor* (6), en *extra barnmorska* (2,400 kr.), en *extra sköterska* (2,400 kr.).

Prästerligt biträde

(1,500 kr.).

Ankar, G. A., komminister i Gustav Vasa förs.

Sysselman.

Olsson, E. V. (se Maria sjukhus).

Bokhållare (13).

Zettergren, E. R.

En *kontorsskrivare* (7).

Maskinist.

Johnsson, S. A. (se Maria sjukhus).

Vaktmästare (7).

Kåhrling, K. J. O.

En *biträdande maskinist* (10), en *husmoder* (7), en *köksförestånderska* (gemensam med Maria sjukhus) (7), två *portvakter* (1,440 kr.); dessutom avlönade enligt kollektivavtal: två *eldare* (2 b), två *gårdskarlar* (2 a), två *sömmerskor* (1 b), ett *arbetsbiträde* (1 a), tio *städerskor* (1 a).

Söderby sjukhus.

Söderby, Uttran (postgirokonto nr 13304); t. Tumba 3 14 (kontoret); Tumba 141, 142, 1 43, 3 20, 3 23 (växel).

Mottagningstid (för intagning av patienter): vardagar 10—11.

Besökstid: alla dagar 12—15.

Expeditionstid: å sysslomanskontoret 8—15,30.

Sjukvårdsavgifter: se ovan sid. 140.

Tuberkulossjuka vårdades ursprungligen å de olika sjukhusen (vid Sabbatsberg i en särskild paviljong sedan 1899) och å dåv. försörjningsinrättningens avdelning för kroppssjuka. Först med öppnandet av St Görans tuberkulospaviljong år 1902 fick staden ett särskilt tuberkulossjukhus, som emellertid var otillräckligt. Stadsfullmäktige beslöt därför år 1906 att uppföra en anstalt för tillgodoseende av tuberkulossjukvården i Stockholm å stadens egendom Söderby i Salems socken.

1) Efter ett års väl vitsordad tjänstgöring kan avlöningen höjas med 600 kr.

Sjukhuset, som började beläggas den 1 nov. 1910, är avsett att mottaga medellösa med hemortsrätt i Stockholm men även om sådant utan för sjukhusets egentliga uppgift låter sig göra, mindre bemedlade lungotsjuka i alla stadier å 404 platser i allmänt rum samt 40 platser i enskilda och halvenskilda rum. Dessutom äger sjukhusdirektionen rätt att i särskilda fall medgiva intagning å sjukhuset av i Stockholm bosatta men där ej hemortsrättigade personer. Sjukhuset är uppdelat på två sjukavdelningar, var och en med en överläkare som chef.

Till stadens driftkostnader för tuberkulossjukvård utgår statsbidrag med 1,75 kr. per dag och patient å allmänt rum.

Författningar. Bestämmelser ang. förvaltningen av Söderby sjukhus, antagna av hälsovårdsnämnden den 18 mars 1910. K. kung. den 28 juni 1918 ang. statsbidrag till driftkostnaderna vid tuberkulossjukvårdsanstalter, med ändr. den 4 juli 1921, 11 april 1924, 6 juni 1929 och 9 maj 1930.

Stat år 1933. Utgifter: 1,089,673 kr.; inkomster: 363,500 kr.

Styresman

(arvode 1,300 kr.).

Gullbring, A. G. (se nedan).

Överläkare (25).

Gullbring, A. G. (förordn. t. o. m. ^{30/9} 1936), mottagningstid: 12—13; Leffler, J. K. F. (förordn. t. o. m. ^{31/12} 1936), mottagningstid: 12,30—13.

Underläkare

(5,700 kr.¹), fri kost eller ersättning därför).

Nordenfors, B. G.; Levin, N. K.; Bluhm, I. L.; Jonsson, E. W.

Läkare å röntgenavdelningen

(1,500 kr.).

Överläkarna.

Extra läkare

för behandling av halstuberkulos (2,000 kr.).

Erici, E. V.

Tandläkare

(2,500 kr.).

Burman, B.

Sjutton *sjuksköterskor* (6), en *sköterska* å röntgenavd., tillika *operationsbiträde* (6), fyra *extra sjuksköterskor* (2,400 kr.); dessutom avlönade enligt kollektivavtal: sextioåtta *sjuksköterskebiträden* (1 a).

Predikant och organist

(1,560 kr.).

Uddin, K. J. R., kyrkoherde i Markim.

1) Efter ett års väl vitsordad tjänstgöring kan avlöningen höjas med 600 kr.

Sysselman (19).

Herrman, N. V. A.; t. Tumba 141 och 3 14;
mottagningstid: 12—14.

Bokhållare (13).

Johansson, E. V.

En kontorsskrivare (7), ett extra skriv-
biträde (2,520 kr.).

Maskinist (13).

Malmberg, K. L.

Vaktmästare (7).

Holmberg, H. A.; Lindell, B. J. W.

En biträdande maskinist (10), en extra
biträdande maskinist (3,240 kr.), två snic-
kare (7), en målare (7), en reparatör (6), en
trädgårdsmästare (6), en extra automobil-
förare (2,790 kr.), en extra tapetserare
(3,300 kr.), en kusk (4), en nattvakt (4), en
husmoder (7), en köksförestånderska (7),
en tvättförestånderska (4), en biträdande
köksförestånderska (4), två baderskor (2),
en portvakt (1).

Avlönade enligt kollektivavtal: sju eldare
(2 b), sex gårdskarlar (2 a), ett manligt
köksbiträde (2 a), en första kokerska (1 d),
tre kokerskor (1 c), ett första matsalsbiträ-
de (1 c), fem matsalsbiträden (1 b), tre spis-
biträden (1 b), ett ångkokerskebiträde (1 b),
en kallskänka (1 b), ett första tvättbiträde
(1 b), två strykerskor (1 b), fem sömmerskor
(1 b), ett första biträde (1 b), tio köksbiträ-
den (1 a), nio tvättbiträden (1 a), elva stä-
derskor (1 a).

Sanatoriet vid Hamra.

Tullinge (postgirokonton nr 13303); t.
Tumba 35.

Då behov av ökat antal sjukhusplatser för
huvudstadens tuberkulossjukvård uppstått, beslöt
stadsfullmäktige den 28 juni 1923 anvisa me-
del till inköp av en ab. Separator tillhörig, å
Hamra egendom i Botkyrka socken belägen sa-
natoriehyggnad, vilken förut disponerats av Stock-
holms läns landsting. Sanatoriet, som efter er-
forderliga reparationer började tagas i bruk den
17 mars 1924, är avsett för vård av tuberkulösa
barn och har 37 vårdplatser. En vid sanatoriet
upprättad skola står under folkskoledirektionens
uppsikt och ledning.

Stat år 1933. Utgifter: 56,155 kr.; in-
komster: 15,300 kr.

Styresman och överläkare
(780 kr.).

Gullbring, A. G. (se Söderby sjukhus).

Redogörare
(400 kr.).

Herrman, N. V. A. (se Söderby sjukhus).

Föreståndarinnan (6).

Gradelius, Märta.

En lärarinna (5), en värmelednings-
skötare och gårdskarlar (2,580 kr.); dessutom
avlönade enligt kollektivavtal: en kokerska (1 c),
två köksbiträden (1 a), fem sköterskebiträ-
den (1 a).

Barnsanatoriet Tjärnan.

Tjärnan, Kullsveden; t. Säter 11.

År 1908 bildades föreningen kronprinsessan
Margaretas vårdanstalt för tuberkulösa barn, i
avsikt att i Tjärnans by, cirka fem kilometer
från Säter, öppna en vårdanstalt för tuberkulösa
barn. Anstalten, som möjliggjordes genom be-
hållningen från ett anordnat industrilotteri och
medel från »1-majblomman», öppnades i juni
1909. Den är avsedd för fattiga, tuberkulösa
barn från Stockholms stad i en ålder ej över-
stigande 12 år och med utsikt till fullt tillfrisk-
nande eller åtminstone avsevärd förbättring. Till
en början planerad för 30 barn, har anstalten
successivt utvidgats, så att den numera kan
rymma 100 barn.

Anstaltsens drift har tidigare bekostats dels
av enskilda medel, dels av hälsovårdsnämndens
bidrag för intagna barn ävensom understöd
av fattigvårdsnämnden. År 1916 erbjöd emellertid
föreningens styrelse Stockholms stad att fr. o. m.
1917 övertaga anstalten i befintligt skick. Detta
erbjudande antogs av stadsfullmäktige den 18
dec. 1916. Enligt hälsovårdsnämndens beslut
den 7 sept. 1917 benämnas anstalten barnsa-
natoriet Tjärnan. Den förvaltas av en särskild
av sjukhusdirektionen utsedd styrelse.

Vårdavgiften utgör 2 kr. per dag.

Stat år 1933. Utgifter: 193,895 kr.; in-
komster: 77,470 kr. (därav 5,200 kr. ränta å
donationsmedel).

Styrelsens ledamöter

(arvoden: styresmannen 1,620 kr., andre styrelse-
ledamoten 700 kr.).

Rietz, A. E., förste stadsläkare, styresman (se
nedan); Anderson, Knut H., tjänsteman, stads-
fullm.

Redogörare
(900 kr.).

Lundberg, I., kamrerare.

Styresman.

Rietz, A. E. (se ovan).

Läkare
(4,000 kr.).

Berg, S.; t. Säter 39; mottagningstid: tisdagar
och fredagar 15—17.

En föreståndarinnan (3,300 kr.), en maski-
nist (2,940 kr.), en befallningsman (3,900

Sjd kr.), en *skomakare* (2,520 kr.), en *lärarinna* (2,340 kr.), två *sjuksköterskor* (2,820—1,980 kr.), en *eldare* (1,860 kr.), en *kokerska* (11 b), en *bagerska* (1 d), två *barnsköterskor* (1 c), sexton *biträden* (1 b).

Epidemisjukhuset.

Beträffande epidemisjukhuset, som sorterar under hälsovårdsnämnden, se sid. 126.

Sjukhuset Eira, Stockholms stads och läns sjukhus.

Rörande detta för vård av könssjuka från staden och Stockholms län avsedda sjukhus, som icke är upptaget på stadens stat och icke sorterar under sjukhusdirektionen, se sid. 357.

Stockholms stads sinnessjukhus.

(Beträffande den av sjukhusdirektionen omhändertagna öppna vårderna av psykiskt sjuka se nedan sid. 160.)

Omhändertagande av sinnessjuka förekom i Stockholm först på hospitalet vid Danviken, som på 1660-talet började tagas i anspråk för sådant ändamål, och där ett särskilt större »därhus» inrättades 1788 (jfr sid. 144). Detta användes ända till år 1861, då de sinnessjuka överflyttades till det av staten nyupprättade Stockholms hospital (vid Konradsberg).

Sinnessjukvården har av gammalt i huvudsak ankommit på staten, men i den mån statsanstalterna icke kunnat tillgodose behovet av platser å dem, har även staden måst vidtaga mer eller mindre provisoriska åtgärder för sådan vård. Sålunda omhändertogs redan tidigt vid den under fattigvårdsnämnden lydande allmänna försörjningsinrättningen (se St Eriks sjukhus, sid. 147) medellösa obotligt sinnessjuka, och efter hand sammanfördes dessa på en särskild avdelning därstädes. För vård av sinnessjuka, som voro i trängande behov av vård å hospital, men av brist på plats icke kunde å sådant omedelbart emottagas, inrättades vidare år 1882 av hälsovårdsnämnden en särskild avdelning med 4 platser vid Maria sjukasyl (upptagningsanstalt; jfr sid. 149). Då detta utrymme snart visade sig för knappt, anordnades 1886 i stadens egendom Jakobsberg vid Hornstull en provisorisk vårdanstalt för sinnessjuka med 26 platser.

Den 20 juni 1893 beslöt stadsfullmäktige att utvidga däv. försörjningsinrättningens avdelning för obotligt sinnessjuka (se ovan) och bestämde i sammanhang därmed, att å denna anstalt även skulle få under någon kortare tid intagas kommunen tillhörande sinnessjuka, vilka voro i trängande behov av vård å hospital men ej genast kunde där bliva tagna. Nämda anstalt skulle även ersätta den sjukstuga för provisorisk vård av patienter, vilken hälsovårdsnämnden låtit inrätta vid Jakobsberg. Då emellertid utrymmet även

i det nya sjukhuset å försörjningsinrättningen visade sig otillräckligt, inreddes 1898 lokaler för c:a 30 sinnessjuka i egendomen nr 71 vid Brännkyrkagatan (nu 82 Hornsgatan), och då även denna sjukavdelning blev fullt belagd, uppläts den 1 okt. 1902 en del av Katarina sjukhus och i maj 1903 (i samband med inrättandet av nuv. Åsö sjukhus, se sid. 150) hela förstnämnda sjukhus till vård av sådana sinnessjuka, varigenom beredes plats för 106 patienter.

För att fylla det behov av ytterligare ökat utrymme för sinnessjukvården, som i slutet av år 1904 åter började göra sig gällande, gick hälsovårdsnämnden i författning om inredande till sjuklokaler av ytterligare tvenne provisoriska sjukavdelningar, den ena i egendomen nr 13 vid Södermannagatan och den andra i egendomen nr 34 vid Bondegatan. Dessa nya avdelningar togos i bruk år 1905.

Efter långvariga förhandlingar blev frågan om anordnande av ett särskilt sjukhus för den staden åliggande provisoriska sinnessjukvården slutgiltigt avgjord år 1905, i det stadsfullmäktige för tillgodoseende av denna sjukvård då beslöt uppföra en ny vårdanstalt, förlagd till lägenheten Långbro inom Brännkyrka. Sedan sjukhuset vid Långbro år 1909 blivit färdigt och taget i bruk (se vidare nedan), upphörde verksamheten vid de provisoriska sinnessjukhusen.

Då utrymmet å Långbro sjukhus sedermera trots verkställda utvidgningar visade sig otillräckligt för tillgodoseende av det hastigt växande behovet av vårdplatser för sinnessjuka, blev det nödvändigt att ånyo inrätta ett antal provisoriska sinnessjukhus. Dessa blevo emellertid ånyo avvecklade under år 1932 (jfr sid. 159).

Enligt år 1925 mellan staten och staden ingånget avtal angående sinnessjukvårdens ordnande, vilket avtal trädde i kraft den 1 jan. 1926, har staden åtagit sig att för framtiden (med vissa undantag) ombesörja och bekosta hela sin sinnessjukvård, mot viss ersättning härför av statsmedel. Stadens övertagande av sina å statshospitalen vårdade patienter skall genomföras under en övergångstid av åtta år. För ifrågakvarande patienters omhändertagande beslöt stadsfullmäktige år 1929 att uppföra en ny sinnessjukvårdsanstalt vid Beckomberga i Bromma. Denna nya anstalt, till vilken huvudparten av stadens sinnessjukvård skall förläggas, togs delvis i bruk under hösten 1932.

Förutom vid Beckomberga, Långbro, Katarina, St Eriks, Norrulls och Rånäs sjukhus besörjer staden vård av sinnessjuka genom utackordering i s. k. familjevård m. m. (stadens öppna vård av psykiskt sjuka; se sid. 160).

Författningar. Sinnessjuklag den 19 sept. 1929. Kungl. stadga ang. sinnessjukvården i riket den 19 sept. 1929, med ändring den 5 juni 1931. Avtal mellan staten och Stockholms stad angående sinnessjukvårdens ordnande, godkänt av kungl. maj:t den 18 dec. 1925 och av stadsfullmäktige den 19 okt. 1925.

Beckomberga sjukhus.

Postadress: Ängby; t. Bromma kyrka 244, 245, 246, 247, 248, 249 (växel).

För fullgörande av den staden jämlikt år 1925 med staten träffat avtal (jfr ovan sid. 156) åvilande skyldigheten att övertaga vården av de f. n. å statshospital intagna, i huvudstaden hemortsberättigade sinnessjuka, ävensom för beredande av förbättrade vårdmöjligheter för patienterna å vissa av stadens egna sinnessjukvårdsanstalter av provisorisk karaktär, beslöto stadsfullmäktige den 10 juni 1929 att uppföra ett nytt kommunalt sinnessjukhus, förlagt till den staden tillhöriga egendomen Beckomberga i Bromma. För sjukhusets uppförande, som påbörjades under 1929, hava stadsfullmäktige hittills anslagit sammanlagt 15,1 milj. kr. Det nya sjukhuset, som, fullt utbyggt, kommer att omfatta c:a 1,600 vårdplatser, togs delvis i bruk den 1 okt. 1932.

Ledningen av arbetena med sjukhusets uppförande handhaves av en av hälsovårdsnämnden för ändamålet tillsatt byggnadskommitté.

Stat år 1933. Utgifter: 4,398,497 kr. (därav att täckas med lånemedel 1,800,000 kr.; dessutom inom linjen fört år 1932 beviljat lånemedelsanslag 1,100,000 kr.); inkomster: 817,000 kr.

Byggnadskommitté

(utsedd av hälsovårdsnämnden).

Carlsson, Olof, ledamot av försäkringsrådet, stadsfullm.; **Chatillon-Winbergh**, G., förste ingenjör; **Karlsson**, Victor E., borgarråd, stadsfullm., ordf.; **Melin**, C. O., arkitekt; **Wiesel**, F. S., överläkare.

Sekreterare: **Malm**, P. L., f. d. stadskamrerare. Byggnadschef: **Henriksson**, G. R. H., kapten.

Styresman och överläkare (26).

Wiesel, F. S.; t. Bromma kyrka 235.

Överläkare (24).

Rabe, K. A. H.; **Wohlfahrt**, C. S. S.

Biträdande läkare (22).

Torbring, E. A.; **Sjögren**, P. V. H.; en vakant.

Underläkare

(5,700 kr.¹), fri kost eller ersättning därför).

Lomm, H. B.; **Östlind**, S. H. V.; **Regnér**, G. E.

En *föreståndarinna* (8), tjugufyra *skötare* (7), två *översköterskor* (7), etthundra-tjugufem *sköterskor* (5), tre *extra föreståndarinnor* (2,880 kr.), trettiosju *extra översköterskor* (2,640 kr.), fjorton *extra skötare* (2,100 kr.), sextiosex *extra sköterskor* (1,800 kr.), tio *skötareelever* (1,680 kr.), femton *sköterskeelever* (1,380 kr.).

¹) Efter ett års väl vitsordad tjänstgöring kan avlöningen höjas med 600 kr.

Predikant

(900 kr.).

Ström, B. G. A., ständig adjunkt i Bromma förs. En *organist* (360 kr.).

Syssloman (21).

Ramgren, E. G.; t. Bromma kyrka 236; mot-tagningstid: 9—11.

Bokhållare (13).

Alström, H.

Kassör

(3,720 kr.).

Olsson, Ebba I.

Två *kontorsskrivare* (7), en *extra bokhållare* (3,900 kr.), en *extra kontorsskrivare* (2,100 kr.), ett *extra kontorsbiträde* (1,860 kr.).

Maskinist (14).

Torstensson, A. H.

Vaktmästare (7).

Brolin, P. E. H.

En *biträdande maskinist* (10), en *extra biträdande maskinist* (2,940 kr.), en *trädgårdsmästare* (10), fem *hantverksföreståndare* (9), en *förrådsästare* (8), en *automobilförare* (8), en *automobilförare* (7), tre *hantverkare* (7), tre *reparatörer* (6), en *portvakt* (2), en *köksförestånderska* (7), en *husmoder* (7), en *tvättförestånderska* (5), en *reparatör* (2,400 kr.), en *extra vaktmästare* (2,280 kr.), en *portvakt* (1,440 kr.), en *biträdande köksförestånderska* (1,920 kr.), en *arbetsförestånderska* (2,400 kr.), en *biträdande tvättförestånderska* (1,680 kr.), fyra *telefonbiträden* (1,740 kr.).

Avlönade enligt kollektivavtal: sju *eldare* (2 b), en *automobilförare* (2 b), fyra *gårds-karlar* (2 a), tre *manliga köksbiträden* (2 a), en *första kokerska* (1 a), två *kokerskor* (1 c), ett *första matsalsbiträde* (1 c), en *kall-skänka* (1 b), ett *spisbiträde* (1 b), åtta *matsalsbiträden* (1 b), sexton *köksbiträden* (1 a), fyra *sömmerskor* (1 b), två *strykerskor* (1 b), femton *tvätterskor* (1 a), tjugufem *städerskor* (1 a).

Långbro sjukhus.

Långbro, Älvsjö (postgirokonton nr 1096); t. 8 + 50162, 8 + 50163, Älvsjö 680, 681 (växel); 40 66 10 (överläkaren); 40 66 16 (kontoret).

Mottagningstid. Intagning av patienter sker alla tider på dygnet. Upplysningar ang. de sjuka lämnas dagligen kl. 12,15—13.

Besöksid: söndagar, tisdagar och torsdagar 12,30—13,30.

Expeditionstid: å sysslomanskontoret 8—15,30.

Sjukvårdsavgifter: se ovan sid. 140.

Sjd

För tillgodoseende av den Stockholms stad åliggande provisoriska sinnessjukvården beslöto stadsfullmäktige den 15 juni 1905 att å för ändamålet inköpt område av egendomen Långbro i Brännkyrka uppföra ett nytt sinnessjukhus med 460 platser. Åren 1907 och 1908 anslog fullmäktige medel för sjukhusets utvidgning med ytterligare 180 platser (bl. a. för mottagande av en del å däv. allmänna försörjningsinrättningen vårdade sinnessjuka). I slutet av år 1909 var det nya sjukhuset färdigt och kunde tagas i bruk. Åren 1922 och 1925 fullbordades vid sjukhuset tvenne nya paviljonger för oroligt sjuka, varigenom antalet platser stigit till 840. Sjukhuset är uppdelat på två avdelningar, under ledning av tvenne överläkare.

Författningar. Ordningsregler för Långbro sjukhus, fastställda av sjukhusets styrelse den 15 dec. 1910. Instruktion för syssломannen vid Långbro sjukhus, fastställd av sjukhusets styrelse den 18 maj 1911. Instruktioner för ekonomi- och sjukvårdspersonal vid Långbro sjukhus, fastställda av sjukhusets styrelse den 3 aug. 1911.

Stat år 1933. Utgifter: 2,579,430 kr.; inkomster: 841,300 kr.

Styresman och överläkare (26)

(dessutom styresmansarvode 1,300 kr.).

Stenberg, S. O. (förordn. t. o. m. ^{31/12} 1937); t. 40 66 10, 8 + 5 01 62, 8 + 5 01 63, Älvsjö 6 80, 6 81; mottagningstid: 12,15—13.

Överläkare (24).

Hubert, B. T. H.; t. 8 + 5 01 62, 8 + 5 01 63, Älvsjö 6 80, 6 81; mottagningstid: 12,15—13.

Biträdande läkare (22).

Abramson, D.; **Hellberg, K. V.**, tjf. (se sid. 161), **tjf. Jansson, T. H. N.**; t. 8 + 5 01 62, 8 + 5 01 63, Älvsjö 6 80, 6 81.

Underläkare

(5,700 kr.¹⁾, fri kost eller ersättning därför).

Holm, E. G. A.; **Sehlistedt, C. P.**; **Adell, J. A. G.**; t. 8 + 5 01 62, 8 + 5 01 63, Älvsjö 6 80, 6 81.

En *uppsyningsman* (10), fyra *föreståndarinnor* (8), nio *förste skötare* (8), trettiotta *skötare* (7), trettio *översköterskor* (7), fyra *extra översköterskor* (2,640 kr.), tjugutre *första sköterskor* (6), sjuttio *sköterskor* (5), trettiolen *extra skötare* (2,100 kr.), en *extra sjuksköterska* (2,400 kr.), sextiotvå *extra sköterskor* (1,800 kr.), sju *skötareelever* (1,680 kr.), tio *sköterskeelever* (1,380 kr.).

Predikant

(900 kr.).

Danielsson, J. E. V., utn. komminister i Enschede förs.

En *organist* (360 kr.).

¹⁾ Efter ett års väl vitsordad tjänstgöring kan avlöningen höjas med 600 kr.

Syssломän (20).

Mathson, E. C. A. F.; t. 8 + 5 01 62, 8 + 5 01 63; mottagningstid: 12—14.

Bokhållare (13).

Holst, K. G.

Två *kontorsskrivare* (7), en *extra kontorsskrivare* (2,280 kr.), två *kontorsbiträden* (2,100—1,980 kr.).

Maskinist (13)

(dessutom för verkmästargöromål 600 kr.).

Bohman, G. A.

Vaktmästare (7).

Tingström, H. K. O.; **Andersson, A. F.**

En *biträdande maskinist* (10), en *extra biträdande maskinist* (2,940 kr.), en *trädgårdsmästare* (10), sju *hantverksföreståndare* (9), en *automobilförare* (8), en *automobilförare* (7), fyra *hantverkare* (7), en *vaktmästare* (6), två *reparatörer* (6), ett *trädgårdsbiträde* (4), en *nattvakt* (4), två *portvakter* (2), en *köksförestånderska* (7), en *husmoder* (7), en *arbetsförestånderska* (6), en *tvättförestånderska* (5), en *biträdande köksförestånderska* (4), en *telefonist* (2,520 kr.), en *biträdande tvättförestånderska* (1,980 kr.), en *biträdande arbetsförestånderska* (1,860 kr.).

Avlönade enligt kollektivavtal: nio *eldare* (2 b), tre *automobilförare* (2 b), fyra *gårdskarlar* (2 a), två *manliga köksbiträden* (2 a), en *första kokerska* (1 d), två *kokerskor* (1 c), en *strykerska* (1 b), en *kallskänka* (1 b), två *första biträden* (1 b), tretton *matsalsbiträden* (1 b), en *sömmerska* (1 b), sexton *stüderskor* (1 a), ett *portvaktbiträde* (1 a), ett *arbetsbiträde* (1 a), elva *tvättbiträden* (1 a), fjorton *köksbiträden* (1 a).

Sinnessjukavdelningarna vid S:t Eriks och Norrtulls sjukhus.

Beträffande sinnessjukavdelningen vid S:t Eriks sjukhus (393 vårdplatser) och sinnessjukavdelningen vid Norrtulls sjukhus (190 vårdplatser) se sid. 148 och 152.

Katarina sjukhus.

Bjurholmsgatan 1, Sö. (postgirokonton nr 1073); t. 41 44 09, 41 56 00 (läkarexpeditiöner); 40 02 95, 43 33 20 (kontoret 10—15).

Besökstid: tisdagar, torsdagar och söndagar 13,30—14,30; telefonförfrågningar om patienter alla dagar endast 13,30—14,30.

Sjukvårdsaavgifter: se ovan sid. 140.

Med hänsyn till efter missväxtåren 1826—1827 rådande omfattande sjuklighet beslöt kungl. maj:t år 1828 att upplåta Katarina f. d. krono-

bränneriegendom såsom provisoriskt sjukhus för Stockholms stad. Egendomen som tidigare var överlämnad till kommunen med nyttjanderätt, under villkor att densamma skulle användas för vissa angivna sjukvårdsändamål, har genom ett år 1931 träffat avtal förvärvat av staden med äganderätt.

Sjukhuset togs i bruk 1831 och kallades då provisoriska sjukhuset men erhöll 1877 namnet Katarina sjukhus. Till en början blev det huvudsakligen använt för epidemisjukvård (se sid. 126). Efter en omorganisation år 1878 tjänstgjorde sjukhuset för såväl vård av smittsamma sjukdomar som vanlig sjukvård ända till 1893, då den förra överflyttades till epidemisjukhuset. Den övriga sjukvården överfördes år 1902—1903 till nuv. Åsö sjukhus (se sid. 150), medan Katarina sjukhus togs i anspråk som sinnessjukanstalt (se sid. 156). Efter öppnandet av Långbro sjukhus år 1909 var Katarina sjukhus änyo en tid kroppssjukhus, men numera mottagas å anstalten, som rymmer 131 platser, endast personer lidande av sinnessjukdomar (120 pl.) och av delirium tremens (11 pl.).

Stat år 1933. Utgifter: 346,703 kr.; inkomster: 58,200 kr.

Styresman och extra överläkare (3,600 kr.).

Eneström, Hj. E. (se även sid. 148, 152).

Underläkare (5,700 kr.¹).

Nycander, E. G.

En *föreståndarinna* (8), en *översköterska* (7), sex *skötare* (7), fem *första sköterskor* (6), femton *sköterskor* (5), fyra *extra skötare* (1,800 kr.), tre *extra sköterskor* (1,800 kr.).

Predikant (780 kr.).

Ahlfeldt, R. A., komminister i Katarina förs.

Syssloman (16)

(nuv. innehavaren uppbär avlöning enligt 20:e lönegruppen).

Svenson, S. A., tjf. (se sid. 148), *tjf. Häglund*, B. A. K.; t. 40 02 95; mottagningstid: 10—12.

En *kontorsskrivare* (7), en *maskinist* (7), en *vaktmästare* (6), en *arbetsförestånderska* (6), en *köksförestånderska* (4; nuv. inneh. uppbär avlöning enligt 7:e lönegruppen), en *portvakt* (1).

Avlönade enligt kollektivtal: tre *eldare* (2 b), en *kokerska* (1 c), ett *första köksbiträde* (1 b), ett *tvättbiträde* (1 a), fyra *köksbiträden* (1 a), två *städerskor* (1 a).

¹) Efter ett års väl vitsordad tjänstgöring kan avlöningen höjas med 600 kr.

Rånäs sjukhus.

Rånäs; t. Rånäs 17 (föreståndarinna), Rånäs 18 (styresmannen).

På grund av rådande brist på vårdplatser för sinnessjuka beslöt stadsfullmäktige den 30 mars 1931 inköpa egendomen Rånäs slott i Fasterna socken, Stockholms län, som i början av år 1932 togs i bruk som sinnessjukhus med plats för 105 kvinnliga patienter.

Stat för 1933. Utgifter: 166,755 kr.; inkomster: 43,300 kr.

Styresman och läkare (7,700 kr.).

Fogelgren, G. N.

Syssloman (1,000 kr.).

Svenson, S. A. (se St Eriks sjukhus).

En *föreståndarinna* (8), en *översköterska* (2,640 kr.), en *första sköterska* (6), åtta *sköterskor* (5), tio *extra sköterskor* (1,800 kr.).

Avlönade enligt kollektivavtal: en *värmeledningsskötare och automobilförare* (2 b), en *första kokerska* (1 d), en *kokerska* (1 c), fyra *köksbiträden* (1 a).

Provisorisk sinnessjukvård.

För omhändertagande av sinnessjuka, för vilka plats- ej kunnat beredas å stadens sinnessjukhus, funnos tidigare ett antal provisoriska sinnessjukhus. Sedan Beckomberga sjukhus tagits i anspråk (jfr sid. 157) och sedan ett par av de provisoriska sinnessjukvårdsanstalterna blivit permanenta (jfr sid. 152 och ovan), har denna provisoriska sinnessjukvård numera upphört.

Sabbatsbergs upptagningsanstalt för hastigt insjuknade.

Dalagatan 9 & 11, Va.; t. »Sabbatsbergs sjukhus».

Upptagningsanstalten är avsedd för tillfällig vård av sjuka personer, som av en eller annan orsak äro i behov av att snarast möjligt intagas å sjukvårdsanstalt men på grund av gällande bestämmelser eller till äventyrs av brist på plats icke kunna till vård av dessa sjukhus omedelbart emottagas. Sjuk, som är försedd med remiss till inrättning för kroniskt sjuka eller av läkare utfärdat intyg om behov av vård å dylik inrättning, må dock icke å anstalten emottagas, så framt icke sjukdom tillstött, som kräver ofördröjlig vård. För att å upptagningsanstalten intagas skall den sjuka vara dit införd av polisman eller dit remitterad av sjukhusdirektören eller fattigvårdsdirektören, och skall dylik sjuk emottagas alla tider på dygnet. Sjukhusdirektionen äger att förordna en av underläkarna

SJD

vid det sjukhus, där upptagningsanstalten är belägen, att under inscende av vederbörande överläkare bestrida läkarevården vid anstalten. Upptagningsanstalterna hava tidigare varit två, en vid Sabbatsbergs sjukhus och en vid Maria sjukhus. Den sistnämnda införlivades emellertid år 1918 med sjukhuset ifråga och ingår numera i detsamma som en vanlig sjukavdelning.

Upptagningsanstalten vid Sabbatsbergs sjukhus öppnades för mottagande av sjuka den 14 okt. 1901. Byggnaden, som är uppförd till en vånings höjd, innehåller ett större sjukrum för män med 8 platser, tre mindre sjukrum för kvinnor med 5 platser, 4 isoleringsrum för oroliga patienter, jämte badrum, sköterskerum m. m.

Reglemente. Hälsovårdsnämndens reglemente för upptagningsanstalterna för hastigt insjuknade den 28 sept. 1901.

Stat år 1933. Utgifter: 21,726 kr.

Läkare.

Se Sabbatsbergs sjukhus (sid. 143).

En *sköterska* (6); dessutom avlönade enligt kollektivavtal: tre *sjukvårdsbiträden* (1 a).

Syssloman.

Se Sabbatsbergs sjukhus (sid. 144).

Centraltvättinrättningen för stadens sjukhus.

Högbergsgatan 71 och Svedenborgsgatan 15, Sö.; t. 40 69 12.

Frågan om en centralisering av tvätten för stadens sjukhus blev aktuell, sedan det visat sig, att av behovet påkallade ombyggnader och moderniseringar av de vid vissa sjukhus befintliga tvättinrättningarna skulle komma att draga avsevärda kostnader. I enlighet med av sjukhusstyrelsen framlagt förslag beviljade stadsfullmäktige den 15 okt. 1923 medel för anordnande i de staden tillhöriga s. k. Nürnbergsfastigheterna av en centraltvättinrättning för sjukhusen. För ändamålet har tagits i anspråk en större lokal inom nämnda fastigheter. Centraltvättinrättningen, som sorterar under sjukhusdirektionen, skall ombesörja tvätten för samtliga sjukhus å Söder och för S:t Görans sjukhus. I den mån tvättinrättningen vid Sabbatsbergs sjukhus ej medhinner all därstädes förekommande tvätt, skall centraltvättinrättningen även utföra tvätt för detta sjukhus. Inrättningen har därjämte åtagit sig att ombesörja tvätten för barnsjukhuset Samariten (se sid. 383) samt Albert och Hulda Pålsons konvalescenthem (se sid. 162). Centraltvättinrättningen, som togs i bruk i april 1925, har en kapacitet av 3,000 kg tvätt per dag.

Instruktion. Instruktion för redogörare, [föreståndarinnorna] och tvätt[mästare] vid centraltvättinrättningen, antagen av sjukhusstyrelsen den 10 febr. 1925.

Stat år 1933. Utgifter: 259,133 kr.; inkomster: 259,133 kr. (ersättningar från sjukhus).

Redogörare (780 kr.).

Olsson, E. V.; telefoner och mottagningstid se under Maria sjukhus (sid. 150).

Tvättföreståndare (12).

Löw, F. E.

En *biträdande tvättförestånderska* (5); dessutom avlönade enligt kollektivavtal: en *maskintvättare och reparatör*, fyrtiotre *kvinnliga biträden*.

Stadens öppna vård av psykiskt sjuka.

Fr. o. m. den 1 juli 1924 har genom däv. fatigvårdsnämndens utackorderingsbyrå anordnats utackordering av lugnare sinnessjuka i s. k. familjevård. Efter utackorderingsbyråns överförande till barnavårdsnämnden förlades ifrågasvarande gren av utackorderingsverksamheten provisoriskt under barnavårdsnämnden. Fr. o. m. år 1927 ställdes den under hälsovårdsnämnden, och tillhör sedan den 1 jan. 1933 sjukhusdirektionens förvaltning. För utackorderingsverksamheten, som är begränsad till vissa områden av Stockholms län, har inrättats ett centralhem, beläget å Ledinge gård vid Knivsta (se nedan). Centralhemmet har till uppgift att tjänstgöra dels som övergångsform mellan sinnessjukhuset och den öppna vården av psykiskt sjuka, dels som upptagningshem för utackorderade, vilka förete symptom på försämring. Vid centralhemmet finnes stationerad föreståndarinnan för den öppna vården, som är utbildad i sinnessjukvård och har till uppgift att en gång i veckan tillse de inom området utackorderade patienterna. Överläkaren för den öppna vården är skyldig att minst en gång i månaden inspektera de utackorderade. Verksamheten har under de senaste åren avsevärt utvidgats, och antalet utackorderade personer uppgår f. n. till c:a 400.

De personer, som utackorderas i öppen vård äro sådana, som efter undersökning å hjälpbyrån för psykiskt sjuka (se nedan) förklarats därför lämpliga.

Beslut om psykiskt sjukas utackordering fattas av en särskild, jämlikt beslut av hälsovårdsnämnden den 16 dec. 1930 för denna verksamhet tillsatt styrelse, styrelsen för den öppna vården av psykiskt sjuka. Styrelsen består av fem ledamöter och tre suppleanter, av vilka fyra ledamöter och två suppleanter utses av sjukhusdirektionen samt en ledamot och en suppleant av hjälpföreningen för psykiskt sjuka. Utom ovannämnda uppgift att bevilja utackordering har styrelsen att handlägga övriga frågor rörande utackorderingen och centralhemmet samt rörande hjälpbyrån för psykiskt sjuka, ävensom att bevilja konvalescentvård i enskilda

hem och anstalter även åt andra än psykiskt sjuka.

Å styrelsen ankommande ärenden föredragas inför densamma av en överläkare, vilken i egen-
skap av föreståndare för utackorderingsverksam-
heten och hjälpbyrån närmast har att svara för
hithörande arbetsuppgifter. Utackorderings- och
expeditionsgöromålen handhavas under styrel-
sens och överläkarens ledning av en särskild
expedition (se nedan). Utredningar rörande de
omhändertagnas eller deras anhörigas förmåga
att bidraga till vårdkostnaderna verkställas av
sjukhusavgiftsdelegerade, vilka jämväl fastställa
bidragsbeloppens storlek.

Författningar. Kungl. stadga den 19
sept. 1929 ang. sinnessjukvården i riket, med
ändring den 6 juni 1931. Instruktion för hälso-
vårdsnämndens [utackorderingsdelegerade], fast-
ställd av hälsovårdsnämnden den 1 nov. 1927,
med ändr. den 23 okt. 1928. Instruktion för över-
läkaren i Stockholms stads öppna vård av psy-
kiskt sjuka, fastställd av hälsovårdsnämnden den
26 maj 1931.

Stat år 1933. Utgifter: 458,020 kr.; in-
komster: 115,000 kr. (därav 2,700 kr. ränta å
donationsmedel).

Styrelse.

Haglund, S. E. P., professor, vice ordf., **Matts-
son, S.**, skötare, **Moureaux, N. C.**, förste kansli-
sekreterare, ordf. och kassagranskare, **Sten-
beck, G. R.**, medicinalråd (utsedda av sjuk-
husdirektionen); **Stenberg, S. O.**, docent (ut-
sedd av hjälpföreningen för psykiskt sjuka).

Suppleanter: **Eriksson, f. Johansson, Elsa D.**,
fru, **Wittholm, f. Ekström, Karin S. L.**, fru
(utsedda av sjukhusdirektionen); **Kleen, Else**,
fru, skriftställarinna (utsedd av hjälpföreningen
för psykiskt sjuka).

Sekreterare.

Danielsen, Helene (se nedan).

Kassaförvaltare.

Lundberg, I., kamrerare.

Expeditionen.

Vasagatan 6, C.; t. hälsovårdsnämnden.

Föreståndarinna

(4,500 kr.).

Danielsen, Helene.

En *kontorsskrivare* (2,280 kr.), ett *kontors-
biträde* (2,340 kr.).

Den öppna vården av psykiskt sjuka.

Överläkare (25).

Vakant, *tjff.* **Hellberg, K. V.** (jfr sid. 158);
mottagning måndagar och torsdagar 15,30—
16,30 (å hjälpbyrån), tisdagar och fredagar
10—12 (å sjukhusdirektionens exp.).

Föreståndarinna (8).

Carlberg, Kerstin A.

En *extra sjuksköterska* (2,400 kr.).

Centralhemmet.

*Ledinge gård; postadress: Knivsta; t.
Knivsta 13 A.*

Som centralhem har sedan den 1 juli 1924
förhryts manbyggnaden vid Ledinge gård jämte
trädgård. Hemmet har plats för 25 patienter.

Översköterska (7).

Fries, Anna V.

En *undersköterska* (2,100 kr.), en *träd-
gårdsmästare* (2,160 kr.), en *kokerska* (II a),
ett *biträde* (I b).

Hjälphyran för psykiskt sjuka.

Hjälphyran leder sitt ursprung från en år
1914 på enskilt initiativ inrättad kuratorsinsti-
tution för sinnessjuka, vilken år 1917 övertogs av
hjälpföreningen för psykiskt sjuka och i sam-
band därmed utvidgades till att omfatta även
dispensärverksamhet för psykiskt sjuka. Byrån
upprätthölls av hjälpföreningen (med bidrag av
kommunen) t. o. m. år 1930, efter vilken tid
den övertogs av hälsovårdsnämnden. Fr. o. m.
år 1933 sorterar den under sjukhusdirektionen.
Byråns verksamhet omfattar dels poliklinisk mot-
tagning två gånger i veckan (å serafimerlasarettet,
måndagar och torsdagar kl. 15,30—16,30), dels
social hjälpverksamhet bland psykiskt sjuka genom
tvenne kuratorer (se nedan).

Föreståndare.

Överläkaren (se ovan).

Assistentläkare

(1,740—1,560 kr.).

Sjögren, P. V. H. (se sid. 157); **Jansson, T. H. N.**
(se sid. 158).

Kurator

(4,800 kr.).

Rodhe, Gertrud H., mottagning: Östermalmsga-
tan 84, Ö., vardagar 10—12; t. 67 27 10.

Biträdande kurator

(3,600 kr.).

Carlson, Ida E. H.; mottagning: Roslagsgatan
15, Va.; vardagar 9—11; t. 30 82 58.

Ett *biträde åt kuratorerna* (2,100 kr.),
två *skrivbiträden* (1,740—900 kr.).

Konvalescenthem.

Stadens under sjukhusdirektionen lydande
konvalescenthem äro följande: Isidor Dannströms
konvalescenthem, Albert och Hulda Pålsons kon-
valescenthem, Jacques och Galathée Lamms kon-
valescenthem för tuberkulossjuka, Heijenskajölds

Sjd

konvalescenthem samt Ihrfeltska barnhemmet. Dannströms konvalescenthem är beläget å Sabbatsbergs sjukhus' område och förvaltas i samband med detta sjukhus (se sid. 142). För vart och ett av övriga konvalescenthem har hälsovårdsnämnden tidigare utsett särskild styrelse, men fr. o. m. år 1930 hava dessa styrelser enligt hälsovårdsnämndens beslut ersatts av en för ifrågavarande fyra hem gemensam styrelse.

Styrelsens ledamöter äro utsedda av sjukhusdirektionen; i avseende å Pålsons konvalescenthem äro dock (på grund av donationsbestämmelser) förste stadsläkaren och fattigvårdsinspektören [fattigvårdsdirektören] självskrivna som ledamöter samt en ledamot utsedd av fattigvårdsnämnden (jfr nedan).

Styrelse.

(För Pålsons, Lamms och Heijkenskjölds konvalescenthem samt Ihrfeltska barnhemmet.)

Rietz, A. E., förste stadsläkare¹⁾, ordf.; **Öström**, J. N. H., tf. fattigvårdsdirektör¹⁾; **Adamsson**, f. Hollman, Karin C. T., fru²⁾; **Anderson**, Knut H., tjänsteman, stadsfullm., vice ordf.; **Schürer von Waldheim**, f. Grönwall, Ruth A., fru.

Suppleanter: **Höjer**, Sigrid, föreståndarinna; **Wiklund**, Agnes K., sköterska²⁾.

Sekreterare

(500 kr.).

Sjögren, Marta, registrator.

Redogörare

(800 kr.).

Lundberg, I., kamrerare.

Isidor Dannströms konvalescenthem.

Se under Sabbatsbergs sjukhus (sid. 142).

Albert och Hulda Pålsons konvalescenthem.

Södertörns villastad nr 10; t. Södertörns villastad 25; expeditionstid: 11—13.

Hemmet har till ändamål att bereda underhåll och vård åt kvinnor, som efter genomgången sjukdom härav äro i behov och icke kunna i eget hem eller hos anhöriga på tillfredsställande sätt vårdas. Hemmet har tillkommit genom en av godsägaren Albert Pålson och hans hustru Hulda Pålson, född Hjertström, till Stockholms stad överlämnad donation å 200,000 kr., vars årliga avkastning skall användas till bestridande av utgifter för å hemmet intagna personers underhåll

¹⁾ I avseende å Pålsons konvalescenthem självskrivnen ledamot.

²⁾ I avseende å Pålsons konvalescenthem utsedd av fattigvårdsnämnden.

och vård. Stadsfullmäktige åtog sig år 1905 att tillhandahålla lokal för hemmet, bekosta dess inredning och uppsättning samt bestrida de ytterligare utgifter för detsamma, som ej täckas av denna donation och möjligen tillkommande donationers avkastning. Enligt donationsbrevet hava lasarettsläkare i Kalmar läns norra landstingsområde rättighet att ständigt få vid hemmet disponera över två platser.

Konvalescenthemmet förlades ursprungligen till stadens egendom Vällinge i Salems socken och öppnades där i november 1906 med 30 platser. Enligt beslut av stadsfullmäktige har hemmet i november 1929 förflyttats till en för ändamålet inköpt fastighet i Södertörns villastad, varest plats kan beredas för 52 kvinnliga patienter.

Jämlikt donationsbestämmelserna är vården å 30 av hemmets platser avgiftsfri; å övriga 22 platser utgår avgiften, där icke nedsättning eller befrielse beviljats, med 2 kr. per dag. Vårdtiden får i regel icke överstiga fyra veckor. Remiss till intagning sker genom hemmets läkare. Utredning om vederbörandes hemorts rätt och betalningsförmåga verkställas av sjukhusavgiftsdelegerade.

Konvalescenthemmet skall enligt donationsvillkoren förvaltas av en styrelse, bestående av förste stadsläkaren, fattigvårdsinspektören [fattigvårdsdirektören] och två ledamöter, utsedda en av fattigvårdsnämnden och en av sjukhusdirektionen (jfr ovan).

Reglemente. Hälsovårdsnämndens stadgar för Albert och Hulda Pålsons konvalescenthem den 24 aug. 1906.

Stat år 1933. Utgifter: 59,148 kr.; inkomster: 20,620 kr. (däraf 9,500 kr. ränta å donationsmedlen).

Läkare

(620 kr.).

Nilsson, A. S.

Föreståndarinna (6).

Vakant, *tj. Edgren*, Signe E.

En *gårdskar*l (2,880 kr.), ett *biträde* åt *föreståndarinnan* (1,770 kr.), en *kokerska* (II b), tre *köksbiträden* (I b), två *städerskor* (I b).

Jacques och Galathée Lamms konvalescenthem för tuberkulossjuka.

*Stora Gungan, Enske*de; t. *Enske*de 250.

I enlighet med bestämmelserna i änkefru Galathée Lamms testamente den 23 juli 1913 överlämnades till staden ett belopp av 100,000 kr. till ett konvalescenthem för behövande personer, som vid något av stadens sjukhus be-

handlats för tuberkulos mot villkor, att staden upplåte för ändamålet lämplig lokal och omhändertoge bestyret med förvaltningen av såväl penningmedlen som hemmet. Stadsfullmäktige uppdrogo den 18 okt. 1915 åt hälsovårdsnämnden att vidtaga åtgärder i testamentets syfte. Sedan nämnden låtit inreda lokaler å en staden tillhörig lägenhet i däv. Brännkyrka förs., öppnades detta den 6 därpå följande februari. Hemmet har 8 platser, avsedda för kvinnor. Vården är kostnadsfri och platserna disponeras av stadens tuberkulosbyrå (se sid. 129) såsom ett led i dess verksamhet för understödjande av medellösa tuberkulossjuka.

Stat år 1933. Utgifter: 13,738 kr.; inkomster: 6,930 kr. (därav 4,900 kr. ränta å donationsmedlen).

Föreståndarinna (5).

Andersson, Anna A.

Ett sköterskebiträde (I b).

Heijkenskjölds konvalescenthem.

Måsnaryd, Södertälje; t. Södertälje 16 63; expeditionstid 11—13.

På grund av testamente av översten S. L. Heijkensköld och hans maka överlämnade deras arvingar, efter vissa förhandlingar, år 1919 till Stockholms stad ett belopp av 400,000 kr., varav 350,000 kr. skulle utgöra grundplåt till ett hem för konvalescenter, benämnt »Heijkenskjöldska konvalescenthemmet», och 50,000 kr. »Heijkenskjölds fond till vård av konvalescenter», vars avkastning skulle tillhandahållas hälsovårdsnämnden. På förslag av hälsovårdsnämnden beslöt stadsfullmäktige den 18 dec. 1922 bemyndiga nämnden att arrendera viss del av den Södertälje stad tillhöriga egendomen Måsnaryd vid sjön Måsnaren i Västertälje socken för inrättande därstädes av det tilltänkta konvalescenthemmet. Arrendet omfattar huvudbyggnaden och några mindre byggnader jämte park, trädgård och hagmark.

Konvalescenthemmet är avsett för medellösa eller mindre bemedlade kvinnor från Stockholms stad, vilka efter utskrivning från sjukhus äro i behov av konvalescentvård, samt har plats för 30 patienter. Remiss till intagning sker genom hemmets läkare. Utredning om vederbörandes hemorts rätt och betalningsförmåga verkställas av sjukhusavgiftsdelegerade. Vårdavgiften utgår, där icke nedsättning eller befrielse beviljats, med 2 kr. per dag. Hemmet började sin verksamhet i april 1923.

Stat år 1933. Utgifter: 45,892 kr.; inkomster: 38,630 kr. (därav 22,500 kr. ränta å donationsmedlen).

Läkare
(400 kr.).

Nilsson, A. S.

Föreståndarinna (6).

Vakant, t. jf. Frölén, A. Linnéa.

En *gårdskar*l (2,580 kr.), en *dräng* (1,560 kr.), en *kokerska* (II a), fyra *biträden* (I b).

Ihrfelt ska barnhemmet.

Nya Torsvik nr 62, Heraserud, Lidingö I; t. Lidingö villastad (6 50) 4 41.

I skrivelse till stadsfullmäktige den 27 aug. 1920 erbjöd sig vice häradshövding Fredrik Ihrfelt att utan ersättning till staden upplåta sin villafastighet Nya Torsvik nr 62 i Lidingö för att under benämning »Ihrfelt ska barnhemmet» användas till konvalescent- och vilohem för behövande, efter sjukhusvistelse klena barn i åldern 3—11 år, tillhörande Stockholms kommun.

Stadsfullmäktige beslöt den 18 okt. 1920 att med tacksamhet mottaga donationen på de angivna villkoren samt uppdraga åt hälsovårdsnämnden att handhåva förvaltningen av barnhemmet.

Hemmet, som trädde i verksamhet i början av år 1921, kan mottaga högst 15 barn. Remiss till intagning meddelas av hemmets läkare. Utredning om vederbörandes hemorts rätt och betalningsförmåga verkställas av sjukhusavgiftsdelegerade. Vårdavgiften utgår, där icke nedsättning eller befrielse beviljats, med 2 kr. per dag.

Stat år 1933. Utgifter: 28,714 kr.; inkomster: 5,450 kr.

Läkare

(1,020 kr.).

Herlitz, C. W.

Föreståndarinna (5).

Lindaur, Helga M., t. jf. Hjorth, Ruth V.

En *kokerska* (II a), två *biträden* (I b).

Stockholms stads sjuk- och djurtransportväsen m. m.

Till slutet av år 1913 verkställde brandkåren huvudsakligen transporten till sjukhus av personer utsatta för olycksfall och hyrverksaktiebolaget Frey av sjuka personer i övrigt. Fr. o. m. år 1914 övertog brandkåren båda dessa slag av transporter och förfogar för detta ändamål f. n. över åtta sjuktransportautomobiler (sjukvagnar). (Beträffande sjuktransportflygplan m. m. se nedan sid. 164.)

Ehuru en del av här nedan omnämnda beredskapsanordningar ej stå under insecende av sjukhusdirektionen, ha emellertid här för överskådighetens skull på ett ställe sammanförts uppgifter om samtliga i huvudstaden tillgängliga

SJD anordningar för transport m. m. av sjuka personer eller av sjuka eller döda djur.

1) *Sjukvagnar*, avsedda för transport av sjuka eller skadade personer, vilkas transportörande i annat fordon eller på annat sätt skulle medföra skada eller ökat lidande.

Sådan vagn kan erhållas alla tider av dygnet antingen genom anmälan på telefon (namnanrop: *brandkåren*) eller genom bud till närmaste brand- eller polisstation samt genom patrullerande poliskonstapel.

Vid rekvisition skall om möjligt uppgivas: a) den sjukas eller skadades namn; b) sjukdomens eller skadans beskaffenhet; c) lägenheten eller platsen, varifrån och till vilken transporten skall ske.

Sjukvagn må icke anlitas utan att *verkligt behov* föreligger; missbruk härav kan medföra, att det ändamål, för vilket den är avsedd, icke kan uppfyllas.

Ersättning för sjuktransport erlägges: med 5 kronor

vid transport inom stadens område — dock att transport av medellösa personer samt av personer, utsatta för olycksfall å allmän plats eller å allmänt ställe (varmed i detta sammanhang förstås gator, broar, torg och allmänna planteringar), är kostnadsfri;

med 20 kronor

vid transport från eller till plats, belägen utom stadens område, då för transporten åtgår en tid, icke överstigande en timme; vid längre tid med 5 kr. för varje utöver en timme påbörjad ny halvtimme.

Betalning för transport uppbäres vid transport till sjukhus genom resp. sjukhus' försorg samt vid transport från sjukhus eller från och till annan plats av brandkåren.

2) *Epidemivagnar*, avsedda att användas för transport av sjuka, som lida av eller misstänkas lida av kolera, smittkoppor, fläckfeber, scharlakansfeber, difteri (och croup) samt mässling, då sjukdomen är med difteri (croup) komplicerad. — Endast om sistnämnda förhållande är å sjukhusremissen angivet, utlämnas vagn för mässlingsjukas transporterande. För dessa transporter disponerar sjukhusdirektionen två epidemitransportautomobiler, vilka äro stationerade vid epidemisjukhuset.

Epidemivagn kan rekvireras alla tider på dygnet antingen genom polisstation eller sjukhuscentralen, om tydligt skreven sjukhusremiss där företes, innehållande uppgift på den sjukas namn och sjukdom (svensk benämning), eller av läkare personligen genom telefonbud till epidemisjukhuset (endast t. 23 23 30 — vaktmästaren).

I senare fallet skall läkaren uppgiva: a) sitt eget namn; b) den sjukas namn; c) dennes bostad; och d) dennes sjukdom.

Sjukhusremissen åtföljer i varje fall den sjuke till sjukhuset. Transporten är kostnadsfri.

3) *Djurtransportvagnar*. På framställning av svenska allmänna djurskyddsföreningen

medgav drätselnämnden i januari 1901, att tvenne av den nämnda föreningen till allmänt begagnande upplåtna vagnar, särskilt konstruerade för transport av döda eller sjuka hästar och andra större djur, skulle få uppställas å Stockholms renhållningsverks stationer samt kunna genom bud eller telefon rekvireras enligt närmare fastställda föreskrifter. Uppdraget i fråga överflyttades fr. o. m. år 1905 till brandkåren, som förfogade över ständig vaktpersonal och lämpligare hästar. Sedan brandkårens automobilisering under år 1916 genomförts och samtliga hästar uttrangerats, hava i stället för nyssnämnda vagnar trenne kombinerade djurtransport- och olycksfallsautomobiler anskaffats. De kunna rekvireras på samma sätt som sjukvagn (se ovan).

Kungörelse om dessa transporter har utfärdats av överståthållarämbetet senast den 12 febr. 1921 med följande föreskrifter:

Vagnarna få användas:

1:o) för transport av hästar eller andra större djur, som nedfallit döda å allmän plats eller på grund av sjukdom eller av annan anledning icke kunna från sådan plats bortledas, till veterinärhögskolan eller, på begäran av djurets ägare eller innehavare, till enskilt stall eller förvaringsrum, därest detsamma är beläget inom huvudstadens område;

2:o) för transport av sjuka hästar eller andra större djur från och till enskild plats, som är belägen inom huvudstadens område; samt

3:o) för transport av hästar eller andra större djur vare sig sjuka eller friska i andra fall än ovan nämnda, då överenskommelse därom träffas för varje särskilt fall med brandchefen.

Sådan vagn kan erhållas alla tider av dygnet antingen genom anmälan per telefon (namnanrop: *brandkåren*) eller genom bud till närmaste brand- eller polisstation samt genom patrullerande poliskonstapel.

Det åligger ägare eller innehavare av djur, som, på sätt i det föregående nämnts, blivit transporterade, att härför utgiva ersättning:

a) för det i 1:o) omförmälda fall med 10 kr.

b) för det i 2:o) omförmälda fall:

1) då transporten sker mellan kl. 6 och kl. 22 med 15 kr.

2) då transporten sker under övriga delen av dygnet med 25 kr.

c) för de i 3:o) avsedda fall efter överenskommelse med brandchefen.

För upptagning av djur ur vattendrag, byggnadsgrunder, gropar o. d. erlägges, utöver gottgörelsen för förekommande transport, särskild ersättning efter överenskommelse med brandchefen.

Betalning för transport m. m. uppbäres av brandkåren.

För transport av sjuka personer står jämväl sedan hösten 1929 till förfogande ett svenska röda korset tillhörigt sjuktransportflygplan, stationerat vid andra flygkåren, Hägerås (t. Viggbyholm 28, 97, 220) och avsett för sjuk-

transporter huvudsakligen inom östra Svealand. För flygplanet erforderlig personal och hangar bekostas av statsmedel, under det att svenska röda korset åtagit sig att svara för driftkostnaderna. Härvid har dock förutsatts, att bemedlade sjuka själva skola bestrida transportkostnaderna (ca 60 kr. per flygtimme) samt att för obemedlade sjuka kostnaden skall bestridas av vederbörande landsting eller stad. På framställning från svenska luftfartsförbundet beslöto stadsfullmäktige den 10 juni 1929 bemyndiga hälsovårdsnämnden att av i stadens stat till sjuktransporter anvisade medel (för år 1933: 24,000 kr.) bestrida kostnaderna för transport medelst ifrågavarande flygplan av mindre bemedlade, i Stockholm hemortsberättigade personer, som på grund av olycksfall eller hastigt påkommande sjukdom befinnas vara i behov därav.

På stadens bekostnad och genom svenska röda korsets försorg hava vidare år 1930 å fem

olika platser i huvudstaden (Johannes, Kungsholmens, Östermalms och Katarina brandstationer samt automobilpalatset, St Eriksgratan 117) upplagts sjukvårdsmaterialförråd, avsedda för röda korsets sjukvårdsberedskap. Denna sjukvårdsberedskap har till uppgift att — under samarbete med svenska motorklubben — på kallelse av vederbörliga polis-, brandkårs- och järnvägsmyndigheter ställas till myndigheternas förfogande för samarbitshjälp vid järnvägsolyckor, större eldsvådor, upplopp och andra tillfällen, då olycksfall kunna befaras uppstå.

Författningar. Överståthållarämbetets order den 24 sept. 1903 ang. sjukbåtar å polisstationerna. Hälsovårdsnämndens tillkännagivande ang. transport av sjuka och skadade inom huvudstaden den 12 dec. 1913, med ändringar den 30 jan. 1924 och 27 jan. 1926. Överståthållarämbetets kungörelse ang. transport av djur den 12 febr. 1921.

Direktionen över Eastmaninstitutet.

Direktionen över Eastmaninstitutet.

Med skrivelse den 6 okt. 1930 erbjöd sig Mr George Eastman, Rochester, U. S. A., att till Stockholms stad donera ett belopp av 1,000,000 dollars att användas till byggande och utrustning av en dispensäranstalt eller klinik för tandvård i Stockholm. Enligt donationsvillkoren skulle det donerade beloppet i första hand användas till byggnadens uppförande och utrustning; av överblivande donationsmedel skulle bildas en fond, varav avkastningen skulle få användas till bestridande av driftkostnader. På staden skulle ankomma att ställa erforderlig tomtmark till förfogande ävensom att bestrida driftkostnaderna i den mån avkastningen av fonderade medel ej räckte till härför. Institutets huvudsyfte skulle vara att bereda tandvård (däri såvitt möjligt inbegripet tandreglering) för mindre bemedlade barn under 16 års ålder, bosatta i Stockholm eller dess förorter. Därjämte skulle vid kliniken anordnas en skola för utbildning av tandsköterskor. Det skulle ankomma på Stockholms stad att tillsätta styrelse för institutet, med uppgift att utöva tillsyn över verksamheten ävensom att utse institutets direktör. För valet av direktör skulle erfordras godkännande av donator eller dennes medarbetare, doktor H. J. Burkhart, vilka personer skulle tillerkännas visst medinflytande även i fråga om institutets byggnad och utrustning. Donator förbehöll sig rätt att återtaga donationen, därest inom fem år efter det kliniken börjat sin verksamhet dess syften eller karaktär skulle hava väsentligen ändrats så att de avveke från donationsvillkoren, eller därest verksamheten bleve nedlagd inom denna tidrymd.

Sedan utredning verkställdt rörande den ungefärliga storleken av de kostnader, som ett mottagande av donationen kunde beräknas komma att åsamka staden, beslöt stadsfullmäktige den 19 dec. 1930 att med tacksamhet emottaga densamma på de av donator uppställda villkoren. I och för verkställande av ytterligare beredning av frågan om de donerade medlens användning beslöt stadskollegiet den 15 jan. 1931 att tillsätta en kommitté av sju personer.

Kommittén avgav den 11 maj 1932 utlåtande med förslag angående byggnad för institutet samt tillsättande av en direktion för densamma. Förslaget godkändes av stadsfullmäktige den 29 juni 1932. Institutet har förlagts till Sabbatsbergs sjukhusområde invid Dalagatan och Vasaparken. Byggnadsarbetena påbörjades

hösten 1932 och institutet beräknas vara färdigt att tagas i bruk sommaren 1934.

Kungl. maj:t fastställde den 30 sept. 1932 instruktion för direktionen över Eastmaninstitutet. Direktionen består av sju ledamöter, av vilka stadsfullmäktige utse fem för två år valda ledamöter samt hälsovårdsnämnden och folkskoledirektionen vardera en för ett år vald ledamot. För ledamot utsedd av hälsovårdsnämnden och av folkskoledirektionen tillsättes i enahanda ordning suppleant. För övriga ledamöter väljas tre suppleanter av stadsfullmäktige. Direktionen utser årligen inom sig en ordförande och en vice ordförande.

Beträffande av kommittén i samarbete med sjukhuskommittén upprättat arkitektkontor, se sid. 327.

Instruktion. Instruktion för direktionen över Eastmaninstitutet i Stockholm, fastställd av kungl. maj:t den 30 sept. 1932.

Direktionens ledamöter.

Ordförande

(som led. utsedd av hälsovårdsnämnden).

*Karlsson, Wictor E., borgarråd, stadsfullm.; t. »stadshuset»; träffas i stadshuset vardagar 11—12.

Vice ordförande.

*Eggert, G. E., direktör, stadsfullm. (som led. utsedd av stadsfullm.).

Övriga ledamöter.

*Larsson, Oscar E., borgarråd, stadsfullm. (utsedd av folkskoledirektionen).

Adamsson, H., ingenjör, stadsfullm. (utsedd av stadsfullm.).

*Gustafson, f. Pettersson, Ruth V. M., fru, stadsfullm. (utsedd av stadsfullm.).

*Järte, f. Montelin, Ester L., fru, stadsfullm. (utsedd av stadsfullm.).

Sandblom, J. N., förste hovtandläkare (utsedd av stadsfullm.).

Suppleanter.¹⁾

*Rietz, A. E., förste stadsläkare (utsedd av hälsovårdsnämnden).

*Magnusson, P. K., förgyllare, stadsfullm. (utsedd av folkskoledirektionen).

¹⁾ Suppleanterna upptagas här i samma ordningsföljd som de stadsfullmäktigvalda ledamöter (inberäknat vice ordföranden), vilkas ersättare de enligt direktionens beslut i första hand skola vara.

***Karlson**, G. Henning, direktör, stadsfullm. (utsedd av stadsfullm.).
Lundin, f. Fornstedt, Sigrid A., barnavårdsman, stadsfullm. (utsedd av stadsfullm.).
Åhrberg, F. A. L., typograf, stadsfullm. (utsedd av stadsfullm.).

Sekreterare och redogörare

(1,980 kr.).

Bohman, A. G., drätselkamrerare.

Kassaförvaltare.

Karlsson, Wictor E.; **Eggert**, G. E. (ställföreträdare).

Byggnadsdelegerade.

Enligt direktionens beslut skola byggnadsdelegerade handhava den omedelbara ledningen

av arbetet med uppförande, inredning och utrustning av institutets nybyggnad.

Eggert, C. E., vice ordf.; **Karlsson**, Wictor E., ordf.; **Sandblom**, J. N.

Direktionens revisorer

(utsedda av stadsfullmäktige för granskning av 1932 års räkenskaper och förvaltning).

(Jfr sid. 80.)

Englund, F. E., banktjänsteman.

Holm, K. L., järnarbetare, stadsfullm., ordf.

Wandland, f. Hopp, Anna, fru, stadsfullm.

Suppleanter:

Eriksson, E. G., kontorsskrivare.

Lundh-Eriksson, J. A. (Nanna), fru, folkskollärarinna, stadsfullm.

Stockholms stads fattigvårdsnämnd och i samband därmed stående institutioner.

Fattigvårdsnämnden.

Stora Nygatan 2 A och B (postadress: Stockholm 2; postgirokonto nr 1268), t. »fattigvårdsnämnden»; sessionstid: i allmänhet tisdagen efter tredje måndagen i varje månad, vanligen kl. 19.

Då Stockholm blev stad (omkring 1250), var fattigvården huvudsakligen frivillig. Kyrkan men även enskilda gävo pengar och förnödenheter åt de fattiga, som voro hänvisade till tiggeri. Jämte detta allmøsesystem blevo under 1300-talet särskilda välgörenhetsföreningar allt vanligare. Bland dem märkas dels under religionens helgd stående gillen, såsom Helga Lekamens gillet, Vår Fru gillet, S:ta Gertruds gillet, S:ta Catharina gillet m. fl., dels yrkesföreningar, skrän. Utom klostrens fattigvårdsavdelningar förekom anstaltsvård redan i slutet av 1200-talet i helgeandshus, senare även i hospital, inrättade av kyrkan och enskilda. Bland dessa anstalter märkas Helgeandshuset, S:t Örnans hospital och Sjalagården. Redan i början av 1400-talet stodo nämnda anstalter under uppsikt och i någon mån även ledning av borgmästare och råd.

Genom Västerås recess 1527 bröts medeltidskyrkans ledning av fattigvården. I Stockholm öfverflyttades administrationen av anstaltsvården fullständigt till borgmästare och råd genom k. brev 1527 och 1531. Anstaltsvården förlades från 1557 eller 1558 till nyuppförda byggnader vid Danviken (k. brev 1551). Danviks hospital är stadens första egentliga fattigvårdsanstalt för barn, sjuka och gamla och var länge även stadens enda sjukhus för kropps- och sinnessjuka.

Under 1600-talet inriktades fattigvårdspolitiken på lösdriveriets bekämpande och allmøsesystemets ersättande med ordnad anstaltsvård. I ett k. brev 1621 anbefalldes upprättandet av ett allmänt barn- och tukthus i Stockholm. Anstalten började sin verksamhet 1625 å Gråmunkeholmen och flyttades 1636 till Norrmalm (det sedermera s. k. stora barnhuset).

Sedan överståthållarämbetet inrättats 1634, uppdrogs fattigvårdsförvaltningen 1636 åt magistratens justitiekollegium (jfr sid. 52) och öfverflyttades 1672 till magistratens politiekollegium, som anses såsom stadens första organiserade fattigvårdsförvaltning med särskild fattigvårds-expedition för hela staden. Nämnda kollegium

tjänstgjorde såsom stadens fattigvårdsmyndighet till 1807. Med avseende å den enskilda hjälpsamheten under 1600-talet märkes särskilt stiftelsen Ulricæ Eleonoræ hospital, vars hem, Drottninghuset, uppfördes 1686, och som ännu består (se sid. 392).

1700-talet är det legala tiggeriets sista skede. Fattigvårdspolitiken var under denna tid även ett led i näringspolitiken (merkantilismen). Ett första försök till obligatorisk arbetsförmedling gjordes 1732—1735 med ett Adresse-Contoir (se sid. 300). — Efter utredning av 1724 års brandkommission (jfr sid. 62) decentraliserades anstaltsvården till församlingarna. Under 1740-talet verkställdes uttaxering till församlingarnas fattigvård, och omkring 1750 hade de flesta territoriella församlingarna åtminstone ett tillfälligt hem för fattiga. 1756 uppfördes fattighus för bl. a. Nicolai församling å Sabbatsbergs tomtområde, varest senare fattighus uppfördes även för vissa andra församlingar. Då församlingarna förbehöllo sig rätten att administrera sina fattighus, förlorade politiekollegium sin centrala ledning men behöll bl. a. inspektionsrätten. — På brandkommissionens initiativ öppnades 1773 frivilliga arbetshuset på söder (se sid. 184) och 1797 frivilliga arbetshuset på norr (jfr sid. 147). År 1755 anlades vid Danviks hospital en upptagningsanstalt för spåda fattiga barn (politiebarnhuset); genom sammanslagning 1785 med det s. k. stora barnhuset (se ovan) uppkom det sedermera s. k. allmänna barnhuset. Samtidigt (1785) förordnades om barnens utackordering till fosterföräldrar på landet. — Under senare delen av seklet tillkommo talrika fromma stiftelser, bland vilka märkas de ännu bestående frimurarebarnhuset 1753 (sid. 398) och barnbörds-huset Pro Patria 1772 (sid. 383).

Den omkr. 1750 genomförda decentraliseringen av anstaltsvården utsträcktes omkr. 1800 även till övrig understödsverksamhet. Därigenom blev förvaltningen splittrad mellan politiekollegium och församlingarnas fattigvårdsdirektioner, vilket föranledde kungl. maj: att tillsätta en fattigvårdskommitté 1805. Kommitténs »Plan till en allmän fattigvård i Stockholm» fastställ-des i huvudsak 1807.

Såsom överstyrelse inträdde 1808 k. direktionen för allmänna fattigvården. Därmed var fattigvården fullständigt centraliserad. Av flera orsaker misslyckades dock planens genom-

förande, och genom k. brev 1812 fastställdes en ny fattigvårdsstadga, innebärande återgång till decentralisation. »Allmänna fattigvården» ställdes visserligen under överståthållaren, men församlingarna förvaldade såväl fattighusen som fattigvården i övrigt ganska självständigt. — Denna organisation blev gällande till 1843, då en ny k. förordning utfärdades. Centralmyndighet blev nu stadsnämnden (se sid. 63). Ledningen av församlingsfattigvården utövades av 8 församlingarnämnder, en i varje församling. Förordningen gällde till 1864.

Enligt k. förordningen 1862 om kommunalstyrelse i Stockholm skulle stadens fattigvård handhavas av en särskild överstyrelse för den offentliga fattigvården, fattigvårdsnämnden, för vilken instruktion sedermera utfärdades 1864. Såväl den slutna vården (anstaltsvården) som den öppna vården (hemunderstödsverksamheten) ställdes under nämndens insee och ledning.

Beträffande hemunderstödsverksamhetens och anstaltsvårdens utveckling efter fattigvårdsnämndens inrättande se nedan under församlingarnas fattigvård, resp. Stockholms stads fattigvårdsanstalter. Fr. o. m. 1926 trädde lagen den 6 juni 1924 om samhällets barnavård i kraft, varigenom all barnavård utom understöd åt barn i hemmet överfördes från fattigvårdsnämnden till den nyinrättade barnavårdsnämnden (se sid. 237).

Enligt gällande lag om fattigvården den 14 juni 1918 skall fattigvård (omfattande det underhåll och den vård, som äro erforderliga, samt för minderårig, d. v. s. den som icke fyllt sexton år, jämväl uppfostran) meddelas minderårig eller den, som i följd av ålderdom, sjukdom, lyte eller eljest bristande kropps- eller själskrafter är oförmögen att genom arbete försörja sig och som saknar medel till sitt livsuppehälle samt icke annorledes erhåller hjälp (obligatorisk fattigvård). I övrigt ankommer det på fattigvårdsnämnden att meddela fattigvård i de fall, nämnden provar nödigt (frivillig fattigvård). I den mån skäl till eftergift icke förefinnes, äger fattigvårdsnämnden uttaga ersättning för lämnad fattigvård av den, som åtnjutit fattigvården, samt i fall av obligatorisk fattigvård jämväl av den, som lagligen bort ansvara för försörjningen. Ovillkorlig försörjningsplikt åligger föräldrar gentemot minderåriga barn samt man gentemot hustrun. I övrigt åligger det föräldrar och barn att i mån av behov, å ena, samt föräldra, å andra sidan, försörja varandra, så att de ej falla fattigvården till last. Sådan villkorlig försörjningsplikt åligger och hustru gentemot mannen.

Fattigvårdsnämndens nu gällande instruktion¹⁾, fastställd av kungl. maj:t den 27 nov. 1931, förordnar, att högsta ledningen av stadens fattigvård tillkommer nämnden, som har att, i enlighet med gällande författningar, på tjänligaste

sätt ordna och besörja den allmänna fattigvården jämte därmed sammanhängande angelägenheter. Erforderlig vård å sjukhus av medellösa ombesörjes dock av hälsovårdsnämnden.

Nämnden består af, förutom ordförande, som utses av stadskollegiet bland borgarråden, åtta andra ledamöter, vilka jämte åtta suppleanter väljas av stadsfullmäktige för två år i sänder. Minst en ledamot och en suppleant skall vara kvinna. Nämnden utser årligen inom sig en vice ordförande. Nämnden biträdes av en fattigvårdsdirektör, som är chef för nämndens byrå med tillhörande distriktsbyråer samt för de under nämnden lydande anstalterna. Nämnden sammanträder minst en gång i månaden. Åt särskilda delegerade må överlämnas att i fråga om fattigvårdsbeviljande med nämndens rätt besluta i enlighet med fattigvårdsreglementet för Stockholms stad samt de särskilda föreskrifter, som av nämnden meddelas (se sid. 171). Inom var och en av huvudstadens territorialförsamlingar skall finnas en nämnden förordnad fattigvårdsstyrelse (se sid. 173). För granskning av nämndens och underlydande styrelseras räkenskaper och förvaltning utse stadsfullmäktige årligen sju revisorer jämte tre suppleanter.

Med hänsyn till det nära sambandet mellan fattigvårdsnämndens och barnavårdsnämndens verksamhetsområden har i fattigvårdslagen föreskrivits, att, i den mån så provas påkallat, representanter för barnavårdsnämnden och fattigvårdsnämnden eller dessa myndigheter i deras helhet böra sammankomma för rådplägnung om angelägenheter, som beröra bådas verksamhet. Uppstår tvekan därom, vilken av myndigheterna, som i visst fall har att ingripa, kan avgörandet härutinnan hänskjutas till en särskild tremannanämnd, bestående av den för båda nämnderna gemensamma ledamoten samt därjämte en för ett år i sänder utsedd ledamot från vardera nämnden (se nedan).

Författningar. Lag om fattigvården den 14 juni 1918, med ändringar den 13 juni 1919, 26 mars 1920, 20 maj 1921, 9 juni 1922, 6 och 20 juni 1924, 8 april 1925, 23 april och 11 juni 1926, 18 juni 1927, 2 mars 1928, 19 sept. 1929 och 5 juni 1931. Lag ang. kommunala pensionstillskott och sjukvårdsbidrag den 14 juni 1918. Lag ang. lindring i de mindre bemedlades kostnader för vård av sinnessjuka, sinnesslöa och fallandesjuka den 2 maj 1919. Instruktion för Stockholms stads fattigvårdsnämnd, fastställd av kungl. maj:t den 19 mars 1920, med ändringar den 17 okt. 1924, 29 maj 1925, 1 aug. 1930 och 27 nov. 1931. Reglemente för fattigvården i Stockholms stad, antaget av stadsfullmäktige den 14 sept. 1931 och fastställt av överståthållarämbetet den 28 nov. 1931 med provisoriskt tillägg, antaget av stadsfullmäktige den 23 jan. 1933 och fastställt av överståthållarämbetet den 9 febr. 1933. Överståthållar-

¹⁾ Instruktionen trädde i kraft den 9 maj 1932 med undantag av § 11, andra stycket.

FVN ämbetets skrivelse den 7 maj 1932 ang ikraftträdande av instruktionen och reglementet (med vissa undantag). Överståthållarämbetets beslut den 13 febr. 1933 ang. särskild ordning för mottagande och beredande av ansökningar om fattigvård och annat understöd åt arbetslösa (enligt provisoriska tillägget till reglementet, se ovan). Instruktion för fattigvårdsnämndens tjänstedelegerade, fastställd av fattigvårdsnämnden den 15 febr. 1933.

Stat år 1933. Utgifter: 26,153,503 kr. (därav att täckas med lånemedel 1,846,000 kr.; dessutom inom linjen fört, år 1932 beviljat lånemedelsanslag 800,000 kr.); inkomster: 6,755,289 kr. (därav 120,641 kr. bidrag och ersättning av statsmedel).

Fattigvårdsnämndens ledamöter.

Ordförande

(utsedd av stadskollegiet).

Karlsson, Wictor E., borgarråd, stadsfullm.; t. »stadshuset»; träffas i stadshuset vardagar 11—12.

Vice ordförande.

Wedberg, Ebba Ch., fröken.

Övriga ledamöter.

- ***Anderson**, Knut H., tjänsteman, stadsfullm.
- Danielsson**, f. Ahlstrand, H. M. (Stina), fru.
- ***Hallström**, K. L. F., tjänsteman.
- ***Paues**, E. W., direktör, stadsfullm.
- Qvist**, J. K., arbetare, stadsfullm.
- ***Théel**, f. Roth, Elisif, fru, stadsfullm.
- Tvengström**, A. J., extra förste aktuarie.

Suppleanter.¹⁾

- ***Alfvén**, K. A., prakt. läkare.
- ***Axi**, S. G. E., fängelsedirektör, stadsfullm.
- Eén**, O. B. L., föreståndare.
- Elmgren**, A. H., kanslist.
- Hermansson**, K. T. E., vaktmästare, stadsfullm.
- ***Järte**, f. Montelin, Ester L., fru, stadsfullm.
- ***Ljungberg**, I., vice värd.
- Reuterskiöld**, C. B., major, stadsfullm.

Kassaförvaltare.

Öström, J. N. H., tf. fattigvårdsdirektör; **Carlson**, B. A. B., tf. fattigvårdsinspektör (suppl.).

¹⁾ Enligt nämndens beslut skola ordföranden samt ledamöterna hr **Anderson**, fru **Danielsson**, hrr **Hallström** och **Qvist** vid förfall i första hand ersättas av suppleanterna hrr **Eén**, **Ljungberg**, **Elmgren** och **Hermansson** i nu nämnd ordning och vice ordföranden samt ledamöterna hr **Paues**, fru **Théel** och hr **Tvengström** i första hand av suppleanterna hrr **Reuterskiöld**, **Axi**, fru **Järte** och hr **Alfvén** i nu nämnd ordning.

Sekreterare.

Tham, K. G. K. M. (se sid. 172).

Fattigvårdsnämndens delegerade.

Delegerade för understödsärenden.

Se nedan sid. 171.

Delegerade för upphandlingsärenden.

Se sid. 181.

Tjänstedelegerade.

Karlsson, Wictor E.; **Hallström**, K. L. F.; **Reuterskiöld**, C. B.

Anstaltsdelegerade.

Se sid. 181.

Delegerade för arbetshemmen

(med uppgift att följa verksamheten vid resp. arbetshem; jfr sid. 189).

För arbetshemmet Ösbyholm:

Anderson, Knut H.; **Danielsson**, f. Ahlstrand, H. M. (Stina).

För arbetshemmet Emaus:

Anderson, Knut H.; **Öström**, J. N. H., tf. fattigvårdsdirektör.

Suppleant: **Danielsson**, f. Ahlstrand, H. M. (Stina).

Tremannanämnden.

(Med uppgift att avgöra vissa ärenden jämlikt § 38 mom. 2 i fattigvårdslagen; jfr ovan.)

Danielsson, f. Ahlstrand, H. M. (Stina), fru (självskriven såsom ledamot i såväl fattigvårdsnämnden som barnavårdsnämnden); **Karlsson**, Wictor E., borgarråd, stadsfullm. (utsedd av fattigvårdsnämnden); **Larsson**, Oscar E., borgarråd, stadsfullm. (utsedd av barnavårdsnämnden).

Fattigvårdsnämndens revisorer

(utsedda av stadsfullmäktige för granskning av 1932 års räkenskaper och förvaltning).¹⁾
(Jfr sid. 80.)

Andersson, J. Eric, spårvägsman, stadsfullm.

Forsell, J. A. Sson, kassör.

Hessler, A. A. H., sekreterare, stadsfullm.

Jonson, Agnes A., kontorist.

Lundqvist, E. J., redaktör, ordf.

Löfcrantz, V. F., kamrerare.

Trönnberg, P., överlärare, stadsfullm.

¹⁾ Fattigvårdsnämndens revisorer granska jämväl förvaltningen av de medel, som tillhör församlingarnas enskilda fattigvård.

Suppleanter:

Lindholm, J. F., maskinarbetare.

Nyblom, f. Bergström, Eva M. C., redaktör, stadsfullm.

Ohlson, V. G. H., tjänsteman.

Fattigvårdsnämndens delegerade för understödsärenden.*Stora Nygatan 2 B, St.; t. »fattigvårdsnämnden»; sessionstid: torsdagar kl. 9.*

Fattigvårdsnämnden har åt särskilda delegerade överlämnat att i fråga om understöds beviljande med nämndens rätt besluta i enlighet med reglementet för fattigvården i Stockholms stad samt de särskilda föreskrifter, som av nämnden meddelas.

Fattigvårdsnämndens delegerade för understödsärenden skola utses årligen av nämnden till ett antal av minst tre och högst fem ledamöter jämte två eller tre suppleanter. Ärendena skola beredas och föredragas av fattigvårdsinspektören, som även verkställer delegerades beslut samt äger, under tiden mellan delegerades sammanträden, vidtagna de åtgärder, som ej tåla uppskov.

Delegerade för understödsärenden tillkommer: att för intagning å anstalter enligt vissa grunder remittera vårdbehövande personer:

till ålderdomshem: i Stockholm hemortsberättigade behövande personer, som i följd av hög ålder, bräcklighet eller annan dylik anledning, utan att vara i behov av sjukvård, behöva varaktigt omhändertagas, och som genom hedrandeandel gjort sig förtjänta att å sådant hem intagas;

till vårdhem: behövande personer, som i följd av kroppslig eller andlig svaghet, varaktig sjuklighet eller annan dylik anledning äro i behov att omhändertagas för sjukvård, dock utan att behöva vård å sjukhus;

till försörjningshem: i någon mån arbetsföra behövande personer, som äro i behov av anstaltsvård men ej lämpligen böra vårdas å kommunens andra fattigvårdsanstalter, ävensom i Stockholm hemortsberättigade behövande arbetsföra personer, som ansöka om inträde;

till asylor för husvilla: behövande familjefäder, kvinnor och barn, som äro i saknad av bostad, ävensom barn, som äro i behov av tillfällig vård;

till andra tillgängliga anstalter: behövande personer, som där kunna beredas lämplig och erforderlig vård;

att till utackordering remittera behövande personer, vilka anses böra erhålla mera personlig vård;

att i övrigt bevilja fattigvård eller annat understöd i sådana fall, där prövningen ej enligt meddelade bestämmelser tillhör annan;

att i de fall, där delegerade beviljat fattigvård, tillse, att fattigvårdssamhällets anspråk på gottgörelse hos den, som åtnjutit fattigvård eller har försörjningsplikt mot sådan person, vara bevakade;

att vid bevakandet av fattigvårdssamhällets rätt mot understödstagare och för dem försörjningspliktiga å nämndens vägnar utfärda arbetsföreläggande, som avses i 71 § i lagen om fattigvården;

att föranstalta om hemsändning eller avhämmande av understödstagare; samt

att i fall, då sökande anmäler missnöje med fattigvårdsstyrelsens beslut, eller på fattigvårdsinspektörens framställning pröva fattigvårdsstyrelsens beslut.

Vid läggning av sådana ansökningar om fattigvård eller annat understöd, vilka icke avse inträde å vårdhem, försörjningshem eller asylor för husvilla, skall yttrande inhämtas från vederbörande fattigvårdsstyrelse; under tiden 1 mars 1933—30 juni 1934 behöver dock sådant yttrande icke inhämtas ifråga om arbetslösa hjälpsökande, enligt provisoriskt tillägg till reglementet samt beslut av överståthållarämbetet (se sid. 174).

Reglemente. Se sid. 169.

Delegerade.

Danielsson, f. Ahlstrand, H. M. (Stina), fru; Elmgren, A. H., kanslist; Hallström, K. L. F., tjänsteman, vice ordf.; Järte, f. Montelin, Ester L., fru, stadsfullm.; Wedberg, Ebba Ch., fröken, ordf.

Suppleanter: Eén, O. B. L., föreståndare; Qvist, J. K., arbetare, stadsfullm.; Tvengström, A. J., extra förste aktuarie.

Protokollsfröre.

Föreståndaren för nämndens registerbyrå.

Fattigvårdsnämndens expedition.*Stora Nygatan 2 A och B, St.; t. »fattigvårdsnämnden»; expeditionstid: 10—14.*

Fattigvårdsnämndens expedition är nämndens och dess delegerades beredande och verkställande organ.

Fattigvårdsdirektören är förvaltningens högste chef. Honom åligger att ägna sorgfälligt uppmärksamhet åt allt, som rör den allmänna fattigvården i huvudstaden, verka för dess följdrättiga handhavande och sunda utveckling, hos nämnden eller dess delegerade göra de framställningar, vilka i sådant syftemål påkallas, samt bringa deras beslut till verkställighet, där ej detta tillkommer annan. Fattigvårdsdirektören skall utöva den högsta ledningen av anstaltsvården. Han skall verka för uppehållandet av samarbete såväl med myndigheter och institu-

FVN tioner, vilkas verksamhet berör fattigvården, som ock med föreningar och enskilda, vilka utöva understödsverksamhet eller annan hithörande social verksamhet inom huvudstaden. Han har att bereda och föredraga de ärenden, som tillhöra fattigvårdsnämndens, dess delegerades och beredningars handläggning, samt att avgiva utlåtande i frågor, som av dessa hänskjutas till honom; dock med rätt för honom att i den omfattning han finner lämplig överlämna ärendenas beredning och föredragning åt annan tjänsteman. Därjämte skall han närvara vid fattigvårdsnämndens sammanträden, även om ärendenas föredragning överlämnats åt annan tjänsteman; och äger han rätt att deltaga i nämndens överläggningar, men ej i besluten, samt att i förekommande fall få sin särskilda mening antecknad till protokollet. Fattigvårdsinspektören har att utöva chefskapet för registeravdelningen inom fattigvårdsnämndens byrå samt att handlägga understödsärenden och andra ärenden, som med dem äga samband, allt i den mån fattigvårdsdirektören ej finner nödigt att själv därmed taga befattning.

A registerbyrån föres ett centralt hänvisningsregister (kortregister) över alla personer, som meddelats fattigvård, understöd enligt lagen om samhällets barnavård, folkpension samt kommunalt pensionsstillskott och sjukvårdsbidrag ävensom på kommunens bekostnad åtnjutit sjukhusvård i Stockholm. De registerhandlingar (personalakter), till vilka ovannämnda kortregister hänvisar, skola i görligaste mån bortflyttas från registerbyrån; registerhandlingar rörande distriktsbyråernas klientel skola förvaras å nämnda byråer (se nedan).

Intendenten tjänstgör å fattigvårdsdirektörens kansli huvudsakligen såsom direktörens biträde vid förvaltningen av fattigvårdsanstalterna (se sid. 180) och skall vara föredragande inför fattigvårdsnämnden och nämndens delegerade för upphandlingsärenden (se sid. 181).

Kuratorn, med uppgift att biträda å fattigvårdsanstalterna intagna personer med bevakande av deras privata angelägenheter, skall tillhöra fattigvårdsdirektörens kansli.

Å ombudsmansexpeditionen handläggas mål och ärenden rörande ersättning för beviljad fattigvård (samt hälsovård och barnavård; jfr nedan). Pensionsbyrån har till uppgift att bevaka stadens intressen i folkpensionsfrågor och övervakar, att envar av kommunen omhändertagen understödstagare erhåller den folkpension, vartill han är berättigad. Vidare innehåller byrån för stadens räkning pensionstillägg eller understöd, som utgå till å stadens anstalter intagna understödstagare. Remissexpeditionen, som torde komma att nedläggas under år 1933, har att handlägga vissa ärenden rörande personers remitterande till stadens olika anstalter m. m. Fattigvårdsnämndens kontrollbyrå för arbetslöshetsärenden (den s. k. hjälpbyrå) har fr. o. m. den 1 mars 1933 överförts

till provisoriska hjälporganisationen för arbetslösa (se sid. 201). — Befattningshavarna å ombudsmansexpeditionen och pensionsbyrån hava att inom sina resp. verksamhetsområden biträda jämväl hälsovårdsnämnden sjukhusdirektionen och barnavårdsnämnden.

Instruktioner m. m. Fattigvårdsnämndens instruktion för fattigvårdsdirektören och fattigvårdsinspektören den 3 maj 1932, för ombudsmannen den 30 mars 1920, med ändring den 26 nov. 1923, för kamreraren den 22 nov. 1932, för intendenten den 22 nov. 1932, för föreståndaren för pensionsbyrån (aktuarien för pensionsärenden) den 21 juni 1921 samt för kuratorn den 20 okt. 1925.

Stat år 1933 (inberäknat distriktsbyråerna; se nedan under fattigvårdsnämndens distriktsbyråer och församlingarnas fattigvårdsstyrelser). Utgifter: 13,385,305 kr. (därav till understöd 12,000,000 kr.); inkomster: 25,566 kr.

Fattigvårdsdirektörens kansli.

Fattigvårdsdirektör (26).

Vakant, *tjf.* Öström, J. N. H. (se nedan); t. »fattigvårdsnämnden»; mottagningstid: 13—14.

Fattigvårdsinspektör (24).

Tjf. Carlson, B. A. B. (se nedan); mottagnings-tid: 12—14.

Intendent (20).

Löwgren, K. G.; mottagningstid: 10—12.

Kurator

(3,540 kr.).

Wallström, Ines M., *tj.*; mottagning: å fattigvårdsnämndens expedition måndagar, onsdagar, torsdagar och fredagar 10—11; dessutom å Rosenlunds älderdomshem måndagar 13—14, å Sabbatsbergs älderdomshem tisdagar 13—14 samt å vårdhemmet Högälid torsdagar 13—14.

Bokhållare (13).

Två vakanta, *tjf.* Hallberg, E. G., Edwall, N. G. F.

Tre assistenter (10), en *extra kontorsskrivare* (4,020 kr.), ett *extra kontorsbiträde* (1,680 kr.).

Sekreterareexpeditionen.

Sekreterare

(4,860 kr.).

Tham, K. G. K. M.; mottagningstid: tisdagar, torsdagar och lördagar 10—13.

En *extra kontorsskrivare* (3,240 kr.).

Registerbyrån.

Aktuarie (19).

Nilson, A.

Bokhållare (13).

Östlinh, E. P. N.; Bäckström, Anna C.; Petersson, Greta L.; Gummesson, G. A.

En kontorsskrivare (9), fyra kontors-skrivare (7), fem kontorsbiträden (5), nio extra biträden (2,820—1,860 kr.).

Kamrerareexpeditionen.

Kamrerare (20).

Berg, L. H.; mottagningstid: 13—15.

Bokhållare (13).

Runström, H. R.

Kassör (11).

Carlsson, Emmy A.

En amanuens (2,820 kr.), en extra kontorsskrivare (3,060 kr.), två extra biträden (1,860 kr.).

Ombudsmansexpeditionen.

Ombudsman (22).

Hellichius, N. M.; mottagningstid: 10—12.

Biträdande ombudsman (20).

Tersmeden, C. F. T. B. G.

Aktuarier (18).

Lindquist, C. G. A.; Brisenius, O. A., *tj.f.*

Bokhållare (13).

Thulin, Y. T.; Söderlindh, C. A. F.; tre vakanta, *tj.f.* Werndahl, G. W., Korsner, K. M. H., Sundberg, E. D.

Två *förste assistenter* (4,860—4,020 kr.), tre *assistenter* (10), elva *extra assistenter* (3,900—2,160 kr.), sju *amanuenser* (3,300—2,100 kr.), tjuguet *extra kontorsbiträden* (2,460—1,860 kr.).

Pensionsbyrån.

Aktuarie (18).

Zetterlund, G. E.; mottagningstid: 12—14.

En *assistent* (10), en *kontorsskrivare* (9), en *kontorsskrivare* (7), ett *extra biträde* (1,980 kr.).

Förste vaktmästare (7).

Holmström, C. Hj.

Två *vaktmästare* (6), en *extra vaktmästare* (2,400 kr.), fyra *vaktmästarbiträden* (1,020—840 kr.).

Tjänstemän, som på grund av förordnanden å andra tjänster åtnjuta tjänstledighet. **FvN**

Öström, J. N. H., fattigvårdsinspektör (24) (se sid. 172); Carlsson, B. A. B., aktuarie (18) (se sid. 172); Helin, M. S. (se sid. 180, 201), Berg, E. A. G. (se sid. 177), Brisenius, O. A. (se ovan), Jacobsson, C. M. (se sid. 176), Holmberg, F. N. G. R., bokhållare (se sid. 201 (13)).

Fattigvårdsnämndens distriktsbyråer och församlingarnas fattigvårdsstyrelser.

För hemunderstödsverksamheten fanns enligt 1864 års instruktion (se sid. 169) i varje församling en av nämnden utsedd fattigvårdsstyrelse. Utredningen av fattigvårdsbehovet verkställdes, liksom förut, av frivilliga ordningsmän, men 1871 ställdes ett antal avlönade tillsyningsmän till fattigvårdsstyrelsernas förfogande. Redan 1878 övertogs ordnings- och tillsyningsmännens uppgifter av rote-männen, vilka därefter fungerade i fattigvården till 1920. I början av 1890-talet träffades avtal med diakonissanstalten om anställande av diakonissor som biträden åt fattigvårdsstyrelserna. Hemunderstödsverksamheten centraliserades ytterligare 1899, fr. o. m. vilket år fattigvårdsnämnden genom särskilda delegerade för beviljande av understöd fattade beslut i frågor om intagning å anstalt och meddelande av kontantunderstöd (se sid. 171). Styrelserna ägde endast att avgiva förslag. Samtidigt tillsattes en chefstjänsteman, fattigvårdsinspektören, med huvudsaklig uppgift att föredraga ärenden inför delegerade samt att leda och kontrollera rotemännens fattigvårdsarbete. Fr. o. m. 1920 upphörde rotemännens funktioner i fattigvården och därefter utföres arbetet huvudsakligen av fattigvårdens egna tillsyningsmän, fr. o. m. 1932 benämnda assistenter, samt av diakonissor och, i vissa församlingar, fattigvårdssystrar. Fr. o. m. 1922 tillämpades ett blandat tjänstemanna- och vårdaresystem, varvid varje församling var uppdelad i distrikt, vart och ett med en av fattigvårdsstyrelsens ledamöter som föreståndare. Undersökningsarbetet utfördes såväl av distriktsföreståndaren som av den avlönade assistenten.

Efter 1931 års omorganisation skall, liksom förut, inom var och en av huvudstadens territoriella församlingar finnas särskild fattigvårdsstyrelse (med undantag för Jakobs och Johannes församlingar, vilka hava gemensam fattigvårdsstyrelse, samt för Katarina församling, som uppdelats på två styrelser).

Fattigvårdsstyrelse skall utses för kalenderår av fattigvårdsnämnden och utgöras av minst fem

FVN och högst sju ledamöter jämte två eller tre suppleanter. Varje styrelse skall årligen inom sig utse ordförande och vice ordförande samt kassaförvaltare för under styrelsens förvaltning stående fonder. Minst en ledamot skall vara kvinna. Vid fattigvårdsstyrelsens sammanträde äga fattigvårdsdirektören samt församlingens kyrkoherde eller dennes ställföreträdare närvara samt deltaga i överläggningarna.

Det tillkommer fattigvårdsstyrelserna, var och en inom sitt område, att utöva tillsynen över och omvårdnaden om sådana fattiga, som icke åtnjuta vård å anstalt. Vidare ligger det fattigvårdsstyrelse

a) att mottaga och bereda sådana ansökningar om fattigvård eller annat understöd, vilka icke avse inträde å vårdhem, försörjningshem eller asyl för husvilla, samt med anledning därav avgiva utlåtande eller, jämlikt fattigvårdsnämndens bemyndigande, fatta beslut;¹⁾

b) att vaka över att beviljat understöd behörigen användes;

c) att i de fall, där styrelsen beviljat fattigvård, tillse, att fattigvårdssamhällets anspråk på gottgörelse hos den, som åtnjuter fattigvård eller har försörjningsplikt mot sådan person, varda bevakade; denna bestämmelse har dock t. v. icke trätt i kraft;

d) att hos delegerade för understödsärenden göra anmälan om sådana fall, där åtgärder böra vidtagas för utfärdande av arbetsföreläggande eller för hemsändning av understödsdagare;

e) att i samråd med sjukhusavgiftsdelegerade besluta om fri sjukhusvård; denna bestämmelse har dock t. v. icke trätt i kraft;

f) att i fall, då enligt donationsbrev eller annat förordnande donationer eller andra tillgångar skola förvaltas av fattigvårdsstyrelse, jämväl, där ej annat är föreskrivet, förordna om de understöd, som skola av dessa tillgångar utgå;

g) att avgiva utlåtanden i frågor, som av fattigvårdsnämnden, delegerade för understödsärenden, fattigvårdsdirektören eller fattigvårdsinspektören hänskjutas till styrelsens prövning; samt

h) att till fattigvårdsnämnden, dess delegerade, fattigvårdsdirektören eller fattigvårdsinspektören göra de framställningar, som finnas påkallade.

Fattigvårdsstyrelsen skall sammanträda på kallelse av ordföranden, så ofta denne finner nödigt.

Staden är indelad i fattigvårdsdistrikt, vart och ett omfattande en eller flera fattigvårdsstyrelsens områden. Antalet distrikt har av stadsfullmäktige bestämts till nio, varav ett provisoriskt, och fattigvårdsnämnden har fastställt följande distriktsindelning:

I. Brännkyrka och Enskede församlingar.

II. Högalids församling.

II a. Maria och norra Katarina församlingar.

III. Södra Katarina församling.

IV. Sofia församling.

V. St Görans och Bromma församlingar.

VI. Mattens, Gustav Vasa och Adolf Fredriks församlingar.

VII. Kungsholms och Klara församlingar samt Storkyrkoförsamlingen.

VIII. Jakobs, Johannes, Engelbrekts, Hedvig Eleonora och Oscars församlingar.

Inom varje fattigvårdsdistrikt finnes en distriktsbyrå med viss anställd personal under ledning av en byråföreståndare.

Föreståndare för distriktsbyrå har att bereda och föredraga alla ärenden, som skola handläggas av fattigvårdsstyrelse, tillhörande distriktet, och är styrelsens verkställande organ. Han äger att mellan fattigvårdsstyrelsens sammanträden fatta de beslut och vidtaga de åtgärder, som eljest ankomma på styrelsen men ej följa uppskov. Enligt instruktionen för föreståndarna för Stockholms stads fattigvårds distriktsbyråer skall det, bland annat, särskilt åligga föreståndarna att mottaga alla ansökningar om understöd från personer, som vistas i fattigvårdsdistriktet, i den mån ansökningarna ej skola ingivas till fattigvårdsnämndens expedition, och att utlämna beslutade understöd å bestämda tider; att utfärda medellöshetsintyg; att tillhandaga allmänheten med råd och upplysningar rörande offentlig och enskild hjälpverksamhet samt att föra räkenskaper.

Ansökning om fattigvård eller annat understöd ingives till distriktsbyrån i det fattigvårdsdistrikt, där sökanden vistas, varje helgfri dag å tid, som bestämmes av fattigvårdsnämnden (jfr dock nedan). Utredningen av understödsfrågorna skall verkställas av särskilda tjänstemän, assistenter, samt delvis även av diakonissor och fattigvårdssystrar.

För mottagande av ansökningar om arbete eller understöd åt arbetsföra personer, som äro ofrivilligt arbetslösa, gäller en provisorisk ordning fr. o. m. den 1 mars 1933 (se sid. 180, arbetslöshetsbyråer).

Författningar. Instruktion för Stockholms stads fattigvårdsnämnd, fastställd av kungl. maj:t den 19 mars 1920, med ändringar den 17 okt. 1924, 29 maj 1925, 1 aug. 1930 och 27 nov. 1931. Reglemente för fattigvården i Stockholms stad, antaget av stadsfullmäktige den 14 sept. 1931 och fastställt av överståthållarämbetet den 28 nov. 1931, med provisoriskt tillägg, antaget av stadsfullmäktige den 23 jan. 1933 och fastställt av överståthållarämbetet den 9 febr. 1933. Överståthållarämbetets skrivelse den 7 maj 1932 ang. ikraftträdande av instruktionen och reglementet (med vissa undantag). Överståthållarämbetets beslut den 13 febr. 1933 ang. särskild ordning för mottagande och beredande av ansökningar om fattigvård och annat understöd åt arbetslösa (enligt provisoriska tillägget till reglementet, se ovan). Stadens indelning i fattigvårdsdistrikt,

¹⁾ Gäller icke t. v. beträffande arbetslöshetsärenden, se sid. 180.

fastställd av fattigvårdsnämnden den 7 juni 1932. Instruktion för föreståndarna för fattigvårdens distriktsbyråer, fastställd av fattigvårdsnämnden den 12 juli 1932; instruktion för förste assistenter, fastställd av fattigvårdsnämnden den 18 okt. 1932.

Stat år 1933 (inberäknat fattigvårdsnämndens expedition; se ovan). Utgifter: 13,385,305 kr. (därav till understöd 12,000,000 kr.); inkomster: 25,566 kr.

Avlöningar m. m. Förste assistenter: avlöning som assistent jämte tilläggsarvode 600 kr.; assistenter: ordinarie lönegrupp 10, extra 3,900—2,160 kr.; kontorskrivare (kassörskor): 3,600—2,700 kr.; kontorsbiträden: 2,100—1,860 kr. Diakonissor: fattigvårdsstyrelse erlägger årligen till diakonissanstalten för varje diakonissa 1,000 kr. samt utbetalar till diakonissan 1,280 kr. i kostpenningar jämte rörligt tillägg härå, varjämte styrelsen bekostar bostad och bränsle samt spårvägsresor. Fattigvårdssystrar: lönegrupp 6. Till fattigvårdssystrarna i Bromma utgår halva avlöningen från hälsovårdsnämnden (jfr sid. 125).

Distrikt I

(omfattande Brännkyrka och Enskede församlingar).

Brännkyrka församlings fattigvårdsstyrelse.

Ledamöter.

Engzelius, f. Hansson, Ester K., fru; Hultman, I. M., handlande; Larsson, C. A., förman; Lindquist, C. G. A., aktuarie; Lindskog, H. J., kyrkoherde, vice ordf.; Rågfeldt, f. Olsson, Wilhelmina, fru; Wallin, J. A., distriktsuppbördsman, ordf.

Suppleanter: Ericsson, E. G., kontorsskrivare; Widholm, S. A. E., kommunalarbetare; Wiklander, N. A., poliskommissarie.

Diakonissor.

Nylander, Anna V. (bostadstel. Stuvsta 311); Söderholm, Elsa K. (bostadstel. Liljeholmen 180); mottagning: alla vardagar 9—10, församlingshuset, Liljeholmen, Stockholm 9; t. Liljeholmen 127.

Enskede församlings fattigvårdsstyrelse.

Ledamöter.

Eriksson, E. G. F., stereotypör; Johansson, K. W., reparatör; Johansson, K. A., lanthbrukare; Lind-

qvist, G. R., redaktör, stadsfullm., vice ordf.; Ljungberg, I., vice vörd, ordf.; Lysander, M. L. (Mia), folkskollärarinna; Månsson, f. Hjorth, Hanna K., fru.

Suppleanter: Horn, Stina U. M., föreståndarinna; Karling, f. Andersson, Ida H., fru; Sandén, A. H., folkskollärare.

Fattigvårdssyster (6).

Breden, Ingeborg C. (bostadstel. Enskede 940); mottagning: alla vardagar 9—10, Kyrkogårdsvägen 43, Enskede; t. Enskede 2970.

Distriktsbyrå (I).

Församlingshuset, Liljeholmen, Stockholm 9; t. Liljeholmen 223; expeditionstid: 9—11.

Filialbyrå: Kyrkogårdsvägen 43, Enskede; t. Enskede 858.

Byråföreståndare

(5,700 kr.).

Sandberg, E. T. G.; mottagningstid: 9—11.

Två förste assistenter, elva assistenter, två kontorsskrivare, fyra kontorsbiträden, en ordningsvakt.

Distrikt II

(omfattande Högalids församling).

Högalids församlings fattigvårdsstyrelse.

Ledamöter.

Andersson, K. E., filare; Axi, S. G. E., fängelsedirektör, stadsfullm.; Claesson, f. Fagerström, Anna M., fru; Claesson, E. L., kontorsskrivare, kassaförvaltare för styrelsens fonder; Harling, Anna H. M., f. d. bankassör; Lindström, K. O., bryggeriarbetare, ordf.; Skoglund, P. E., direktör, vice ordf.

Suppleanter: Fridenborg, S. K., filare; Palm, f. Eriksson, E. Wilhelmina, fru; Rönnell, E., f. d. folkskollärare.

Diakonissor.

Andersson, Anna (bostadstel. 41 89 80); Claesson, Ruth D. C. (bostadstel. 41 89 85); mottagning: alla vardagar 9—10, Hornsgatan 110, Sö.; t. 43 01 00.

FvN

Distriktsbyrå (II).

Hornsgatan 110, Sö.; tel. 40 14 06; expeditionstid: 9—11.

Byråföreståndare

(6,300 kr.).

Helin, M. S., tjl., *tj.f. Jacobsson, C. M.*; mottagningstid: 9—11.

En *förste assistent*, nio *assistenter*, en *kontorsskrivare*, tre *kontorsbiträden*, en *ordningsvakt*.

Distrikt II a

(omfattande Maria och norra Katarina församlingar).

Maria församlings fattigvårdsstyrelse.

Ledamöter.

Anderberg, G. H. A., tf. tjänstesekreterare, ordf.; Bäckman, G. O., förste vaktmästare, kassaförvaltare för styrelsens fonder; Eriksson, K. A., typograf, vice ordf.; Masreliez, Anna M. E., fröken; Nordgren, f. Johansson, Anna V., fru.

Suppleanter: Karling, K. G., typograf; Kulin, H. V., chaufför; Möller, J. E., grosshandlare.

Diakonissa.

Nilsson, Selma G. (bostadstel. 40 77 32); mottagning: alla vardagar 9—10, Repslagargatan 14, Sö., t. 40 47 27.

Norra Katarina församlings fattigvårdsstyrelse.

Ledamöter.

Hillström, J. A. A., utkörare; Jonsson, F. V. K., förman; Lund, K. (Stina), fröken; Petersson, E. A., handelsarbetare, ordf.; Zetterlund, G. E., aktuarie, vice ordf., kassaförvaltare för styrelsens fonder.

Suppleanter: Johansson, f. Jansson, Signe O., fru; Wallman, F. E. G., montör; Wikland, f. Roosvall, Dagmar M. V., fru.

Diakonissa.

Ekberg, Elna M. K. (bostadstel. 23 34 05); mottagning: alla vardagar 9—10, Repslagargatan 14, Sö.; t. 40 47 27.

Distriktsbyrå (II a).

Repslagargatan 14, Sö.; t. 41 55 83; expeditionstid: 9—11.

Byråföreståndare

(5,700 kr.).

Simson, C. G:son; mottagningstid: 9—11.

En *förste assistent*, nio *assistenter*, en *kontorsskrivare*, två *kontorsbiträden*, en *ordningsvakt*.

Distrikt III

(omfattande södra Katarina församling).

Södra Katarina församlings fattigvårdsstyrelse.

Ledamöter.

Brolin, T. E., kassadirektör; Brunzell, O., möbelhandlare, stadsfullm.; Carlsson, H. T., slöjd-lärare, ordf.; Qvist, J. K., arbetare, stadsfullm., vice ordf.; Svensson, Anna, assistent; Valdén, G. F., syssloman, kassaförvaltare för styrelsens fonder; Zetterberg, G. R. H., assistent.

Suppleanter: Johansson, G. E., kommunalarbetare; Lindberg, W. D., konditor; Nilsson, J. A., lagerarbetare.

Diakonissor.

Wallstén, Beda M. (bostadstel. 41 38 51), Nikla-son, Hildur E. (bostadstel. 40 04 49); mottagning: alla vardagar 9—10, Allhelgonagatan 14, Sö.; t. 40 62 77.

Distriktsbyrå (III).

Allhelgonagatan 14 eller Götgatan 94, Sö.; t. 41 38 13; expeditionstid: 9—11.

Byråföreståndare

(5,700 kr.).

Larsson, E. H.; mottagningstid: 9—11.

En *förste assistent*, tolv *assistenter*, en *kontorsskrivare*, fyra *kontorsbiträden*, en *ordningsvakt*.

Distrikt IV

(omfattande Sofia församling).

Sofia församlings fattigvårdsstyrelse.

Ledamöter.

Agvald, R. V., överlärare; Collini, f. Wernström, Karin I. A., fru; Eriksson, O. H., statistikfö-
rare,

kassaförvaltare för styrelsens fonder; **Gustafsson**, f. **Johansson**, Ester E., fru; **Johansson**, K. V., filare, vice ordf.; **Pålsson**, E. A. V., slöjdlärare, stadsfullm., ordf.; **Tham**, K. G. K. M., sekreterare.

Suppleanter: **Johansson**, A. J., elektriker; **Palmér**, B. J. S., banktjänsteman; **Wandland**, f. **Hopp**, Anna, fru, stadsfullm.

Diakonissor.

Persson, Sally M. (bostadstel. 40 00 65), **Andersson**, S. Gudrun I. (bostadstel. 41 59 42); mottagning: alla vardagar 9—10, Erstagatan 34, Sö.; t. 40 10 19.

Distriktsbyrå (IV).

Erstagatan 34, Sö.; t. 43 34 25; expeditionstid: 9—11.

Byråföreståndare

(5,700 kr.).

Berg, E. A. G.; mottagningstid: 9—11.

En *förste assistent*, sex *assistenter*, en *kontorsskrivare*, tre *kontorsbiträden*, en *ordningsvakt*.

Distrikt V

(omfattande S:t Görans och Bromma församlingar).

S:t Görans församlings fattigvårdsstyrelse.¹⁾

Ledamöter.

Allard, O. E., ingenjör, vice ordf.; **Edberg**, f. **Janson**, V. (Mimmi), fru; **Eén**, O. B. L., föreståndare, ordf.; **Elmgren**, A. H., kanslist; **Runnqvist**, G. A. W., direktör; **Wallén**, A. M. V. (Alli), fröken; **Winqvist**, K. M., järnvägs-tjänsteman.

Suppleanter: **Benner**, Astrid S. A., fröken; **Ohlsson**, S. E., yttre nattvakt; **Lindholm**, J. F., maskinarbetare.

Diakonissor.

Nilson, Ester A. K. (bostadstel. 53 18 47), **Axberg**, S. Maria (bostadstel. 53 42 15); mottagning: alla vardagar 9—10, Ernst Ahlgrens Väg 1, K.; t. 53 75 70.

Bromma församlings fattigvårdsstyrelse.¹⁾

Ledamöter.

Dorff, f. **Larsson**, Elina W., fru; **Ingelsson**, Hj. F., järnarbetare; **Olsson**, E. O. I., typograf, ordf.; **Tvengström**, A. J., förste aktuarie, vice ordf.; **Wickman**, f. **Johansson**, Laura K., fru; **Wirström**, C. G. A., kassör; en vakant.

Suppleanter: **Andersson**, K. A., grundläggare; **Holmgren**, G. V., fabrikör; **Åkerlund**, E. A., metallarbetare.

Fattigvårdssystrar (6)

(gemensamma för hälsovårds- och fattigvårdsnämnderna).

Nord, A. M. (Greta) (östra distr.) (bostadstel. Äppelviken 15 94); mottagning: alla vardagar 9—10, Lövåsvägen 21, Ulvsunda; t. Ulvsunda 1 58.

Vakant, *tj.f.* **Persson**, Hilma P. (västra distr.); mottagning: alla vardagar 9—10, församlingshuset, Bällsta, Sundbyberg; t. Bromma 42.

Distriktsbyrå (V).

Ernst Ahlgrens Väg 1, K.; t. 50 43 92; expeditionstid: 9—11.

Filialbyrå: Lövåsvägen 21, Ulvsunda; t. Ulvsunda 1 58; expeditionstid: 9—11.

Byråföreståndare

(5,700 kr.).

Lovén, N. W.; mottagningstid: 9—11.

Två *förste assistenter*, tio *assistenter*, två *kontorsskrivare*, tre *kontorsbiträden*, en *ordningsvakt*.

Distrikt VI

(omfattande Adolf Fredriks, Gustav Vasa och Mattens församlingar).

Adolf Fredriks församlings fattigvårdsstyrelse.

Ledamöter.

Carlson, C. G., fabrikör, kassaförvaltare för styrelsens fonder; **Hagardt**, A., kyrkoherde, ordf.; **Sjöström**, f. **Viktorsson**, A. Maria C., fru; **Wallén**, O. A., spårvägsman; **Åhrberg**, F. A. L., typograf, stadsfullm., vice ordf.

¹⁾ S:t Görans församlings fattigvårdsstyrelses område omfattar även Stora och Lilla Essingen.

FvN

Suppleanter: Eriksson, D. P. N., förtroende-
man; Hjelm, C. A., järnvägstjänsteman; La-
gergren, Maria S. V., fröken.

Diakonissa.

Forsberg, Anna M. (bostadstel. 10 88 38); mot-
tagning: alla vardagar 9—10, Kammakargatan
13, C.; t. 10 42 37.

Gustav Vasa församlings fattigvårds-
styrelse.

Ledamöter.

Bjurström, O. V., linjeförman, kassaförvaltare
för styrelsens fonder; Enqvist, O. E.,
posttjänsteman; Hallström, K. I. F., tjänste-
man, ordf.; Liljencrantz, f. Tamm, Märta,
friherrinna; Schürer von Waldheim, f. Grön-
wall, Ruth A., fru, vice ordf.

Suppleanter: Ingmanson, O. G., kontrollör;
Lundfors, Hj., posttjänsteman; Magnusson, f.
Eriksson, Elin, fru.

Diakonissor.

Norrbom, J. K. M. (Karin); mottagning: alla
vardagar utom onsdagar 9—10, Västmannagatan
63, Va.; t. 32 29 56; Olsson, J. (Nanna) (bo-
stadstel. 30 96 39); mottagning: alla vardagar
9—10, Surbrunnsgatan 61, Va.; t. 32 53 92.

Matteus församlings fattigvårds-
styrelse.

Ledamöter.

Blomquist, O. G. A., revisor; Boström, Clara G.,
fröken, vice ordf.; Danielsson, f. Ahlstrand,
H. M. (Stina), fru, kassaförvaltare för
styrelsens fonder; Eriksson, E. G., piano-
arbetare; Karlén, f. Ullman, Anna M. L., fru;
Lindholm, C. E., tf. kontrollör; Söderholm,
A. H., järnvägstjänsteman, ordf.

Suppleanter: Borg, C. H., svarvare; Claesson,
E. O., färghandlare; Porath, Sally M., fröken.

Diakonissor.

Djurson, E. L. (Lisa) (bostadstel. 38 46 36);
Larsson, A. K. (Amy) (bostadstel. 38 75 58);
mottagning: alla vardagar 9—10, Birkagatan
30, Va.; t. 38 55 11.

Distriktsbyrå (VI).

Surbrunnsgatan 61, Va.; t. 32 48 03; ex-
peditionstid: 9—11.

Byråföreståndare

(5,700 kr.).

Thurberg, G. O.; mottagningstid: 9—11.

En *förste assistent*, elva *assistenter*,
en *kontorsskrivare*, tre *kontorsbiträden*, en
ordningsvakt.

Distrikt VII

(omfattande Storkyrko-, Klara och Kungsholms
församlingar).

Storkyrkoförsamlingens fattigvårds-
styrelse.

Ledamöter.

Eklund, J. O., speccerihandlare, kassaförval-
tare för styrelsens fonder; Nilsson, Carl
R., ombudsman, stadsfullm., ordf.; Olsson,
A. E., hamnarbetare; Winberg, K. A., förste
vaktmästare; Wirström, K. O. F., konditor,
vice ordf.

Suppleanter: Adolffson, G. A., privatdetektiv;
Johansson, G. A., hamnarbetare; Thurnell, f.
Jansson, Agda M. V., fru.

Diakonissa.

Ralf, Hanna F. (gemensam med Klara försam-
lings; ang. mottagningstid se nedan).

Klara församlings fattigvårdsstyrelse.

Ledamöter.

Erikson, K. M., vaktmästare, kassaförvaltare
för styrelsens fonder; Martin, L. G. M.,
advokat, vice ordf.; Stark, f. Dahlqvist, A.
Anna L., fru; Svenson, S. A., syssloman;
Törnberg, A. O. O:son, förste reparatör ordf.

Suppleanter: Hintze, P. R., typograf; Rung,
K. A. R., mälklare; Stark, V. M. A., maski-
nist.

Diakonissa.

Ralf, Hanna F. (bostadstel. 21 38 43); mottag-
ning: alla vardagar 9—10, Vattugatan 9, 1 tr.
ö. g., C.; t. 11 31 64.

Kungsholms församlings fattigvårds-
styrelse.

Ledamöter.

Bengtsberg, M. Adèle, fröken; Bergh, J. T. A.,
läroverksadjunkt; Holm, J. A., metallarbetare,
vice ordf.; Hübner, L. O. J., f. d. kapten,
kassaförvaltare för styrelsens fonder;
Karlsson, A. F., järnarbetare, ordf.

Suppleanter: Gravenius, G. V., köpman; Söder-
lund, C. H., järnarbetare; Wijkmark, A. R. H.,
överstelöjtnant.

Diakonissa.

Björklund, Ida S. (bostadstel. 50 01 22); mottagning: alla vardagar 9—10, Bergsgatan 24, n. b., K.; t. 50 00 41.

Distriktsbyrå (VII).

*Vattugatan 9, C.; t. 20 25 10; expediti-
onstid: 9—11.*

Byråföreståndare

(5,700 kr.).

Claësson, P. J.; mottagningstid: 9—10.

En *förste assistent*, åtta *assistenter*, en *kontorsskrivare*, tre *kontorsbiträden*, en *ordningsvakt*.

Distrikt VIII

(omfattande Jakobs, Johannes, Engelbrekts, Hedvig Eleonora och Oscars församlingar).

**Jakobs och Johannes församlingars
fattigvårdsstyrelse.**

Ledamöter.

Andersson, K. E., gjutare, kassaförvaltare för styrelsens fonder; **Jonsson, A.,** handlande; **Kleman, f. Pettersson, Dagny A. L.,** fru; **Lundkvist, F.,** järnsvarvare, ordf.; **Nilsson, A. H. E.,** reparatör, vice ordf.

Suppleanter: **Borgström, E.,** portvakt; **Lignell, E.,** komminister; **Svensson, K. L.,** förman.

Fattigvårdssystem (6).

Nilsson, Alma M. (bostadstel. 30 22 57); mottagning: alla vardagar 9—10, Regeringsgatan 93 B, C.; t. 10 27 29.

**Engelbrekts församlings fattigvårds-
styrelse.**

Ledamöter.

Eriksson, E., reseffektmakare, vice ordf.; **Fürstenberg, f. Jacobsson, Mary B.,** fru, kassaförvaltare för styrelsens fonder; **Gustafsson, G. A. V.,** materialförvaltare; **Johansson, f. Nilsson, J. V. E. (Thora),** fru; **Lindgren, J.,** kyrkoherde; **Lundh, E. V. R.,** ombudsman; **Åkerman, G. A.,** kansliråd, ordf.
Suppleanter: **Hed, K. A.,** grovarbetare; **Jacobsson, Signe F.,** fröken; **Johansson, N. G. V.,** murare.

Diakonissa.

Ahlin, Elly P. (bostadstel. 20 07 43); mottagning: alla vardagar 9—10, Brahegatan 41, Ö.; t. 60 71 33.

**Hedvig Eleonora församlings fattig-
vårdsstyrelse.**

FvN

Ledamöter.

Bergendahl, A., f. d. kontorschef, ordf., kassaförvaltare för styrelsens fonder; **Carlberg, Hilda A.,** fröken; **Carlsson, f. Lindskog, Anna R.,** fru, stadsfullm., vice ordf.; **Carlstedt, P.,** fabrikör; **Hedman, C. E.,** möbelsnickare.

Suppleanter: **Andersson, A. H.,** snickare; **Andersson, C. H.,** boktryckare; **Erdmann, f. Malm, E. K. G. (Gertie),** fru.

Diakonissa.

Ahlberg, Anna J. V. (bostadstel. 60 04 75); mottagning: alla vardagar 9—10, Brahegatan 41, Ö.; t. 60 71 33.

**Oscars församlings fattigvårds-
styrelse.**

Ledamöter.

Andersson, A. F., skomakare, vice ordf.; **Blomqvist, F. O.,** modellsnickare; **Gezelius, A.,** apotekare; **Ohlsson, A. O.,** kontorist; **Wedberg, Ebba Ch.,** fröken, ordf., kassaförvaltare för styrelsens fonder.

Suppleanter: **Andersson, E. A. B.,** rustmästare; **Andersson, Linnea H. L.,** fröken; **Barthelson, f. Werner, I. J. Maria,** änkefru.

Diakonissa.

Ahlstedt, Anna E. (bostadstel. 22 30 25); mottagning: alla vardagar 9—10, Banérgatan 25, Ö.; t. 61 30 25.

Distriktsbyrå (VIII).

*Brahegatan 41, Ö.; t. 60 71 16; expediti-
onstid: 9—11.*

Byråföreståndare

(5,700 kr.).

Fredriksson, K. G. A.; mottagningstid 9—10.

En *förste assistent*, elva *assistenter*, en *kontorsskrivare*, fyra *kontorsbiträden*, en *ordningsvakt*.

**Fattigvårdsnämndens och arbetslös-
hetskommitténs provisoriska hjälpor-
ganisation för arbetslösa.**

Med anledning av den omkring årsskiftet 1932/1933 starkt ökade omfattningen av understödsverksamheten i synnerhet i fråga om arbetslösa, framlade den av stadskollegiet tillsatta kommittén för utredning av understödsfrågor (se

sid. 329) ett förslag till provisorisk omorganisation av stadens hjälpverksamhet för arbetslösa, som godkändes av stadsfullmäktige den 23 jan. 1933 och som, efter fastställelse av nödig reglementsändring av överståthållarämbetet trädde i kraft den 1 mars 1933 för att gälla tills vidare till den 1 juli 1934. Den provisoriska organisationen innebär i huvudsak att samtliga fattigvårdsstyrelser och hittillsvarande distriktsbyråer äro befriade från det i reglementet för fattigvården i Stockholms stad innefattade åliggande att mottaga och bereda ansökningar om fattigvård eller annat understöd åt arbetslösa personer, som äro ofrivilligt arbetslösa (jfr sid. 180). Sådana ansökningar skola i stället mottagas å särskilda för bland annat detta ändamål inrättade s. k. arbetslöshetsbyråer och därifrån omedelbart vidareändas till en central beredningsexpedition. Arbetslöshetsbyråerna och den centrala beredningsexpeditionen äro gemensamma för fattigvårdsnämnden och arbetslöshetskommittén.

I det fall, i vilket det genom ansökningens beredning visats, att sökanden är arbetslös och ofrivilligt arbetslös, tillkommer det, allteftersom det prövas lämpligt, antingen fattigvårdsnämndens delegerade för understödsärenden att omedelbart, utan att yttrande inhämtats av vederbörande fattigvårdsstyrelse, fatta beslut enligt gällande författningar angående fattigvård eller annat understöd, eller arbetslöshetskommittén att fatta beslut angående understöd m. m. enligt gällande kungörelse angående statsbidrag till arbetslöshetshjälp.

I det fall åter, i vilket det visats, att sökanden är oförmögen till arbete eller icke ofrivilligt arbetslös, skall ansökningen ofördröjligen överlämnas till vederbörande fattigvårdsstyrelse för beredning och beslut i den i reglementet för fattigvården föreskrivna ordning.

Författningar m. m. Reglemente för fattigvården i Stockholm, antaget av stadsfullmäktige den 14 sept. 1931 och fastställt av överståthållarämbetet den 18 nov. 1931, med provisoriskt tillägg, antaget av stadsfullmäktige den 23 jan. 1933 och fastställt av överståthållarämbetet den 9 febr. 1933. Överståthållarämbetets beslut den 13 febr. 1933 ang. särskild ordning för mottagande och beredande av ansökningar om fattigvård och annat understöd åt arbetslösa. K. kung. den 7 juli 1922 ang. statsbidrag till arbetslöshetshjälp, med ändr. den 28 juni 1928. Instruktioner för kommunala hjälpkommittéer fastställda av kungl. maj:t den 10 sept. 1914. Av statens arbetslöshetskommission meddelade råd och anvisningar rörande hjälpverksamheten för arbetslösa.

Expedition.

Munkbrogatan 2, St.; t. 23 42 60; expeditionstid: 9—15.

Expeditionen står under omedelbar ledning av direktören hos arbetslöshetskommittén, där-

vid denne i erforderlig mån fungerar som biträde åt fattigvårdsdirektören resp. fattigvårdsinspektören. Expeditionen är uppdelad på undersökningsavdelningen, registeravdelningen samt berednings- och uttagningsavdelningen. Såsom kassaavdelning fungerar arbetslöshetskommitténs motsvarande avdelning.

Direktör.¹⁾

Helin, M. S.

Beträffande expedition, arbetslöshetsbyråer och personal hänvisas till sid. 201.

Stockholms stads fattigvårdsanstalter.

Sedan fattigvårdsnämnden år 1864 trätt i funktion såsom överstyrelse för stadens fattigvård följde en livlig utveckling på anstaltsvårdens område. År 1864 ombildades södra arbets- och försörjningsinrättningen (före 1860 benämnd Stockholms stads allmänna arbetshus på söder, vilket uppkommit 1844 av södra frivilliga arbetshuset, se sid. 168) till Stockholms stads arbetsinrättning och flyttades 1905 till nya lokaler vid Maria Ban- och Wollmar Yxkullsgatorna. Inrättningens namn ändrades 1926 till vårdhemmet Högalid (se sid. 184). De norra församlingsfattighusen sammanfördes till Sabbatsbergs fattighusinrättning, för vilken reglemente utfärdades 1865. Efter vissa nybyggnader öppnades inrättningen 1872. Namnet ändrades 1898 till Sabbatsbergs ålderdomshem (se sid. 181). Katarina och Maria församlingars fattighus sammanfördes efter beslut 1874 av fattigvårdsnämnden till Södermalms fattighus, som var färdigt 1888 och 1899 erhöll namnet Rosenlunds ålderdomshem (se sid. 183). Bostadsbristen i mitten av 1890-talet föranledde införandet av en ny anstaltsform, de år 1899 inrättade asylerna för husvilla (se sid. 185). 1907 beslöt stadsfullmäktige att uppföra ett hem för fattiga, åldriga makar och 1913 öppnades detta Oscars och Sofias guldbrölloppshem för åldriga makar (»guldbrölloppshemmet») (se sid. 183). För vård av obildbara sinnesslöa öppnades 1917 sinnesslöanstalten Åkeshov (se sid. 188). Stockholms stads allmänna försörjningsinrättning, såsom den 1860 grundade norra försörjnings- och arbetsinrättningen kallades efter 1863, erhöll 1922 benämningen S:t Eriks sjuk- och vårdhem. Efter stadsfullmäktiges godkännande 1924 av nya grunder för anstaltsvården för vuxna (se nedan), överfördes vårdhemmets huvudanstalt till hälsovårdsnämnden under namn av sjukhuset S:t Erik; sjukhuset sorterar numera under sjukhusdirektionen (se sid. 147). Till vårdhemmet S:t Erik såsom filialer

¹⁾ Avlöning ännu icke fastställd.

anslutna vårdhem kvarstodo dock under fattigvårdsnämnden. Några av dessa filialer jämte vissa andra Stockholms stads mindre vårdhem (se sid. 187) sortera närmast under samma förvaltning som asylerna för husvilla. 1930 öppnades Gammelbyns ålderdomshem, märkligt såsom Stockholms första fattigvårdsanstalt enligt det s. k. kolonisystemet.

Stadsfullmäktige godkände 1924 nya grunder för anstaltsvården för vuxna (i huvudsaklig överensstämmelse med 1919 års fattigvårdskommittés betänkande, del 1, Bih. 1923: nr 63). Omläggningen åsyftar i huvudsak en rationell fördelning av anstalternas klientel, så att medellösa, orkeslösa åldringar sammanföras å ålderdomshem, medellösa personer med någon arbetsförmåga å försörjningshem och medellösa, som äro i behov av mera varaktig sjukvård, å vårdhem. För bl. a. medellösa personer, som sakna bostad, finnas asyl för husvilla och för omhändertagande av försumliga försörjningspliktiga äro tvenne arbetshem att tillgå. Under fattigvårdsnämnden sortera även sinnesslöanstalten Åkeshov samt Lammis hem för behövande blinda.

För förvaltningen av de under fattigvårdsnämnden lydande anstalterna tillsattes tidigare en styrelse för varje anstalt, med undantag av ålderdomshemmen, som sedan år 1913 haft en gemensam styrelse, och asylerna för husvilla, spädbarnshemmet och barnhärberget, som sedan år 1921 förvaltats av gemensam styrelse. År 1926 genomfördes en ytterligare centralisering av anstaltsförvaltningen därigenom, att förvaltningen av ålderdomshemmen, d.ä. arbetsinrättningen och de under asylstyrelsen lydande anstalterna av fattigvårdsnämnden uppdrogs åt en gemensam fattigvårdsanstaltsstyrelse. Då sjukavdelningarna vid St Eriks sjuk- och vårdhem år 1926 överlämnades till hälsovårdsnämndens förvaltning (se sid. 147), övertogs även detta hems förra filialer av den gemensamma anstaltsstyrelsen. Sinnesslöanstalten Åkeshov och Lammis hem för blinda hava däremot tills vidare fått behålla sina särskilda styrelser.

Enligt den år 1931 beslutade omorganisationen av fattigvården har fattigvårdsnämnden år 1932 övertagit den centrala anstaltsförvaltningen.

Fattigvårdsdirektören är numera chef för fattigvårdsanstalterna med biträde av intendenten.

Upphandlingen av förnödenheter för anstalternas räkning ankommer på särskilda delegerade för upphandlingsärenden, vilka årligen utses av fattigvårdsnämnden till ett antal av minst tre och högst fem ledamöter jämte två eller tre suppleanter. Ärenden beredas och föredragas inför upphandlingsdelegerade av intendenten, som även är delegerades sekreterare.

Ansökningar om inträde å fattigvårdsnämndens anstalter skola behandlas av delegerade för understödsärenden (se sid. 171).

Reglementen m. m. Reglemente för Stock-

holms stads fattigvårdsanstalter, fastställt av fattigvårdsnämnden den 22 nov. 1932. Instruktion för Stockholms stads fattigvårdsnämnds anstaltsdelegerade, fastställt av fattigvårdsnämnden den 22 nov. 1932. Reglemente för de vid Stockholms stads fattigvårdsanstalter anställda befattningshavare, vilkas löneförhållanden regleras genom kollektivavtal, fastställt av fattigvårdsnämnden den 18 okt. 1932, med ändr. den 31 dec. s. å. Kollektivavtal den 31 dec. 1932 ang. löneförhållanden för sköterske- och baderskebiträden, arbets-, köks-, tvätt- och städerskepersonal vid Stockholms stads fattigvårdsanstalter.

Anstaltsdelegerade.

Anstaltsdelegerade hava till huvudsaklig uppgift att med uppmärksamhet följa förvaltningen av de anstalter, som sortera direkt under fattigvårdsnämnden.

Hallström, K. L. F., tjänsteman, ordf.; **Anderson**, Knut H., tjänsteman, stadsfullm.; **Ljungberg**, I., vice värd; **Théel**, f. Roth, Elisif, fru, stadsfullm.; **Tvengström**, A. J., extra förste aktuarie.

Delegerade för upphandlingsärenden.

Anderson, Knut H., tjänsteman, stadsfullm., ordf.; **Axi**, S. G. E., fängelsedirektör, stadsfullm., vice ordf.; **Ljungberg**, I., vice värd. *Suppleanter:* **Hermansson**, K. T. E., vaktmästare, stadsfullm.; **Théel**, f. Roth, Elisif, fru, stadsfullm.

Stockholms stads ålderdomshem.

Ålderdomshemmen hava till ändamål att till vård och underhåll emottaga sådana till Stockholms kommun hörande nödställda, som i följd av hög ålder, bräcklighet eller annan fortfarande anledning äro i behov av ständig hjälp och genom hedrandeandel vandel gjort sig förtjänta att intagas å sådant hem. Intagning å hemmen sker efter remiss från fattigvårdsnämndens delegerade för beviljande av understöd.

Fattigvårdsnämnden antager för hemmen sysslöman samt andra erforderliga biträden.

Reglemente. Fattigvårdsnämndens reglemente för Sabbatsbergs ålderdomshem samt Rosenlunds ålderdomshem med Oscars och Sofias guldbroloppshem för åldriga makar den 30 mars 1920.

Sabbatsbergs ålderdomshem.

Torsgatan 32, Va.; t. 38 56 06, 38 84 46; expeditionstid: 9—16 (lördagar 9—14).

Sedan år 1737 beslut fattats om uppförande av fattighus för de olika församlingarnas fattiga och en fond bildats för ändamålet, inköptes år 1751 ett från Rörstrand avsköndat område, be-

FVN nämnt Sabbatsberg, och dit förlades till en början ett fattighus för Storkyrkoförsamlingen. Efter hand uppbyggdes där fattighus även för övriga församlingar. År 1859 beslöt dåvarande stadsnämnden en centralisering av anstaltsvården. De norra församlingarnas fattiga började successivt överföras till Sabbatsberg. En särskild styrelse utsågs för denna anstalt år 1865 och efter diverse nybyggnader öppnades den nya »Sabbatsbergs fattighusinrättning» den 10 juni 1872. Benämningen å anstalten ändrades 1898 till Sabbatsbergs ålderdomshem. Hemmet har f. n. 719 platser, därav 308 avsedda för män och 411 för kvinnor, därtill komma 33 tillfälliga platser.

Vid Sabbatsberg fanns redan 1764 en brunnsinrättning, och 1807 inrättades i samband därmed ett brunnslasarett. Dessa institutioner, som emellertid icke äro av kommunal natur, finnas ännu kvar.

Fr. o. m. år 1927 har å staten för Sabbatsbergs ålderdomshem jämväl uppförts ålderdomshemmet i Bromma (se nedan).

Instruktioner. Fattigvårdsnämndens instruktion för sysslomannen den 22 nov. 1932 och styrelsens instruktion för läkaren den 23 sept. 1873.

Stat år 1933 (för Sabbatsbergs ålderdomshem jämte ålderdomshemmet i Bromma). Utgifter: 681,569 kr.; inkomster: 85,190 kr.

Syssloman och kamrerare (19).

Valdén, G. F.; träffas säkrast måndagar, onsdagar och lördagar 10—12.

En *kontorsskrivare* (7), en *extra kontorsskrivare* (3,240 kr.).

Predikant

(2,000 kr.).

Lund, B. A., ständigt adjunkt i Gustav Vasa förs.

En *organist och försångare* (500 kr.).

Läkare

(2,500 kr.).

Schager, K. V. F.

En *maskinist* (9), en *förrådsmästare* (8), en *vaktmästare* (7), två *värmeledningsskötare* (6), en *portvakt* (1,680 kr.), två *sjukvårdsförestånderskor* (7), en *köksförestånderska* (6), två *biträdande sjukvårdsförestånderskor* (4), två *biträdande köksförestånderskor* (4), tjuguen *sköterskor* (3), en *baderska* (2), fjorton *extra sköterskor* (2,160—1,500 kr.).

Avlönade enligt kollektivavtal: en *eldare* (2 b), en *kokerska* (1 c), två *första biträden* (1 b), ett *matsalsbiträde* (1 b), sex *köksbiträden* (1 a), två *städerskor* (1 a).

Ålderdomshemmet i Bromma.

Nära Bromma kyrka (postadress: Ängby); t. Bromma kyrka 59.

Detta ålderdomshem, vilket tidigare tillhörde förutvarande S:t Eriks sjuk- och vårdhem (såsom

dess filial VIII), har fr. o. m. år 1927 uppförts å staten för Sabbatsbergs ålderdomshem. Hemmet har 35 platser, därav 20 för män och 15 för kvinnor.

Syssloman och kamrerare.

Se ovan under Sabbatsbergs ålderdomshem.

En *predikant* (200 kr.).

Föreståndarinna (6).

Törn, Adèle I. E.

En *kokerska* (1 c), ett *första biträde* (1 b) (båda avlönade enligt kollektivavtal).

Gammelbyns ålderdomshem.

Stureby; t. Stureby 4, 5, 8, 9, 42, 247.

Den 18 juni 1923 beslöto stadsfullmäktige att till hugfästade av stadshusets invigning å fyrahundraårsdagen av Gustav Vasas intåg i Stockholm bevilja ett anslag av 350,000 kr. till inrättande av ett nytt ålderdomshem. Den 19 mars 1928 anvisade stadsfullmäktige ytterligare 1,035,000 kr. till uppförandet av ifrågavarande ålderdomshem. Hemmet, som förlagts till egendomen Svedmyran i Brännkyrka, är anordnat enligt s. k. kolonisystem, d. v. s. med ett antal friliggande byggnader, grupperade omkring en ekonomibyggnad med kök, matsalar, en mindre sjukavdelning m. m. Första utbyggnaden omfattar, förutom ekonomibyggnad, 9 ålderdomshemsbyggnader¹⁾. I varje byggnad, som består av två våningar, äro inredda cirka 15 rum, avsedda för en eller två personer. Därjämte finnas i varje byggnad dagrum, kaffekök och badrum. Då hemmets syfte är att bereda ett verkligt hem för friska åldringar, har man här frångått systemet med stora salar.

Hemmet, som har plats för 258 åldringar, öppnades den 17 juli 1930.

Närmaste uppsikten över och vården av hemmet handhaves tills vidare av sysslomannen vid Sabbatsbergs ålderdomshem.

Instruktion. Se under Sabbatsbergs ålderdomshem.

Stat år 1933. Utgifter: 231,023 kr.; inkomster: 23,878 kr.

Syssloman och kamrerare.

Valdén, G. F. (se även ovan under Sabbatsbergs ålderdomshem); träffas å Gammelbyns ålderdomshem säkrast tisdagar och fredagar 9—11.

Ett *extra kontorsbiträde* (1,860 kr.).

Predikant

(500 kr.).

Helén, H. V. J., kyrkoherde i Enskede förs.

¹⁾ Förslag föreligger om hemmets utvidgning med ytterligare 9 dylika ålderdomshemsbyggnader.

Läkare
(1,500 kr.).

Ericsson, V. A.

En *föreståndarinna* (7), en *vaktmästare* (7), en *värmeledningsskötare* (6), en *köksförestånderska* (4), en *biträdande föreståndarinna* (4), fem *sköterskor* (3), sex extra *sköterskor* (1,620—1,560 kr.), en *portvakt* (1,500 kr.); dessutom avlönade enligt kollektivavtal: en *eldare* (2 b), en *gårdskar* (2 a), två *kokerskor* (1 c), tre *köksbiträden* (1 a).

Rosenlunds ålderdomshem.

Skånegatan 1, Sö.; t. 43 04 09, 43 11 06; expeditionstid: 9—16 (lördagar 9—14).

Den år 1859 beslutade centralisationen av fattigvårdsanstalterna (se ovan under Sabbatsbergs ålderdomshem) genomfördes för de södra församlingarnas del först långt senare. Det bedrövlige tillstånd, i vilket de södra fattighusen befunno sig, föranledde väl år 1874 ett fattigvårdsnämndens beslut om upprättande av ett nytt fattighus på söder, men först 1888 kom ett dylikt till stånd i och med uppförandet i kv. Vattenpasset av Södermalms fattighus, var-efter Maria och Katarina fattighus indrogos.

Rosenlunds ålderdomshem, som anstalten år 1898 började benämnas, har efter större tillbyggnader, avslutade åren 1906 och 1926, numera 825 platser. Genom under de senaste åren (sedan år 1927) viddagna anordningar har hemmet i viss mån erhållit en förändrad karaktär. Tre av hemmets avdelningar hava nämligen inretts till vårdhem med plats för 564 patienter (därav 304 manliga och 260 kvinnliga). I samband härmed har antalet ålderdomshemsplatser minskats till 261 (117 avsedda för män och 144 för kvinnor).

Å samma stat som Rosenlunds ålderdomshem äro jämväl uppförda guldbrölloppshemmet (fr. o. m. år 1914) och ålderdomshemmen vid Årsta och Skarpnäck (fr. o. m. år 1927) (se vidare nedan).

Instruktioner. Styrelsens instruktioner för syssломannen den 1 mars 1889, för predikanten den 14 juni 1888 och för läkaren den 13 nov. 1901.

Stat år 1933 (för Rosenlunds ålderdomshem jämte guldbrölloppshemmet samt ålderdomshemmen vid Årsta och Skarpnäck). Utgifter: 1,015,498 kr.; inkomster: 131,100 kr.

Syssloman och kamrerare (19).

Broman, H. V.; träffas säkrast 9—11.

Kontorsskrivare (11).

Biltberg, C. H.

En *kontorsskrivare* (7).*Predikant*
(2,000 kr.).

Lundberg, P. I., ständig adjunkt i Högålds förs.

En *organist* och *försångare* (500 kr.).*Läkare*
(3,000 kr.).

Ingolf, K. A.

En *maskinist* (10), en *trädgårdsmästare* (10), en *förrådsmästare* (9), två *vaktmästare* (7), en *hantverkare* (7), två *värmeledningsskötare* (6), en *värmeledningsskötare*, tillika *vaktmästare* (6), tre *eldare* (III b), fyra *sjukvårdsförestånderskor* (7), en *köksförestånderska* (6), en *tvättförestånderska* (4), fyra *biträdande sjukvårdsförestånderskor* (4), två *biträdande köksförestånderskor* (4), nio *sköterskor* (3), en *baderska* (2), tjugutva *sköterskor* (2,160—1,740 kr.).

Avlönade enligt kollektivavtal: tre *eldare* (2 b), tre *kokerskor* (1 c), ett *matsalsbiträde* (1 b), tolv *sköterskebiträden* (1 a), ett *baderskebiträde* (1 a), tretton *köksbiträden* (1 a), sex *städerskor* (1 a).

Oscars och Sofias guldbrölloppshem för åldriga makar (guldbrölloppshemmet).*Skånegatan 1, Sö.; t. 40 73 09.*

Med anledning av den förestående femtioårsdagen av konung Oscar II:s och drottning Sofias förmäling beslöto stadsfullmäktige den 1 juni 1907 att till beredande av ett hem för fattiga, åldriga makar anslå ett belopp av 200,000 kr. samt anhålla hos deras majestäter, att ifrågavarande hem finge bära namnet »Oscars och Sofias guldbrölloppshem för åldriga makar», ävensom att uppdraga åt fattigvårdsnämnden att uppgöra närmare förslag till hemmets åstadkommande. Framställningen i namnfrågan bifölls, och den 20 februari 1911 beslöto stadsfullmäktige hemmets förläggande till kv. Vinkeln i omedelbar närhet av Rosenlunds ålderdomshem samt anslago, vad som utöver förut fonderade medel behövdes att utfylla den till 410,500 kr. beräknade byggnadskostnaden. Hemmet, som har plats för 80 par åldringar, öppnades den 1 oktober 1913.

Syssloman och kamrerare.

Se ovan under Rosenlunds ålderdomshem.

Läkare.

Se ovan under Rosenlunds ålderdomshem.

En *sjukvårdsförestånderska* (7), en *biträdande sjukvårdsförestånderska* (4), en *sköterska* (3), en *sköterska* (1,980 kr.); dessutom avlönat enligt kollektivavtal: ett *sköterskebiträde* (1 a).

FVN

Alderdomshemmet vid Årsta.

Årsta, Liljeholmen, Stockholm 9;
t. Liljeholmen 20.

Ålderdomshemmet vid Årsta, som före den 1 juli 1926 tillhörde däv. St Eriks sjuk- och vårdhem (såsom filial VI), har fr. o. m. år 1927 uppförts å samma stat som Rosenlunds ålderdomshem. Hemmet har f. n. 63 platser, varav 32 för män och 31 platser för kvinnor, men skall efter hand beläggas med enbart män.

Syssloman och kamrerare.

Se ovan under Rosenlunds ålderdomshem.

Läkare

(500 kr.).

Malmgren, G. W. K.

Predikant

(360 kr.).

Lundberg, P. I., ständig adjunkt i Högalids förs.

Föreståndarinna (6).

Hedvall, Signe A.

En vaktmästare (7).

Avlönade enligt kollektivavtal: en *gårds-karl* (2 a), två *första biträden* (1 b), ett *köks-biträde* (1 a), två *städerskor* (1 a).

Alderdomshemmet vid Skarpnäck.

Fattigvårdsnämnden förhörde år 1927 huvudbyggnaden å egendomen Skarpnäck och inrättade därstädes ett ålderdomshem, vilket efter vissa reparationsarbeten öppnades den 1 juli 1927. Sedan de å detta ålderdomshem intagna personerna år 1930 överflyttats till Gammelbyns ålderdomshem, var hemmet en tid nedlagt, men togs år 1931 ånyo i bruk. Hemmet har f. n. 52 platser, varav 40 för män och 12 för kvinnor.

Syssloman och kamrerare.

Se ovan under Rosenlunds ålderdomshem.

Läkare

(500 kr.).

Ericsson, V. A.

En *föreståndarinna* (2,400 kr.); dessutom avlönade enligt kollektivavtal: två *första biträden* (1 b), ett *köksbiträde* (1 a), en *städerska* (1 a).

Vårdhemmet Högalid.

Maria Ban- och Wollmar Yxkullsgatorna, Sö. (postgirokonto nr 2439); t. 23 25 70; expeditionstid: 9—15 (lördagar samt juni—aug. alla dagar 9—14).

Det år 1773 upprättade »södra frivilliga arbetshuset» (se ovan sid. 168) övergick år 1844 i

»Stockholms stads allmänna arbetshus», vilket år 1864 ombildades till arbetsinrättning. År 1905 förflyttades arbetsinrättningen till nya lokaler vid Maria Ban- och Wollmar Yxkullsgatorna å Södermalm, rymmande 1,432 personer. Genom en i början av år 1926 avslutad ombyggnad, varvid en logementsbyggnad inretns till vårdhemsavdelning, reducerades platsantalet till 1,044. Efter vissa ytterligare ombyggnadsarbeten utgör antalet platser f. n. 1,067, varav 739 å försörjningsavdelningen och 328 å vårdhemsavdelningen. Inrättningens namn ändrades år 1926 till vårdhemmet Högalid.

Å hemmets försörjningsavdelning intagas dels i någon mån arbetsföra män, vilka äro i behov av anstaltsvård, men ej lämpligen böra vårdas å kommunens andra fattigvårdsanstalter, dels nödställda, kommunen tillhörande arbetsföra personer, som sakna stadigt hemvist och önska att intagas å vårdhemmet, dels slutligen även välfredade, avskedade militärer, som tillhört manskapet vid värvad trupp samt inom kommunen befinnas vara i behov av fattigvård; dessa utgöra en särskild underavdelning, kallad militäravdelningen.

Å försörjningsavdelningen intagna personer äro skyldiga att efter sin förmåga förrätta det arbete inom inrättningen, som av syssломannen dem anvisas. Arbetet består förnämligast av vedsågning, utedarbeten, bakning, tvätt, mangling, skomakeri, skrädderi, snickeri m. m. Även tillredes mat och bakas bröd för de av allmänna fattigvården bespiseade inom vissa stadens territoriella församlingar.

Å hemmets vårdhemsavdelning intagas endast sådana män, som äro i behov av vård men icke av sjukhusvård. I regel intagas endast sådana personer, som varit intagna å St Eriks sjukhus och därifrån rekommenderats till erhållande av plats å vårdhemmet, ävensom personer, som förut varit intagna å hemmets försörjningsavdelning. Vårdhemmets läkare beslutar i sista hand anförande intagning å vårdhemsavdelningen.

Å vårdhemmet mottagas ej personer, som på grund av kropps- eller sinnessjukdom kräva särskild vård och tillsyn, ej heller den, som ej fyllt 18 år. Intagning sker allenast efter remiss från fattigvårdsnämndens delegerade för beviljande av understöd.

Under samma förvaltning som vårdhemmet Högalid stå jämväl vårdhemmet Torkel Knutssonsgatan 22 (sedan år 1928), vårdhemmet Lilla Nygatan 21 (sedan 1 dec. 1930) och vårdhemmet Tjärhovsgatan 11 (sedan 24 nov. 1931) (se vidare nedan).

Reglemente m. m. Fattigvårdsnämndens reglemente för Stockholms stads fattigvårdsanstalter den 22 nov. 1932. Instruktion för vid [Stockholms stads arbetsinrättning] anställda tjänstemän och betjänte, fastställd av inrättningens styrelse den 14 dec. 1905.

Stat år 1933 (för vårdhemmet Högalid jämte filialer). Utgifter: 1,667,493 kr.; inkomster: 956,725 kr.

Syssloman och föreståndare (21).

Brusén, N. G.; t. 43 25 42; mottagningstid: 8—9,30, 11—12.

Assistent (16).

Malm, J. A. F.

Läkare
(7,200 kr.).

Grahn, K. E.

Predikant
(1,400 kr.).

Alner, Hj. P., komminister i Högalids förs.

En organist och försångare (500 kr.).

Kassör (15).

Pettersson, A.

Förrådsbokhållare (14).

Ahlner, K. G.

Bokhållare (13).

Johansson, V. E.; Uddén, A. E.; en vakant,
tjff. Ekblom, G. E. G.

Två extra skrivbiträden (2,160 kr.).

Maskinist (13)

(för verkstärgöromål 600 kr.).

Melander, S. F.

Tre biträdande maskinister (10), fyra arbetsföreståndare (10), två arbetsförmän (9), elva vaktmästare (7), två extra vaktmästare (2,640 kr.), en automobilförare (7), tre automobilförare (6), en barberare (2,880 kr.), en köksförestånderska (7), en sjukvårdsförestånderska (7), fyra sjuksköterskor (6), två extra sjuksköterskor (2,400 kr.), en tvättförestånderska (6), två biträdande köksförestånderskor (4), åtta städerskor (840 kr.).

Avlönade enligt kollektivavtal: fyra automobilförare (2 b), en första kokerska (1 d), tre kokerskor (1 c), två matsalsbiträden (1 b), två första biträden (1 b), en strykerska (1 b), tjugutre sköterskebiträden (1 a), två baderskebiträden (1 a), sju biträden (1 a).

Vårdhemmet Torkel Knutssons- gatan 22.

Torkel Knutssongatan 22, Sö.; t. 41 45 00.

Inom ifrågavarande fastighet (f. d. Malmqvistska barnuppföstringsanstalten) har sedan den 1 okt. 1926 varit inrymd asyl för familjer, vilken emellertid fr. o. m. den 1 jan. 1928 ombildats till vårdhem. Till detta vårdhem, som ställts under vårdhemmet Högalids förvaltning, har överflyttats den förut å vård-

hemmet Tjärhovsgatan 28 (jfr nedan) intagna klientelen. Hemmet har 130 platser för män.

Syssloman och föreståndare.

Se ovan under vårdhemmet Högalid.

Läkare.

Grahn, K. E. (se ovan).

En vaktmästare (7), en extra sjuksköterska (2,400 kr.).

Vårdhemmet Lilla Nygatan 21.

Lilla Nygatan 21, St.; t. 10 57 09.

Inom nämnda fastighet har under hösten 1930 iordningställt ett nytt provisoriskt vårdhem, vilket öppnades den 1 dec. s. å. Hemmet, som efter utvidgning inrymmer 135 platser för män, har ställts under vårdhemmet Högalids förvaltning.

Syssloman och föreståndare.

Se ovan under vårdhemmet Högalid.

Läkare
(800 kr.).

Grahn, K. E. (se ovan).

En extra vaktmästare (2,640 kr.), en extra sjuksköterska (2,400 kr.), tre matutdelerskor (1 c), fem städerskor (840 kr.).

Vårdhemmet Tjärhovsgatan 11.

Sivertska kasernen, Tjärhovsgatan 11, Sö.; t. 40 78 15.

Inom Sivertska kasernen iordningställdes hösten 1931 ytterligare ett nytt provisoriskt vårdhem. Hemmet, som öppnades den 24 nov. s. å., har 64 platser för män och står under vårdhemmet Högalids förvaltning.

Syssloman och föreståndare.

Se ovan under vårdhemmet Högalid.

Läkare
(800 kr.).

Grahn, K. E. (se ovan).

En vaktmästare (7), en extra vaktmästare (2,640 kr.), en extra sjuksköterska (se under vårdhemmet Lilla Nygatan 21), en matutdelerska (1 c), en diskerska (1 c).

Asylerna för husvilla och de mindre vårdhemmen.

Expeditionen.

Tjärhovsgatan 28, Sö.; t. 40 88 45, 41 45 92; expeditionstid: 9—16, lördagar 9—14.

Asylerna för husvilla ävensom de s. k. mindre vårdhemmen stå under gemensam förvaltning.

FVN Närmaste uppsikten över och vården av dessa anstalter handhaves av en av fattigvårdsnämnden utsedd syssloman.

Reglemente. Fattigvårdsnämndens reglemente för Stockholms stads barnhärberge, spädbarnshem och asyl för husvilla jämte tillhörande natthärberge den 30 mars 1920.

Stat år 1933. Utgifter: 26,031 kr.

Syssloman

(som i lönegrupp 19).

Silfversparre, C. G. C:son.; träffas säkrast 9—11.

En *kontorsskrivare* (7), en *extra kontorsskrivare* (3,300 kr.), ett *extra kontorsbiträde* (1,980 kr.).

Stockholms stads asyl för husvilla.

En ny form av fattigvård uppkom år 1899 med inrättandet av asyl för husvilla. Dessa asyl för hava till ändamål att bereda tillfälligt skydd åt medellösa eller mindre bemedlade familjefäder, kvinnor och barn, som (särskilt vid flyttningstider) äro i saknad av bostad, företrädesvis sådana, som tillhöra Stockholms kommun. Intagning sker efter remiss av fattigvårdsnämndens kontrollbyrå. Tiden för husvill persons vistelse å asyl må i regel icke överstiga fyra veckor. I allmänhet må ingen ånyo intagas, förrän tre månader förlutit, sedan den behöfvande från asyl utskrivits.

Å staten för asylerna för husvilla finnes jämväl uppfört anslag till värme- och läsestugor. Denna verksamhet, som tidigare omhänderhafts av stiftelsen för fattiga och värlösa, har fr. o. m. år 1923 direkt inordnats under asylerna för husvilla.

Stat år 1933. Utgifter: 250,466 kr.; inkomster: 28,810 kr.

Läkare för asylerna

(arvode för båda sammanlagt 3,600 kr.).

Hultkvist, G. E. (för de södra asylerna); **Gyllenswärd, C. E.** (för barnasylen vid Sabbatsbergsvägen).

Barnasylen vid Sabbatsbergsvägen, Va. Tel. 38 57 02.

Asylen är avsedd för mödrar, som åtföljas av barn under 3 år, ävensom för ensamstående gossar, som icke fyllt 12 år, och flickor, som icke fyllt 16 år. De sistnämnda kategorierna äro emellertid avsedda att successivt överflyttas till barnavårdsnämndens barnhem, i den mån plats där kan beredas för dem. Asylen rymmer 122 personer, därav 25 platser för mödrar och 97 för barn.

Föreståndarinnan (7).

Christiansen, Ellen M.

En *vaktmästare* (7), en *värmelednings-skötare* (6), en *biträdande föreståndarinnan* (4), en *köksförestånderska* (3), fem *barnsköterskor* (2), två *extra barnsköterskor* (1,440 kr.); dessutom avlönade enligt kollektivavtal: två *första biträden* (1 b).

Barnasylen vid Åsögatan, Sö.

Tel. 41 58 66.

Asylen, som är avsedd för samma kategorier som asyl vid Sabbatsbergsvägen, rymmer 90 personer. (Jfr nedan »Landsasylen».)

Föreståndarinnan (7).

Karlberg, E. K. (Connie).

En *vaktmästare* (7), en *värmelednings-skötare* (6), en *biträdande föreståndarinnan* (4); nuvarande innehavaren åtnjuter avlöning enligt 6:e lönegruppen), en *köksförestånderska* (3), fem *barnsköterskor* (2), två *extra barnsköterskor* (1,560—1,440 kr.); dessutom avlönade enligt kollektivavtal: två *första biträden* (1 b).

Asylen vid Åsögatan, Sö., för fattiga barnaföderskor, ej tillhörande Stockholms kommun. (Landsasylen.)

Tel. 41 58 66.

Asylen, som den 1 okt. 1906 flyttades från Maria Prästgårdsgata till den under däv. styrelsen för Stockholms stads asyl för husvilla lydande barnasyl vid Åsögatan, rymmer 15 mödrar med barn och har till ändamål att lämna fattigvård åt sådana, annan kommun tillhörande, behöfvande barnaföderskor, vilka efter utskrivning från barnbördshus äro ur stånd att genast försörja sig och sina barn.

Personal.

Densamma som för barnasylen vid Åsögatan.

Upptagningshärberget vid Östgötagan 61 & 63, Sö.

Tel. 41 54 08.

Härberget, som är avsett för arbetslösa arbetsföra män, har plats för 72 personer. Logerare äro skyldiga att utföra visst förelagt arbete, för vilket ersättning lämnas.

Föreståndare (8).

Person, E. R. L.

Två *vaktmästare* (7), en *husmoder* (4), en *extra vaktmästare* (1,980 kr.); dessutom avlönade enligt kollektivavtal: ett *första biträde* (1 b).

Värme- och läsestugor.

Gamla Brogatan 49 A, C.; t. 10 54 09;
Brännkyrkagatan 95, Sö.; t. 41 11 63;
Bondegatan 44, Sö.; t. 40 48 20; Snickar-
backen 6, C.; t. 10 35 69.

Värme- och läsestugor pläga i mån av behov inrättas under den kallare årstiden. Under vintern 1932—1933 hava fyra sådana varit inrättade.

Personal.

Fyra *föreståndare*, fyra *vaktmästare* (tillfälligt anställda för vintermånaderna).

Stockholms stads mindre vårdhem.¹⁾

Vårdhemmen Bondegatan 23, Bondegatan 40, Kungsholmsgatan 69, Lilla Gråbergsgatan 1 och Tjärhovsgatan 28 tillhörde före den 1 juli 1926 däv. S:t Eriks sjuk- och vårdhem (såsom dess filialer I—V). De ställdes därefter (de fyra förstnämnda fr. o. m. den 1 juli 1926 och det sistnämnda fr. o. m. den 1 jan. 1928) under samma förvaltning som asylerna för husvilla. Vårdhemmet Bondegatan 40 har sedermera upphört, men två ytterligare på samma sätt förvaldade vårdhem hava tillkommit, nämligen vårdhemmet Roslagsgatan 65 (fr. o. m. den 1 sept. 1930) inrymt i den förut av stadens barnhärbärge disponerade fastigheten vid Bellevue, samt (fr. o. m. den 1 dec. 1931) vårdhemmet Södermannagatan 2 (inom Sivertska kasernen), varest tidigare ett provisoriskt vårdhem varit anordnat.

Stat år 1933. Utgifter: 480,882 kr.; inkomster: 43,050 kr.

Predikanter

(1,600 kr.).

Dahl, H. H., ständig adjunkt i Katarina förs. (för vårdhemmen å Södermalm); Skoglund, S. A. G., ständig adjunkt i S:t Görans förs. (för vårdhemmen Kungsholmsgatan 69 och Lilla Gråbergsgatan 1).

Vårdhemmet Bondegatan 23.

Bondegatan 23, Sö.; t. 41 43 30.

Hemmet har 150 platser för kvinnor.

Läkare

(2,000 kr.).

Engström, R. O.

¹⁾ En större fattigvårdsanstalt av vård- och försörjningshemskaraktär (med ca 600 platser), avsedd att ersätta flertalet av de nuvarande mindre vårdhemmen, är f. n. jämlikt stadsfullmäktiges beslut den 1 april 1932 under uppförande å egendomen Svedmyran vid Stureby (mitt emot Gammelbyns ålderdomshem).

Föreståndarinna (6).

Eriksson, Frida C. Z.

En *vaktmästare* (7), två *sjuksköterskor* (6), ett *extra arbetsbiträde* (2,340 kr.); dessutom avlönade enligt kollektivavtal: nio *sköterskebiträden* (1 a).

Vårdhemmet Kungsholmsgatan 69.

Kungsholmsgatan 69, K.; t. 50 00 21.

Hemmet har 72 platser för kvinnor.

Läkare

(500 kr.).

Mellner, K. A. A.

Föreståndarinna (6).

Karlsson, Anna, tjl., t.f. Lundberg, H. M. (Maja).

Fem *sköterskebiträden* (1 a) (därav ett gemensamt med vårdhemmet Lilla Gråbergsgatan 1; samtliga avlönade enligt kollektivavtal).

Vårdhemmet Lilla Gråbergsgatan 1.

Lilla Gråbergsgatan 1, Va.; t. 11 20 31.

Hemmet har 52 platser för kvinnor.

Läkare

(500 kr.).

Mellner, K. A. A.

Föreståndarinna (6).

Möller, Elsa L.

Ett *sköterskebiträde* (1 a) (avlöning enligt kollektivavtal).

Vårdhemmet Tjärhovsgatan 28.

Tjärhovsgatan 28, Sö.; t. 41 45 92.

Hemmet har 72 platser, därav 40 för kvinnor och 32 för män.

Läkare.

Engström, R. O. (se ovan).

Föreståndarinna (6).

Ringh, Ingeborg E.

En *vaktmästare* (7); dessutom avlönade enligt kollektivavtal: fem *sköterskebiträden* (1 a) (därav ett gemensamt med vårdhemmen Bondegatan 23 och Södermannagatan 2).

Vårdhemmet Roslagsgatan 65

(Bellevue).

Roslagsgatan 65, Va.; t. 38 78 39.

En staden tillhörig fastighet i Bellevue, som åren 1904—1928 disponerades som barnhem och därefter under ett par år tjänade som lokal för stadens barnhärberge, har fr. o. m. den 1 sept.

FvN

1930 tagits i anspråk för ett nyinrättat mindre vårdhem. Hemmet består av en avdelning om 18 platser för havande kvinnor samt en natt-asyl för kvinnor med 8 platser.

Läkare
(500 kr.).

Engström, R. O. (se ovan).

Föreståndarinna (6).

Hedgren, Sofia E.

En *gårdskar*l (2 a), en *kokerska* (1 c), två *arbetsbiträden* (1 a), därav ett med avkortad tjänstgöring (samtliga avlönade enligt kollektivavtal).

Vårdhemmet Södermannagatan 2.

Sivertska kasernen, Södermannagatan 2, Sö.; t. 43 48 40.

Hemmet har 72 platser för kvinnor.

Läkare.

Engström, R. O. (se ovan).

Föreståndarinna (6).

Gunnerbeck, A. Elisabet.

En *sköterska* (2,280 kr.); dessutom avlönade enligt kollektivavtal: nio *sköterskebiträden* (1 a), en *stüderska* (1 a).

Sinnesslöanstalten Åkeshov.

Åkeshov; postadress: Ulvsunda; t. Ulvsunda 102.

Med hänsyn till behovet av en särskild anstalt för de å däv. allmänna försörjningsinrättningens olika sinnessjukavdelningar vårdade sinnesslöa beslöt stadsfullmäktige år 1916 att anordna en särskild anstalt för vård av obildbara sinnesslöa uti hyvudbyggnaden å den staden tillhöriga egendomen Åkeshov i Bromma, där tidigare en vårdanstalt för epileptiska, sinnesslöa barn, det s. k. Margarethahemmet (se sid. 384), varit inrymt. Efter en del reparationsarbeten å egendomen öppnades anstalten i januari 1917.

Anstalten, som är av kungl. maj:t för sitt ändamål godkänd, står under medicinalstyrelsens överinseende och under närmaste tillsyn av överinspektören för sinnesslövården i riket. Statsbidrag utgår halvårsvis med högst 180 kr. för en var av det antal obildbara sinnesslöa, som i medeltal för dag under nästföregående halvår vårdats å anstalten.

Styrelsen för anstalten består av fem ledamöter med en suppleant och utses årligen av fattigvårdsnämnden. Anstalten har 50 platser för män.

Författningar. Kungl. kung. ang. understöd av statsmedel åt anstalter för obildbara sinnesslöa den 24 okt. 1919, med ändringar den 18 juni 1927 och 19 dec. 1930. Reglemente för

sinnesslöanstalten Åkeshov, fastställt av fattigvårdsnämnden den 30 mars 1920.

Stat år 1933. Utgifter: 86,277 kr.; inkomster: 25,470 kr.

Styrelse.

Elmgren, A. H., kanslist; Eneström, Hj. E., överläkare, kassaförvaltare; Jakobsson, U. G. W., roteman, ordf.; Lindley, f. Jonsson, Elin J., fru, vice ordf. och vice kassaförvaltare; Ljungberg, I., vice värd.

Suppleant: Täckholm, T. O., skötare.

Läkare
(1,400 kr.).

Bystedt, I.

Redogörare och protokollsfröre
(1,000 kr.).

Josefsson, N. O., kontorsskrivare.

Föreståndarinna (8).

Gustafsson, H. E. (Nora).

En *skötare* (7), en *extra skötare* (2,340 kr.), fyra *sköterskor* (5), en *extra sköterska* (1,860 kr.), ett *biträde* åt föreståndarinnan (1,980 kr.); dessutom avlönade enligt kollektivavtal: en *kokerska* (1 c), två *köksbiträden* (1 a).

Jacques och Galathée Lamms hem för behövande blinda.

Hornsgatan 52, Sö.; t. 41 04 11.

I enlighet med bestämmelserna i änkefru Galathée Lamms testamente av den 23 juli 1913 överlämnades till staden ett belopp av 100,000 kr. att användas till ett hem för behövande blinda mot villkor bl. a. att staden upplåte för ändamålet lämpad lokal och omhändertog bestyret med förvaltningen av såväl hemmet som penningmedlen. Stadsfullmäktige uppdrogo den 18 okt. 1915 förvaltningen av medlen åt drätselnämndens första avdelning med skyldighet för avdelningen att årligen ställa disponibel arkvastning till fattigvårdsnämndens förfogande för åtgärder i testamentets syfte. Sedermera (åren 1917 och 1927) hava ytterligare tillkommit donationer av frökarna Agnes och Ida Lamm, vardera å 10,000 kr., att användas och förvaltas på enahanda sätt som den föregående donationen. Hemmet öppnades i december 1916 i för ändamålet förhyrd lokal, Storgatan 38. Den 1 okt. 1928 förflyttades hemmet till en staden tillhörig fastighet, Hornsgatan 52.

Hemmets angelägenheter handhas av en styrelse, bestående av en ordförande och två andra ledamöter jämte tvneen suppleant, årligen utsedda av fattigvårdsnämnden. Ansökan om inträde i hemmet inlämnas till anstaltens styrelse

och skall vara åtföljd av läkarintyg, av vederbörande fattigvårdsdistriktsbyrå (se sid. 174) utfärdat intyg om medellöshet samt prästbetyg. Den å hemmet åtnjutna vården är ej att hänföra till fattigvårdsunderstöd.

Hemmet är t. v. avsett uteslutande för män och har f. n. 9 pensionärer.

Reglemente. Reglemente för Jacques och Galathée Lamms hem för behövande blinda, fastställt av fattigvårdsnämnden den 20 juni 1916.

Stat år 1933. Utgifter: 15,609 kr.; inkomster: 8,100 kr. (därav 6,000 kr. ränta å donationsmedel).

Styrelse.

Lamm, C. R., ingenjör; **von Schultz, f. Wedin,** Sigrid E., fru, kassaförvaltare; **Wassberg, A.,** f. d. överlärare, ordf.

Suppleanter: **Wedberg, Ebba Ch.,** fröken; **Lundin, f. Nordström, Hanna M.,** fru.

Protokollsfrörare

(150 kr.).

Nilson, A., aktuarie.

Föreståndarinna

(2,100 kr.).

Johansson, Anna.

En *tjänarinna* (2,052 kr.).

Stockholms bespisingförening.

Värmdögatan 16—18, Sö., t. 40 58 33;
Mästersamuelsgatan 67, Ö., t. 20 67 67.

Sedan fattigvårdsnämnden efter verkställd utredning på hösten 1931 funnit behov föreligga av anordnande av särskilda utspisningslokaler för arbetslösa ungar, förhyrdes lokaler i fastigheten Värmdögatan 16—18 och anordnades därstädes ett centralkök jämte utspisningslokaler. För omhändertagande av verksamheten bildades Stockholms bespisingförening, vilken har till ändamål att under samarbete med Stockholms stads fattigvårdsnämnd idka matserveringsrörelse.

Föreningen driver för närvarande matserveringsrörelse i fastigheterna Värmdögatan 16—18 och Mästersamuelsgatan 67.

Styrelse.

Elmgren, A. H., kanslist; **Folcker, J. F.,** direktör; **Karlsson, Wictor E.,** borgarråd, stadsfullm., ordf.

Sekreterare.

Sjövall, W., marintendent.

Arbetshem.

Genom 1918 års fattigvårdslag (§ 33) hava landsting och städer, som ej deltaga i landsting, ålagts att upprätta särskilda arbetshem för

omhändertagande av dels i någon mån arbetsföra behövande, vilka äro i behov av anstaltsvård, men ej lämpligen kunna emottagas eller behållas å ålderdomshem, försörjningshem eller vårdhem, dels och försörjningspliktiga, vilka jämlikt § 71 i fattigvårdslagen förelagts arbete. Män och kvinnor må ej intagas i samma arbetshem, såvida ej för dem finnas fullständigt skilda avdelningar. Personer under aderton år må ej intagas i arbetshem. Arbetshem skall stå under ledning av en styrelse, som har att besluta om intagnin i hemmet, samt vara försett med av konungen fastställt reglemente.

Enligt särskilda kungörelser utgår statsbidrag såväl för uppförande eller inrättande av arbetshem som ock till driftkostnaderna. Det senare bidraget utgår halvårsvis med 250 kr. för var och en av det antal personer, som i medeltal för dag under nästföregående halvår varit intagna å arbetshemmet.

Till en början (fr. o. m. år 1919) tjänstgjorde för Stockholms vidkommande en avdelning av dåv. arbetsinrättningen såsom provisoriskt arbetshem för män och en avdelning vid dåv. allm. försörjningsinrättningen (sedan S:t Eriks sjuk- och vårdhem) såsom provisoriskt arbetshem för kvinnor.

År 1923 träffade emellertid fattigvårdsnämnden i enlighet med av stadsfullmäktige lämnat bemyndigande avtal med kristliga föreningen av unga kvinnor angående upplåtande till arbetshem för kvinnor av den föreningen tillhöriga småbrukskolonien Emaus vid Norrtälje. Enligt avtalet skall anstaltens drift fortfarande handhavas av kristliga föreningen av unga kvinnor, under det att staden för disponerandet av de tillgängliga platserna (12) skall betala dels ett årligt bidrag (för år 1933 4,000 kr.), dels ersättning för vårdkostnaderna för å hemmet intagna personer från Stockholm efter viss dagavgift (för år 1933 3 kr.). Statsbidraget till driftkostnaderna skall av arbetshemmet inleveras till fattigvårdsnämnden. Arbetshemmet Emaus, för vilket kungl. maj:t den 27 april 1923 fastställt reglemente, trädde i verksamhet den 1 juni 1923.

Då erfarenheterna från arbetshemmet Emaus under dess första verksamhetsår visat sig tillfredsställande, sökte fattigvårdsnämnden lösa frågan om arbetshem för män efter samma riktlinjer, d. v. s. genom överenskommelse med en enskild organisation. I detta syfte träffade nämnden efter bemyndigande av stadsfullmäktige år 1925 avtal med svenska diakonsällskapet om inrättande för Stockholms stads räkning av ett arbetshem för män å den av sällskapet för ändamålet inköpta Ösbyholms egendom inom Frötuna socken av Stockholms län. Arbetshemmet, som ursprungligen avsågs för 40 personer, har på grund av under år 1931 företagen tillbyggnad utökat platsantalet till 47 och drives av diakonsällskapet, mot det att staden lämnar ersättning för driftkostnaderna med dels ett fast garantibelopp

FvN av 15,000 kr., dels en dagavgift av 3 kr. för varje å hemmet intagen person från Stockholm. Reglemente för arbetshemmet Ösbyholm fastställdes av kungl. maj:t den 19 dec. 1924. Hemmet trädde i verksamhet den 1 nov. 1925.

Sedan genom bestämmelser i 1924 års barnavårdslag barnavårdsnämnden erhållit befogenhet att meddela försumliga underhållsskyldiga arbetsförelägganden, får även denna nämnd disponera platser å de båda ovannämnda arbetshemmen mot ersättning av kostnaderna härför.

Med hänsyn till de av Stockholms stad i förevarande hänseende vidtagna åtgärderna har kungl. maj:t den 15 okt. 1926 tills vidare befriat staden från skyldigheten att själv upprätta arbetshem jämlikt § 33 i fattigvårdslagen.

Arbetarbostadsfonden till minne av den 9 februari 1853.

Denna fond bildades av bidrag, som nämnda år, i anledning av konung Oscar I:s återställande till hälsan efter en långvarig sjukdom samt födelsen av kronprins Carls son Carl, subskriberades för att användas till uppförande av sunda och tjänliga bostäder åt arbetare. Fonden förvaltas av en styrelse bestående av sex personer, vilka utses för livstid av Stockholms stads fattigvårdsnämnd. Styrelsen väljer inom sig ordförande.

Styrelsen åligger att till förverkligande av det med fondens bildande avsedda ändamål använda de medel, som nu redan finnas och framdeles komma att till fonden inflyta samt i sådant avseende vidtaga alla erforderliga åtgärder. Styrelsen skall senast den 15 maj varje år till fattigvårdsnämnden avgiva berättelse över fondens förvaltning under det sist förflutna året.

Fondens värdehandlingar och medel skola överlämnas till samt förvaras hos och vårdas av fattigvårdsnämnden med skyldighet för dess redogörare att senast den 15 april varje år till styrelsen lämna uppgift på de fonden tillhöriga, under nämndens vård ställda värdehandlingar och medel samt å den behållna avkastningen därav under sist förflutna året.

Fondens kapital, som vid början av dess verksamhet var 16,668 rdr banko, hade vid 1932 års slut växt till 1,307,415: 38 kr.

Fondens fastigheter äro belägna i kvarteren Sommaren (adress: Danviksgatan 2), Apelträdet (adress: Markvardsgatan 14), Lampan (6 st., adresser: Ploggatan 3, Bondegatan 71 och Duvnäs-gatan 16, Duvnäs-gatan 14, Duvnäs-gatan 12 samt Duvnäs-gatan 8, 10 och Åsögatan 200—204), samt Borgare inom Kristinebergsområdet å Kungsholmen (Drottningholmsvägen 114—116), varjämte egendomen nr 1 kv. Barnängsbacken Större intill dess den erfordras för stadsplaneändamål förvaltas av fonden, som även under tiden erhåller avkastningen av densamma.

Reglemente. Fattigvårdsnämndens reglemente för styrelsen för arbetarbostadsfonden till minne av den 9 februari 1853, fastställt den 7 mars 1904, med ändr. den 21 mars 1933.

Styrelse.

Eklund, J. M., fabrikkör; **Engberg, J. A. A.**, murare, stadsfullm.; **Hallström, K. L. F.**, tjänsteman; **Lindqvist, F. L.**, föreståndare; **Magnusson, A. E.**, byggmästare, ordf.; **Ringholm, K. E.**, direktör.

Protokollsförare.

Berg, L. H., kamrerare.

Stockholms stads nykterhetsnämnd och i samband därmed stående institutioner.

Nykterhetsnämnden.

Kungsholmstorg 16, 2 tr., K.; t. 23 12 25.

Lagen den 12 juni 1931 om behandling av alkoholister (alkoholistlag), som trädde i kraft den 1 juli 1932 stadgar, att om någon är hemfallen åt alkoholmissbruk och han i följd därav finnes vara farlig för annans personliga säkerhet eller eget liv, eller utsätta någon, som han jämlikt stadgande i lag är skyldig att försörja, för nöd eller uppenbar vanvård eller eljest grovt brista i sina plikter mot sådan person, eller ligga det allmänna, sin familj eller annan till last, eller vara ur stånd att taga vård om sig själv, eller föra ett för närboende eller andra grovt störande levnadssätt, skola åtgärder vidtagas för hans återförande till ett nyktert och ordentligt liv. Detta gäller även, där person, som är hemfallen åt alkoholmissbruk, blivit under de två senast förflytna åren tre eller flera gånger dömd till ansvar för fylleri. Länsstyrelse (överståthållarämbetet) kan, i den ordning lagen föreskriver, förordna om sådan persons intagning i allmän alkoholistanstalt. Allmän alkoholistanstalt är antingen anstalt, som av staten inrättats för sådant ändamål, eller av landsting, kommun, förening eller stiftelse eller annan anordnad anstalt, som av konungen erkänts såsom allmän alkoholistanstalt. — Hithörande frågor handläggas av kommunens nykterhetsnämnd. Ansökan om internering göres i regel av nykterhetsnämnden men kan även i vissa fall göras av polismyndighet.

Stadsfullmäktige tillsatte 1914 en kommitté för utredning av frågan om stadens alkoholistvård m. m. I början av 1916 inköpte staden stiftelsen Stockholms alkoholisthems egendom Eolshäll, och den 19 juni 1916 beslöt stadsfullmäktige att tillsätta en särskild nykterhetsnämnd.

Alkoholistanstalten Eolshäll blev dock aldrig för utredning av frågan om stadens alkoholistvård utan uppläts först till hälsovårdsnämnden och överlämnades sedan till folkskolektionen (barnavårdsnämnden) för att användas till barnhem för vanartade gossar (se sid. 245). För att tillgodose stadens behov av alkoholistvård har nykterhetsnämnden i stället träffat avtal ang. disposition av platser för alkoholister vid arbetshemmet Björknäs, varjämte en del platser kunna disponeras dels å hemmet vid Älv-

gården vid Hedemora, dels å statens anstalter för vård av alkoholister vid Venngarn, Svartsjö och Landskrona samt å anstalten Gunnarskog vid Flisby. (Beträffande nykterhetsnämndens inackorderingshem vid Älvsjö se nedan.)

Förutom alkoholistvården har Stockholm stads nykterhetsnämnd till uppgift att handlägga frågor rörande nykterhetstillståndet inom Stockholm ävensom att förvalta de medel, som av stadsfullmäktige anslås till nykterhetens befrämjande inom staden eller eljest ställas till nämndens förfogande.

Genom kungl. förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker hava vissa särskilda uppdrag ålagts nykterhetsnämnden. Sälunda äger nämnden förordna, att rusdrycker icke må utminuterat under tre år från beslutets dag till den, som brukar alkoholhaltiga drycker till uppenbar skada för sig eller andra. Vidare skall nykterhetsnämnden genom ett ombud deltaga i besiktning av lokaler, vilka skola användas för detaljhandel med spritdrycker, vin, öl eller pilsnerdricka samt alkoholfria drycker (jfr sid. 45). Jämlikt kungl. förordning den 8 maj 1925 angående försäljning av vissa alkoholfria och därmed jämförliga drycker har överståthållarämbetet, bl. a. i syfte att erhålla bättre möjligheter till kontroll över s. k. nykterhetskaféer, på hemställan av stadsfullmäktige förordnat, att utskänkning av alkoholfria drycker i Stockholm icke må bedrivas utan av ämbetet meddelat tillstånd. Över ansökan härom skall yttrande inhämtas från nykterhetsnämnden. (Yttranden över framställningar om tillstånd till utskänkning och utminuterat av pilsnerdricka avgivas däremot ej av nykterhetsnämnden utan av stadsfullmäktige efter beredning hos fullmäktiges utskänkningskommitté; se sid. 71.)

Enligt kungl. motorfordonsförordningen den 20 juni 1930 skall vidare polismyndigheten före utfärdande av i förordningen omnämnt intyg rörande körkortssökandes nykterhet m. m. höra vederbörande nykterhetsnämnd angående sökandens nykterhetsförhållanden.

Slutligen har nykterhetsnämnden att övervaka nykterhetstillståndet inom kommunen och att för sådant ändamål särskilt genom upplysningar och råd till försäljare söka förebygga missbruk av rusdrycker; att bereda de ärenden, berörande nykterhetstillståndet, vilka av stadsfullmäktige till nämnden remitteras; samt att till stadsfullmäktige göra framställningar om vidta-

NN

gande av nykterhetsfrämjande åtgärder och avgiva årlig berättelse över nykterhetstillståndet inom kommunen. Ordförande i nykterhetsnämnden eller annan av nämnden utsedd ledamot äger närvara vid styrelsesammanträden hos rusdrycksförsäljningsbolaget i Stockholm (se sid. 364) och deltaga i överläggningarna men ej i besluten.

Nykterhetsnämnden består av sju ledamöter och tre suppleanter, utsedda av stadsfullmäktige för två kalenderår. Av ledamöterna bör minst en vara läkare samt en representant för den kommunala fattigvården, en för den frivilliga alkoholistvården och en för den organiserade nykterhetsverksamheten inom Stockholm. Nämnden utser inom sig ordförande och vice ordförande. Det borgarråd, under vars föredragningsskyldighet nämndens arbetsområde faller (borgarrådet för socialroteln), äger närvara vid dess sammanträden samt deltaga i överläggningarna med rätt att därvid framställa förslag samt få sin mening antecknad till protokollet. Nämnden utser inom sig delegationer, som handlägga frågor om tvångsinternering av alkoholister m. m.

För granskningen av nämndens förvaltning och räkenskaper utses årligen av stadsfullmäktige tre revisorer med tvänne suppleanter.

Författningar. Lag den 12 juni 1931 ang. behandling av alkoholister. Kungl. kung. den 27 maj 1932 med vissa närmare bestämmelser rörande alkoholistvården. Kungl. kung. den 27 maj 1932 om understöd av statsmedel till nykterhetsnämndernas verksamhet. Kungl. kung. den 27 maj 1932 om gottgörelse av statsmedel för vissa kostnader för vård av alkoholister. Kungl. förordning den 14 juni 1917 ang. försäljning av rusdrycker, med ändringar den 14 juni och 1 juli 1918, 11 juli 1919, 22 och 29 juni 1921, 9 juni 1922, 1 och 8 juni 1923, 23 maj och 6 juni 1924, 11 juni 1926, 30 maj 1930 och 10 juni 1932. Kungl. förordning den 11 juli 1919 ang. försäljning av pilsnerdricka, med ändringar den 14 maj 1920, 1 juni 1923, 6 juni 1924, 8 maj 1925, 18 maj 1928 och 10 juni 1932. Kungl. förordning den 8 maj 1925 ang. försäljning av vissa alkoholfria och därmed jämförliga drycker, med ändring den 20 juni 1930 och 10 juni 1932. Kungl. motorfordonsförordning den 20 juni 1930. Instruktion för Stockholms stads nykterhetsnämnd, fastställd av kung. majt den 19 mars 1920, med ändring den 1 aug. 1930. Instruktion för vissa befattningshavare hos Stockholms stads nykterhetsnämnd, fastställd av nämnden den 19 dec. 1929.

Stat år 1933. Utgifter: 156,758 kr.; inkomster: 16,120 kr.

Nykterhetsnämndens ledamöter.

Ordförande.

Anderson, Knut H., tjänsteman, stadsfullm.

Vice ordförande.

*Hedelius, A. H., lärare vid högre folkskolorna, stadsfullm.

Övriga ledamöter.

*Danielsson, T. H., tjänsteman.

Englund, E. W., aktuarie, stadsfullm.

*Lundh-Eriksson, J. A. (Nanna), fru, folkskol-lärarinna, stadsfullm.

*Nilsson, Carl R., ombudsman, stadsfullm.

Tillgren, J., professor, överläkare.

Suppleanter.

*Andersson, J. Eric, spårvägsman, stadsfullm.

*Brunzell, O., möbelhandlare, stadsfullm.

Eriksson, J. E. Martin, chaufför, stadsfullm.

Nykterhetsnämndens delegerade.

Delegerade för handläggning av alkoholistvårdsärenden.

Anderson, Knut H., ordf.; Hedelius, A. H.; Tillgren, J.

Suppleanter: Danielsson, T. H.; Nilsson, Carl R.; Englund, E. W.; Eriksson, J. E. Martin; Andersson, J. Eric; Lundh-Eriksson, J. A. (Nanna); Brunzell, O.

Delegerade för avgivande av yttranden över sökta tillstånd till utskänkning av tillagade alkoholfria och därmed jämförliga drycker.

Danielsson, T. H.; Hedelius, A. H.; Nilsson, Carl R.

Suppleanter: Andersson, J. Eric; Lundh-Eriksson, J. A. (Nanna).

Delegerade för körkortsärenden.

Eriksson, J. E. Martin; Danielsson, T. H.

Suppleant: Nilsson, Carl R.

Sekreterare

(1,500 kr.).

Moureau, N. C., förste kanslisekreterare; träffas å nämndens expedition måndagar 9—10.

Nykterhetsnämndens revisorer

(utsedda av stadsfullmäktige för granskning av 1932 års räkenskaper och förvaltning).

(Jfr sid. 80.)

Axi, S. G. E., fängelsedirektör, stadsfullm., ordf.

Larsson, f. Karlsson, Jenny A. F., fru.

Linde, N., förbundsordförande.

Suppleanter:

Setréus, I. M., kontorist.

Törnblom, V. A., direktör.

Nykterhetsnämndens expedition.

Kungsholmstorg 16, K.; t. 23 12 25; expeditionstid: alla vardagar 10—12 samt dessutom torsdagar 18—19.

Expeditionen fungerar som nämndens beredande och verkställande organ och förestås av

en av nämndens inspektörer, vilken förordnats som expeditionsföreståndare.

Instruktioner. Instruktioner för vissa befattningshavare hos nykterhetsnämnden, fastställda av nämnden den 19 dec. 1929.

Stat år 1933. Utgifter: 134,458 kr.; inkomster: 4,300 kr.

Expeditionsföreståndare

(720 kr.).

Sällqvist, A. A. (se nedan).

Inspektörer (16).

Sällqvist, A. A. (se ovan); Ölander, A. F.

Biträdande inspektör

(4,500 kr.).

Göransson, G. G.

Inspektris (11).

Löfwall, f. Sundberg, Astrid M. M.

Extra inspektör

(3,600 kr.).

Ahlborg, G. E.

Extra tjänsteman för körkortsärenden

(3,300 kr.).

Sundberg, N. E. L.

Läkare

(2,400 kr.).

Petrén, D. A.

En *extra kontorsskrivare* (2,460 kr.), två *extra skrivbiträden* (2,100—1,680 kr.), två *extra övervakare* (3,200 kr.), en *vaktmästare* (6).

Nykterhetsnämndens inackorderingshem.

Solberga, Älvsjö; t. Örby 68.

Efter framställning av nykterhetsnämnden beslöt stadsfullmäktige den 21 mars 1921 an-

slå erforderliga medel för inrättande av ett inackorderingshem för personer, som anmälts till nykterhetsnämnden, och vilka vid utskrivning från anstalt eller eljest sakna lämplig bostad. Vid hemmet, som sålunda är avsett för vård av mindre ingripande natur än internering å alkoholistanstalt, mottagas förutom från alkoholistanstalt utskrivna även andra under nykterhetsnämndens övervakning stående personer, vilka kunna anses i behov av det stöd, som hemmet kan skänka dem. Inackorderad person skall i allmänhet ej kvarbo å hemmet längre tid än sex månader i följd.

Nykterhetsnämnden har för inackorderingshemmet förhört en barnavårdsnämnden tillhörig byggnad i Älvsjö, förut disponerad av Brännkyrka barnhem (se sid. 245). Plats kan där beredas för 15 personer.

Förvaltningen av hemmet har uppdragits åt en särskild av nykterhetsnämnden utsedd styrelse, bestående av tre personer.

Hemmet började sin verksamhet den 1 okt. 1921.

Reglemente. Reglemente för Stockholms stads nykterhetsnämnds inackorderingshem, fastställt av nämnden den 28 maj 1931.

Stat år 1933. Utgifter: 22,300 kr.; inkomster: 11,820 kr.

Styrelse.

Englund, E. W., aktuarie, stadsfullm.; Kjellberg, Gerda E., prakt. läkare; Nilsson, Carl R., ombudsman, stadsfullm., ordf.

Suppleanter: Andersson, J. Eric, spårvägsman, stadsfullm.; Lundh-Eriksson, J. A. (Nanna), fru, folkskollärarinna, stadsfullm.

Föreståndare

(780 kr.).

Ölander, A. F. (se ovan).

En *husmoder* (1,680 kr.), två *biträden* (I b).

Övriga till socialroteln hörande institutioner.

Pensionsnämnderna.

Expeditioner och mottagningar: se nedan resp. ordförande. — Jfr även nämndernas upplysnings- och registerbyrå nedan sid. 198.

Lagen den 30 juni 1913 ang. allmän pensionsförsäkring¹⁾, med senare ändringar (se nedan), stadgar, att varje svensk man och kvinna skall genom erläggande av årliga pensionsavgifter och med bidrag av allmänna medel försäkras till erhållande av pension. Avgifterna från de försäkrade utgå årligen dels med en *grundavgift* å tre kr. av varje arbetsför person fr. o. m. det år, under vilket han fyller 16 t. o. m. det, under vilket han fyller 66 år, dels med en *tilläggsavgift* å två till tretio kr., beroende på vederbörandes till inkomst- och förmögenhetsskatt taxerade inkomst. Undantagna från avgiftsplikt äro vissa ordinarie statstjänstemän med rätt till statlig pension, delägare i vissa pensionsinrättningar m. fl. Grundavgifterna uppbäras i regel i samband med kommunalutskyllerna av kommunerna, som äro ansvariga för be-
loppens inbetalande till pensionsfonden. Tilläggsavgifterna uppbäras i samband med kronoutskylderna. I Stockholm erläggas, jämlikt kungl. brevet den 13 juni 1919, även grundavgifterna vid kronouppbördsstämman.

Pensionen utbetalas vid fyllda 67 år, eller vid därförinnan inträffad varaktig oförmåga till arbete, genom postverket och utgöres dels av en för varje försäkrad utgående *avgiftspension*, dels i vissa fall av *pensionstillägg*. Pensions-
tillägg utgår till pensionstagare, som är till arbete varaktigt oförmögen, och vilkens årsinkomst icke uppgår till visst minimibelopp eller ock har minderåriga barn att försörja. Kostnaden för pensionstilläggen bestrides till $\frac{3}{4}$ av staten och till $\frac{1}{4}$ av landsting och kommuner. Till den som vid 15 års ålder redan är varaktigt arbets-
oförmögen, ävensom till den som senare bliver det, men för vilken pensionsavgifter icke erlagts, liksom ock till vissa icke pensionsberättigade personer, vilka äro till arbete varaktigt oförmögna och hava att försörja barn under 15 år, utgår *understöd* enligt för pensionstillägg gällande

grunder. En del övergångsstadganden inskränka de i lagen stadgade pensions- och understödsbe-
loppen för de närmaste årtiondena.

En var äger dessutom rätt att erhålla försäkring genom *frivilliga* avgifter, varom närmare stadgas i k. kung. den 22 dec. 1927, med senare ändringar (se nedan).

Folkpensioneringens förvaltningsorgan utgöres dels av ett statens ämbetsverk, *pensionsstyrelsen*, dels av kommunala *pensionsnämnder*. I varje kommun skall finnas en pensionsnämnd. Ordförande och dennes suppleant utses av konungens befallningshavande för fyra år, ledamöterna, till antalet högst sex, jämte lika många suppleanter, utses i stad av stadsfullmäktige, likaledes för fyra år (hälften avgår vartannat år). Därjämte äger pensionsstyrelsen utse ombud hos nämnderna samt vissa instruktionsombud. Valbar till ordförande och ledamot i pensionsnämnd är en var inom kommunen boende man och kvinna, som uppnått myndig ålder, är i besittning av medborgerligt förtroende och råder över sig och sitt gods (kommunal rösträtt är således ej nödvändig förutsättning). Pensionsnämnd tillkommer att i första hand pröva pensionsansökningarna och besluta, huruvida sökande äger rätt till pension och bestämma storleken av den årsinkomst, som skall läggas till grund för eventuellt pensionstilläggs belopp. Själva pensionsbeloppet uträknas av pensionsstyrelsen, som utfärdar pensionsbrev. Pensionsnämnds beslut får överklagas inom trettio dagar hos pensionsstyrelsen. Dess beslut åter kan icke överklagas av enskild men väl av justitiekanslern eller efter dennes medgivande av kommun och pensionsnämnds ordförande hos regeringsrätten.

Genom lag den 14 juni 1918 har vederbörande fattigvårdssamhälle beretts möjlighet att anvisa medel till utdelande av *dels* kommunala pensionstillskott åt personer, vilka uppbära pension eller understöd enligt pensionsförsäkringslagen men ändock finnas vara i behov av fattigvård, *dels* kommunala sjukvårdsbidrag till bestridande, gemensamt med pensionsstyrelsen, av kostnader för åtgärder till förebyggande eller hävande av arbetsoförmåga, med föreskrift att tillskott eller bidrag, som utdelas av dessa medel, icke skola vara att anse såsom fattigvård. Anslag att disponeras i enlighet med dessa bestämmelser hava i Stockholm utgått alltsedan år 1920. De kommunala sjukvårdsbidragens utbetalning m. m. handhaves

¹⁾ En utförligare redogörelse för lagens bestämmelser (jämte historik) återfinnes i 1922 års kommunalkalender, sid. 232.

av pensionsnämndernas upplysnings- och registerbyrå (se sid. 198). Handhavandet och fördelningen av ifrågakvarande medel ombesörjes i övrigt av fattigvårdsnämnden och närmast av dess delegerade för understödsärenden (se sid. 171).

Stockholms stad var ursprungligen indelad i 30 pensionsdistrikt. Den 19 nov. 1917 beslöt stadsfullmäktige emellertid inskränka distriktens antal till 15. Arvode utgår enligt stadsfullmäktiges beslut den 15 sept. 1913 och 6 dec. 1915 till ordförande, suppleant för ordförande samt ledamöter med 4 kr. per sammanträde. Dessutom utgår fr. o. m. den 1 juli 1919 och tills vidare enligt stadsfullmäktiges beslut den 5 maj 1919, 1 april 1920 och 19 dec. 1928 till pensionsnämndernas ordförande särskilt arvode (innefattande även anslag till skrivbiträde), beräknat efter 700 kr. för år för vart och ett av 1—14 pensionsdistrikten och efter 500 kr. för 15 distriktet.

Nuvarande ledamöter och suppleanter i pensionsnämnderna hava utsetts av stadsfullmäktige den 2 dec. 1929 samt 7 och 17 dec. 1931, varjämte kompletteringsval hava ägt rum den 27 jan., 17 mars, 15 sept. och 27 okt. 1930, 2 febr. och 7 dec. 1931, 22 febr., 20 juni, 26 sept., 31 okt. och 21 nov. 1932 samt 1 april 1933. Suppleant inträder vid förfall för viss ordinarie ledamot (vilket här nedan angives genom att suppleanterna uppräknas i samma ordningsföljd som de ledamöter, vilkas resp. ställföreträdare de äro).

Beträffande pensionsnämndernas upplysnings- och registerbyrå se nedan sid. 198.

Författningar. Lag den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring, med ändringar den 11 sept. 1914, 8 juni 1915, 17 juni 1916, 14 och 19 juni 1917, 28 juni 1918, 11 juni 1920, 15 april och 13 okt. 1921, 24 och 30 april 1925, 18 juni 1927 samt 6 mars 1931. Lag den 8 juni 1915 om övergångsbestämmelser i anledning av lagen den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring, med ändringar den 13 okt. 1921 och 29 maj 1925. K. kungörelse den 22 dec. 1927 ang. anordnande av den i § 34 av lagen om allmän pensionsförsäkring omnämnda, på frivilliga avgifter grundade försäkringen, med ändringar den 22 juni 1928 och 5 juni 1931. K. kungörelse den 5 dec. 1924 ang. sättet och tiden för utbetalning av pension och understöd jämlikt lagen den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring, med ändring den 18 nov. 1927. K. instruktion för pensionsnämnderna den 31 dec. 1918. Lag den 14 juni 1918 ang. kommunala pensionstillskott och sjukvårdsbidrag.

Stat år 1933. Stadens utgifter för folkpensioneringen: 1,080,000 kr. (däraf stadens bidrag till understöd enligt lagen om allmän pensionsförsäkring 880,000 kr. och ersättning till allmänna pensionsförsäkringsfonden för oguldna pensionsavgifter 200,000 kr.).

1:a distriktet

(omfattande Nikolai och Jakobs församlingar).

Ordförande.

Zetterlund, G. E., aktuarie; t. 20 45 29 (10—12). Mottagning: Stora Nygatan 2 B, n. b. t. v., *St.*, tisdagar 19—20.

Suppleant: **Jordman**, E., övermaskinist (se nedan).

Ledamöter.

Fryckstrand, H., grosshandlare; **Hellman**, J. A., hamnfogde; **Jordman**, E., övermaskinist (se ovan); **Lindholm**, H. G., typograf; **Lundberg**, C. O., hamnarbetare; **Winberg**, K. A., förste vaktmästare.

Suppleanter: **Nilsson**, A. H. E., reparatör; **Schuldheis**, Anna V., f. d. skolföreståndarinna; **Schumacher**, G. V., direktör; **Rosén**, E. I., snickare; **Olsson**, A. E., hamnarbetare; **Borgström**, E., portvakt.

2:a distriktet

(omfattande Klara och Adolf Fredriks församlingar).

Ordförande.

Sjöfors, C. I. W., sekreterare. Mottagning: Klara församlingshus, Brunkbergsgatan 10 D, n. b. ö. g., *C.*, måndagar 19—20; t. 11 18 12.

Suppleant: **Asproth**, J. K., aktuarie (se nedan).

Ledamöter.

Asproth, J. K., aktuarie (se ovan); **Engström**, f. Karlson, A. E. (Elin), fru; **Ericzén**, G. Hj. A., verkställare; **Skog**, Anna I., fru; **Svensson**, D. F., förste expeditionsvakt; **Wessman**, f. Svensson, Signe A. M., fru.

Suppleanter: **Kämpe**, K. A., byggnadssnickare; **Stark**, V. M. A., maskinist; **Erikson**, E. H., fabrikör; **Hansson**, H. S., skräddare; **Forsblom**, L. A., hamnarbetare; **Ståhlberg**, M. E. (Lisa), fröken.

3:e distriktet

(omfattande Johannes församling).

Ordförande.

Lignell, E., komminister. Mottagning: Johannes pastor exp., Kammakargatan 12, *Va.*, torsdagar 18—19; t. 10 71 80, 20 09 09.

Suppleant: **Ljungström**, A. G., sekreterare (se nedan).

Ledamöter.

Bellström, N. E. G., banktjänsteman; **Dahl**, J. A., smed; **Hellberg**, J., maskinsnickare; **Johansson**, K., möbelsnickare; **Ljungström**, A. G., sekreterare (se ovan); **Vigren**, O. R., mekaniker.

Suppleanter: **Månsson**, G., diakon; **Andersson**, K. E., gjutare; **Rudberg**, C., tullkontrollör; **Lundkvist**, f. Eriksson, M. V. (Maja), fru; **Hillerfeldt**, K. W., spårvägsman; **Lundgren**, Ruth S., diakonissa.

4:e distriktet
(omfattande Gustav Vasa församling).

Ordförande.

Löfgren, A., sekreterare. Mottagning: Matteus folkskola (lärarerrummet), Norrtullsgatan 18, Va., 1:a och 3:e onsdagen i varje månad 19—20.
Suppleant: Ingmanson, O. G., kontrollör (se nedan).

Ledamöter.

***Björklund, S.** Sson, kamrerare; ***Ekman, C. G.**, bankdirektör; **Fredrikson, K. G. A.**, byråföreståndare; **Hallström, K. L. F.**, tjänsteman; **Ingmanson, O. G.**, kontrollör (se ovan); ***Olson, J.** (Nanna), diakonissa.

*Suppleanter: *Engqvist, C. E.*, posttjänsteman; ***Trankell, B. O.**, kamrerare; **Ifwer, C. J.**, köpman; **Lundqvist, G. R.**, linjemästare; **Fallenius, C. M. G.**, amanuens; ***Lilliehorn, P. F. P.**, revisor.

5:e distriktet
(omfattande Matteus församling).

Ordförande.

Palm, A. A. E., major. Mottagning: uppbördslokalen, Västmannagatan 52, Va., 1:a och 3:e fredagen i varje månad 9—10.
Suppleant: Eriksson, E. G. E., järnvägstjänsteman (se nedan).

Ledamöter.

Danielsson, f. Ahlstrand, H. M. (Stina), fru; ***Dolk, L. P.**, sjukkontrollant; ***Eriksson, E. G. E.**, järnvägstjänsteman (se ovan); **Forsell, J. A. Sson**, kassör; **Lindén, K. J. V.**, ingenjör; ***Nilsson, P. E.**, direktör.

Suppleanter: Nordberg, V. K., spårvägsman; ***Backlund, G. G.**, slipare; ***Borg, C. H.**, svarvare; **Wallin, H. E.**, kassör; **Tollén, K. E.**, ingenjör; ***Wiklund, E. V.**, ständig adjunkt.

6:e distriktet
(omfattande Engelbrekts församling samt väster om Sibyllegatan belägen del av Hedvig Eleonora församling).

Ordförande.

Åbergsson, Anna M. A., fröken. Mottagning: kyrksalen, Surbrunnsgatan 10, n. b., Va., torsdagar 12—13.
Suppleant: Oscarson, A. V., byrådirektör.

Ledamöter.

Carlstedt, P., fabrikör; ***Erdmann, f.** Malm, E. K. G. (Gertie), fru; ***Jansson, P. J.**, arbetsförman; **Larsson, L. O.**, utnättningsman; ***Lind, N. G. C.**, bokhållare; **Mellin, Jetty H. E.**, församlingsdiakonissa.

Suppleanter: Jonsson, S. E., murare; ***Åkerlund, E. G.**, tandläkare; ***Reinius, G. P.**, kommandör; **Eriksson, E.**, reseffektmakare; ***Nilsson, D. E. J.**, chaufför; **Anstrin, H.**, fil. kand.

7:e distriktet
(omfattande Oscars församling samt öster om Sibyllegatan belägen del av Hedvig Eleonora församling).

Ordförande.

Falkenberg, C. A., frih., överstelöjtnant. Mottagning: Oscars pastorex., Fredrikshovsgatan 3, Ö., 1:a och 3:e torsdagen i varje månad 18—19; t. 67 19 47.

Suppleant: Beskow, J. H. T., förste amanuens (se nedan).

Ledamöter.

***Anderson, A. A.**, kamrerare; **Andersson, A. F.**, skomakare; **Könsberg, Elsa C.**, församlingsdiakonissa; **Lundström, O. G.**, yrkeslärare; ***Walters, A. E.**, verkmästare; ***Westman, f.** Tillgren, E. Olga C., fru.

*Suppleanter: *Cervin, f.* Sandwall, Hulda P.; fru; **Wikander, f.** Althin, Ester T., fru; **Fägersten, S. E.**, aktuarie; **Andersson, C. A.**, tillskärare; ***Johansson, K. E. G. V.**, inkasserare; ***Beskow, J. H. T.**, förste amanuens (se ovan).

8:e distriktet
(omfattande Maria församling).

Ordförande.

Högner, E. F. R., byråchef; t. 10 91 25 (17,30—18,30). Mottagning: Maria folkskola, Wollmar Yxkullsgatan 16, 1 tr., Sö., 1:a och 3:e måndagen i varje månad 18—19.
Suppleant: Viklund, O. I., förste postassistent.

Ledamöter.

Andersson, A. G., avsynare; ***Bachman, C. N.**, köpman; **Ekebohm, N. K. K.**, kamrerare; **Mattsson, S.**, skötare; ***Nilsson, Selma G.**, fattigvårdsdiakonissa; ***Söderberg, A. L.**, flaggunderofficer.
Suppleanter: Rinander, Hedvig N., f. d. lärarinna vid högre folkskolorna; ***Norén, f.** Stein, F. C. P. (Riken), fru; **Zetterlund, G. E.**, aktuarie; **Lindeberg, K. A. E.**, reparatör; ***Eriksson, f.** Norgren, Josefine K., fru; ***Öström, P. R.**, svetsare.

9:e distriktet
(omfattande Högalids församling).

Ordförande.

Andrée, J. E., postkontrollör; t. Enskede 39. Mottagning: Maria folkskola, Wollmar Yxkullsgatan 16, 1 tr., Sö., 1:a och 3:e onsdagen i varje månad 17,30—18,30.
Suppleant: Gard, A. F., advokat.

Ledamöter.

***Avén, C. O.**, f. d. polisöverkonstapel; **Claesson, P. J.**, byråföreståndare; **Engström, C. J.**, järnsvarvare; **Gustafsson, f.** Andersson, Elin E., fru; ***Masreliez, Anna M. E.**, fröken; ***Skålander, O. A.**, förtroendeman.
*Suppleanter: *Grönberg, B. G.*, smedsmästare; **Gustafsson, S. A.**, gjutare; **Hellman, H. R.**,

gjuteriarbetare; **Carlsson**, S. L., chaufför; ***Andersson**, Anna, fattigvårdsdiakonissa; ***Jacobsson**, C. N., redaktionssekreterare.

10:e distriktet

(omfattande Katarina församling med undantag av den del av församlingen, som begränsas av Göt-, Skåne-, Östgöta-, Bonde- och Renstiernasgatorna samt Ringvägen).

Ordförande.

Stagnér, O. N., f. d. folkskollärare. Mottagning: folkskoleexpeditionen, Tjörhovsgatan 15, Sö., torsdagar 16,30—17,30.

Suppleant: **Björkman**, C. A. J., sekreterare.

Ledamöter.

Fager, J. M., f. d. kriminalkonstapel; **Jernwall**, Å. H. M., direktör; ***Ljungberg**, P. G. L., handelsarbetare; **Nilsson**, J. A., lagerarbetare; ***Söderholm**, C. H., verkstadsarbetare; ***Valdén**, f. Karlson, Gerda S., fru.

Suppleanter: **Dahlin**, A., hamnarbetare; **Andersson**, C. Hj., järnsvarvare; ***Schött**, O. E. A., kammarskrivare; **Berglund**, O. H., järnvägstjänsteman; ***Hessler**, J. T. H., fil. lic.; ***Ljungberg**, f. Östergren, J. (Hanna), fru.

11:e distriktet

(omfattande Sofia församling samt den del av Katarina församling, som begränsas av Göt-, Skåne-, Östgöta-, Bonde- och Renstiernasgatorna samt Ringvägen).

Ordförande.

Rönnell, E., f. d. folkskollärare. Mottagning: Katarina södra folkskola, Sofiegatan 2, Sö., fredagar 18—19 (juni—aug. 2:a och 4:e fredagen i varje månad 18—19).

Suppleant: **Dalborg**, M., f. d. barnhemsföreståndare (se nedan).

Ledamöter.

Dalborg, M., f. d. barnhemsföreståndare (se ovan); **Engberg**, J. A. A., murare, stadsfullm.; ***Englund**, F. E., banktjänsteman; **Eriksson**, O. H., statistikföreläsare; ***Johnson**, G. A. H., elektriker; ***Lindley**, f. Jonsson, Elin J., fru. **Suppleanter**: **Johansson**, A. J., elektriker; **Pettersson**, N. H., trädgårdsarbetare; ***Evert-Pettersson**, J. E., direktör; **Wandland**, f. Hopp, Anna, fru, stadsfullm.; ***Dymling**, A. E., kon-torschef; ***Nordfeldt**, A. Hj., bokhållare.

12:e distriktet

(omfattande Kungsholms församling).

Ordförande.

Wahlstedt, A. J. G., fältläkare; t. 53 32 31. Mottagning: polishuset, Agnegatan, 1 tr. t. v., K., 1:a och 3:e måndagen i varje månad 19—20. **Suppleant**: **Winkler**, E. S., postmästare (se nedan).

Ledamöter.

Björklund, Ida S., fattigvårdsdiakonissa; **Johansson**, S. J., förste assistent; ***Karlsson**, A. F., järnarbetare; ***Simson**, C. G:son, byråföreståndare; ***Wallberg**, K. V., bageriidkare; **Winkler**, E. S., postmästare (se ovan).

Suppleanter: **Engorantz**, S. G., järnvägstjänsteman; **Lindstedt**, E. G., blomsterhandlare; ***Forssell**, M. M. L. (Maja), skolkökslärarinna; ***Lindegren**, C. Vilhelmina, rosettsömmerska; ***Andersson**, F. O. E., avdelningschef; **Wittholm**, f. Ekström, Karin S. L., fru.

13:e distriktet

(omfattande S:t Görans församling).

Ordförande.

Seedoff, A. M. A., fabriksförfaltare. Mottagning: församlingshuset, Arbetargatan 21, K., fredagar 19—20.

Suppleant: **Djurling**, C. H. E., direktör.

Ledamöter.

Eén, O. B. L., föreståndare; ***Holm**, J. A., metallarbetare; ***Larsson**, f. Karlsson, Jenny A. F., fru; **Nilson**, Ester A. K., fattigvårdsdiakonissa; **Ståhl**, A. E., filare; ***Thimgren**, B. O. V., banktjänsteman.

Suppleanter: **Pettersson**, G. A., tryckeriförman; ***Samuelsson**, H. F., bageriidkare; ***Edberg**, f. Janson, V. (Mimmi), fru; **Lambert**, A., köpman; **Benner**, Astrid S. A., fröken; ***Granstedt**, P. D., avdelningschef.

14:e distriktet

(omfattande Brännkyrka och Enskede församlingar).

Ordförande.

Lundh, J. A., folkskollärare; t. Gröndal 64 (vardagar 10,45—11). Mottagningar: *Brännkyrka förs.*: församlingshuset, Liljeholmen, 1:a och 3:e onsdagen i varje månad 18—20; t. Liljeholmen 3 05; *Enskede förs.*: Kyrkogårdsvägen 43, Enskede, 1:a och 3:e torsdagen i varje månad 18—19; t. Enskede 8 58.

Suppleant: **Sandberg**, C. A. J:son, förman.

Ledamöter.

Ericsson, K. J. E., typograf; **Helle**, A. V., folkskollärare; **Hultman**, I. M., handlande; ***Johansson**, O. L., brädgårdsarbetare; ***Kling**, F. A., byggmästare; ***Sundell**, J. Hj., stationsförman.

Suppleanter: **Andersson**, G., verkstadsarbetare; **Eriksson**, J. G., ingenjör; **Nylander**, Anna V., fattigvårdsdiakonissa; ***Holmberg**, V., järnvägstjänsteman; ***Lindquist**, C. G. A., aktuarie; ***Rydén**, O. E., distriktsuppbördsman.

Pnb

15:e distriktet
(omfattande Bromma församling).

Ordförande.

Collin, N., direktör. Mottagning: Slottsvägen 24, Ulvsunda, måndagar 10—11; t. Ulvsunda 1 67.
Suppleant: Norström, K., kontrollör (se nedan).

Ledamöter.

***Andersson, F. A.**, spårvägsman; ***Ingelsson, Hj. F.**, järnarbetare; **Nord, A. M. (Greta)**, fattigvårdssyster; **Norström, K.**, kontrollör (se ovan); ***Persson, A.**, järnarbetare; **Pettersson, F. F.**, vaktmästare.

Suppleanter: *Persson, Hilma P., tf. fattigvårdssyster; ***Eriksson, C. H.**, snickare; **Videfors, G. J.**, folkskollärare; **Du Rietz, f. Ludin, Alice**, fru; ***Johansson, J. A.**, vaktmästare; **Eriksson, E. Z.**, metallarbetare.

Pensionsnämndsordförandenas delegerade.

(Med uppgift att dels förbereda vissa ärenden, som skola handläggas av nämndernas ordförande, dels å ordförandenas vägnar tillhandagå stadens myndigheter m. fl. med upplysningar och meddelanden).

Andrée, J. E.; **Högner, E. F. R.**; **Zetterlund, G. E.**; en vakant.

Pensionsstyrelsens ombud.

1:a området
(omfattande 1:a—7:e samt 12:e, 13:e och 15:e pensionsdistrikten).

Moberg, O. P., läroverksadjunkt.

2:a området
(omfattande 8:e—11:e samt 14:e pensionsdistrikten).
Haynez, A. I. A., tf. sekreterare hos försäkringsrådet.

Pensionsnämndernas upplysnings- och registerbyrå.

Stora Nygatan 2 B, n. b. t. v., St.; t. 2045 29; expeditionstid: vardagar 11—14; dessutom tisdagar 19—20 och fredagar (utom juni—aug.) 19—20.

I enlighet med av stadsfullmäktige lämnat bemyndigande träffade drätselnämnden år 1921 med föreningen för välgörenhetens ordnande ett avtal, enligt vilket den av föreningen inrättade »registerbyrå för understöd och pensioner» (se sid. 388) mot viss årlig ersättning av staden skulle upprätta ett kortregister över samtliga av

nämnderna handlagda ärenden samt lämna pensionsnämndsordförandena upplysningar ur detta och byråns eget register m. m.

Då emellertid behov uppkom av ytterligare centralisering av pensionsnämndernas verksamhet, beslöt stadsfullmäktige den 15 mars 1926 — i syfte bl. a. att möjliggöra en mera effektiv upplysningsverksamhet bland allmänheten rörande den allmänna pensionsförsäkringen samt för att befria pensionsnämndernas ordförande från de mera mekaniska expeditionsgöromålen — att inrätta en särskild central upplysnings- och registerbyrå, med uppgift att biträda pensionsnämnderna i deras verksamhet. Till denna byrå har sammanförts det upplysnings- och expeditionsarbete, som ankommer å pensionsnämnderna och som utan olägenhet för verksamheten kan handläggas centralt. Pensionsärendenas sakliga prövning handhaves fortfarande av de olika pensionsnämnderna.

Å den centrala byrån finnes tillgängligt ett kortregister över alla de personer, som alltsedan pensionsförsäkringsens tillkomst (fr. o. m. år 1914) i Stockholm sökt eller erhållit pension, varjämte därstädes sammanförts och ordnats de olika pensionsnämndernas arkiv. I samband med byråns inrättande har det förutvarande samarbetet med registerbyrån för understöd och pensioner (se ovan) upphört.

Allmänheten erhåller å upplysnings- och registerbyrån kostnadsfritt råd och upplysningar såväl rörande den allmänna pensionsförsäkringen som och beträffande den därmed förenade, av pensionsstyrelsen anordnade sjukvårdande verksamheten. I fråga om sistnämnda verksamhet, som huvudsakligen omfattar kurortsvård och yrkesutbildning, ombesörjer byrån, enligt överenskommelse med fattigvårdsnämnden, erforderlig utredning och skriftväxling ävensom utbetalning av beviljade yrkesutbildningsbidrag, stadg. övervakning under utbildningstiden m. m. Byråns tjänstemän biträda i övrigt med upprättande av ansökningar av olika slag, varjämte där tillhandahållas alla erforderliga blanketter och formulär.

Ansökningar om pension kunna inlämnas å byrån, som vidarebefordrar dem till de olika pensionsnämnderna. Byrån biträder även pensionsnämndernas ordförande med vissa expeditionella och mekaniska göromål samt med vissa undersökningar rörande pensionssökande och pensionstagare.

En av byråns huvuduppgifter är att verka för ett bättre fullgörande av den avgiftsplikt, som enligt pensionsförsäkringslagen åligger envar i åldern 16—66 år. I detta syfte har byrån igångsatt viss propagandaverksamhet bland allmänheten rörande pensionsförsäkringen och dess fördelar dels genom annonsering och upplysningsartiklar i dagspressen, dels genom utdelning av broschyrer i skolorna m. m.

Pensionsnämndernas upplysnings- och registerbyrå, som intar en fristående ställning, men

som i sin verksamhet skall uppehålla nödigt samarbete med övriga organ för stadens understödsverksamhet, står under ledning av en styrelse, bestående av fem av stadsfullmäktige för ett år i sänder valda ledamöter, av vilka två samtidigt skola vara ordförande i pensionsnämnd, en ledamot av drätselnämnden samt en ledamot av fattigvårdsnämnden. Styrelsen har uppdragit åt tre delegerade att handhava det löpande arbetet och förbereda de ärenden, som skola föredragas inför styrelsen, ävensom att träffa avgörande i ärenden av brådskaande natur, i vilket fall anmälan härom skall göras vid styrelsens nästkommande sammanträde.

För granskning av styrelsens räkenskaper och förvaltning utse stadsfullmäktige årligen två revisorer jämte två suppleanter.

Byrån började sin verksamhet den 1 juli 1926 och öppnades för allmänheten den 3 jan. 1927.

Stat år 1933. Utgifter: 45,614 kr.

Styrelse.

Eriksson, E. G. E., järnvägstjänsteman, ordf. och kassaförvaltare; **Hallström, K. L. F.**, tjänsteman, vice kassaförvaltare; **Högner, E. F. R.**, byråchef, vice ordf.; **Löfgren, A.**, sekreterare; **Stridsberg, E. R.**, generaldirektör, stadsfullm.

Sekreterare.

Zetterlund, G. E. (se nedan).

Styrelsens delegerade.

Hallström, K. L. F.; **Högner, E. F. R.**; **Zetterlund, G. E.**

Styrelsens revisorer

(utsedda av stadsfullmäktige för granskning av 1932 års räkenskaper och förvaltning).

(Jfr sid. 80.)

Månsson, O. P., instruktör, stadsfullm.; **Nyblom, f. Bergström, Eva M. C.**, redaktör, stadsfullm., ordf.

Suppleanter: **Kolmodin, f. Norelius, Ulla M.**, fru; **Pettersson, K. G. A.**, föreståndare.

Föreståndare

(1,800 kr.).

Zetterlund, G. E., aktuarie (se sid. 173); mottagningstid: se ovan.

En *registrator* (4,140 kr.), en *assistent* (2,160 kr.), en *assistent* (gemensam med hälsovårdsnämndens pensionsbyrå) (2,460 kr.), ett *skrivbiträde* (2,100 kr.), ett *vaktmästarbiträde* (1,020 kr.).

Stockholms arbetslöshetskommitté.

Då den av världskriget framkallade ekonomiska krisen kunde väntas medföra en omfattande arbetslöshet, anbefalldes kungl. maj:t i ett cirkulär den 18 aug. 1914 tillsättande av arbetslöshetskommittéer i de olika kommunerna, varjämte riksdagen anvisade medel att utgå som bidrag till kommunerna vid understödjande av arbetslösa.

På förslag av en kommitté, tillsatt av stadsfullmäktiges beredningsutskott och en frivillig sammanslutning med närmaste uppgift att hjälpa mobiliserades familjer, den s. k. »centrala understödskommittén», fastställde stadsfullmäktige den 4 nov. 1914 grunder för arbetslöshetsunderstöds utdelande och uppdrog åt den så sammansatta kommittén att fungera som kommunal arbetslöshetskommitté.

Sedermåra har av kungl. maj:t utfärdats särskilda bestämmelser rörande arbetslöshetskommittéernas verksamhet, senast i kungörelse den 7 juli 1922 ang. statsbidrag till arbetslöshets hjälp. Enligt nämnda kungörelse skall arbetslöshetskommitté bestå av en av konungens befallningshavande för viss tid utsedd ordförande jämte suppleant för denne samt minst fyra och högst tio av stadsfullmäktige för viss tid valda ledamöter med minst hälften så många suppleanter. Kommittén bör vara sammansatt på sådant sätt, att den inrymmer representanter dels för de kommunala myndigheter, vilka äga särskild sakkunskap på ifrågavarande område, dels för den frivilliga hjälpsverksamheten, dels också för arbetsgivarnas och arbetarnas intressen. Arbetslöshetskommitténs verksamhet granskas av särskilda revisorer, av vilka en utses av överståthållarämbetet och två av stadsfullmäktige. Den centrala ledningen av understödsverksamheten utövas av statens arbetslöshetskommission. Kommitténs verksamhet omfattar i huvudsak utdelning av kontanta understöd åt arbetslösa samt anordnande av statskommunala reservarbeten (tidigare kallade nödhjälpsarbeten). Kommittén följer därvid de riktlinjer, som angivits i ovan nämnda kungörelse, samt de ytterligare föreskrifter, som meddelats av arbetslöshetskommissionen och stadsfullmäktige.

Å de belopp, som av staden utbetalats till arbetslöshetshjälp enligt k. kung. den 7 juli 1922, har statsbidrag erhållits, beträffande arbetslöshetsunderstöd och hyreshjälp med lika stort belopp som kommunens bidrag och beträffande vissa statskommunala reservarbeten med högst det belopp för varje dag och arbetslös, som, därest arbetslöshetsunderstöd utgått,

Anm. Uppgifter rörande arbetslöshetskommittén hava inkommit till statistiska kontoret först under kalenderns pågående tryckning; tiden har ej medgivit uppgifternas intagande annat än i förkortad form.

Arb- kont

kan antagas hava tillkommit kommunen såsom statsbidrag till sådant understöd åt de vid nödhjälpsarbetena anställda arbetslösa.

Beträffande arbetslöshetskommitténs verksamhet under åren 1914—1920 hänvisas till 1921 års kommunalkalender samt beträffande verksamheten under åren 1921—1931 till 1932 års kalender.

Under år 1931 skedde en viss omläggning av den kommunala arbetslöshetspolitiken i Stockholm. Jämlikt stadsfullmäktiges beslut den 26 jan. 1931 igångsattes nämligen kommunala reservarbeten, d. v. s. kommunala arbeten av mera tillfällig karaktär, vilkas utförande icke ur allmänna synpunkter är omedelbart eller inom en nära framtid erforderligt men vilkas bedrivande anses motiverat med hänsyn till önskvärdheten av att i tider av arbetslöshet kunna bereda ökade arbetstillfällen. Statsbidrag erhålles icke för dessa arbeten. Ledningen handhaves icke, såsom varit fallet med nödhjälpsarbetena, av arbetslöshetskommittén, utan av stadens ordinarie organ för hithörande arbeten, nämligen gatukontoret (jfr sid. 305).

Arbetare vid de kommunala reservarbetena anställas av gatukontoret bland av arbetslöshetskommittén anvisade personer. Kommittén har att till dylika arbeten anvisa härför kvalificerade, i första hand försörjningspliktiga, arbetslösa, vilka längre tid varit bosatta i Stockholm. Vid reservarbetena tillämpas vanliga löner (enligt av löneavtalsnämnden fastställda grunder). Anställningstiden skall i regel omfatta endast 3 månader åt gången.

Stadsfullmäktige hava under år 1932 till kontant understödsverksamhet bland de arbetslösa anvisat arbetslöshetskommittén sammanlagt 975,000 kr., därav den 5 dec. 1932 525,000 kr. Till stats-kommunala samt kommunala reservarbeten hava stadsfullmäktige under år 1932 anvisat sammanlagt 4,400,000 kr., därav 1,725,000 kr. den 5 dec. 1932.

Anslagens fördelning på stats-kommunala och kommunala arbeten har, fränsett ett belopp på 200,000 kr., som anvisats till stats-kommunala arbeten, varit överlämnad till stadskollegiet.

För bestridande av kommitténs kostnader för administration, ortstillägg m. m. hava under år 1932 av stadsfullmäktige anvisats 690,000 kr., därav 350,000 kr. den 5 dec. 1932. De ovan angivna den 5 dec. 1932 beviljade anslagen hava beräknats för ifrågasvarande verksamhet under slutet av år 1932 och första månaderna av år 1933.

Arbetslöshetskommitténs uppgift är i övrigt att anvisa arbetslösa till statliga reservarbeten, att verkställa de undersökningar och utredningar och göra de framställningar till stadens myndigheter eller andra, som på grund av arbetsmarknadens läge vid olika tillfällen kunna anses påkallade. Därjämte har kommittén anordnat upplysningskurser för arbetslösa.

Jämlikt stadsfullmäktiges särskilda bemyndigande har arbetslöshetskommittén vidare alltsedan den 27 aug. 1919 anordnat enligt kungörelse den

2 aug. 1919 påbjuden understödsverksamhet för arbetslös tobakspersonal m. fl. Denna verksamhet regleras numera av en k. kung. den 7 juli 1921.

Arbetslöshetskommitténs ledamöter utsågos ursprungligen av stadsfullmäktiges beredningsutskott. Den 3 juni 1918 beslöt emellertid stadsfullmäktige, att kommittén skulle utses genom val av fullmäktige. Nyvalet ägde rum samma dag och gällde för tiden till utgången av juni månad s. å. Sedermera hava nyval ägt rum årligen, det sista den 20 juni 1932, för tiden t. o. m. juni 1933 (kompletteringsval den 5 dec. 1932 och 23 jan. 1933). Stadsfullmäktiges senaste val av revisorer ägde rum samma dag (fyllnadsval den 20 febr. 1933). Ordförande och suppleant för ordföranden äro utsedda av överståthållarämbetet, senast den 6 juli 1932 (för tiden t. o. m. juni 1933).

Författningar m. m. Instruktioner för kommunala hjälpkommittéer, fastställda av kungl. maj:t den 10 sept. 1914. Kungl. kung. ang. statsbidrag till arbetslöshetshjälpen den 7 juli 1922, med ändr. den 28 juni 1928. Av statens arbetslöshetskommission meddelade råd och anvisningar rörande hjälpverksamheten för arbetslösa.

Arbetslöshetskommitténs ledamöter.

Ordförande.

Masreliez, K. V., rådman.

Suppleant för ordföranden.

Lillieros, J., rådman.

Ledamöter.

Liander, M. E., grosshandlare, stadsfullm.

Nyqvist, S. G. B., metallarbetare, stadsfullm.

Malmberg, G. E., ombudsman.

Qvarfördt, S. B., förman.

Stenholm, R. W., järnsvarvare, stadsfullm.

Styrman, G. A., direktör.

Suppleanter.

Järte, f. Montelin, Ester L., fru, stadsfullm.

Ljung, A. J. H., metallarbetare, stadsfullm.

Lyden, F. L., typograf.

Nyström, B. A. E., tf. byråchef, stadsfullm.

Av kommittén antagen sekreterare (1,500 kr.).

Anderberg, G. H. A., tf. tjänstesekreterare; t. »stadshuset».

Kassaförvaltare.

Anderberg, G. H. A.; Liander, M. E. (ställföretr.).

Arbetslöshetskommitténs delegerade.

Kursdelegerade. Styrman, G. A.; Nyqvist, S. G. B.; Stenholm R. W.

Understödsdelegerade. Nyström, B. A. E.;
Nyqvist, S. G. B.; Ljung, A. J. H.

Arbetsdelegerade. Lander, M. E.; Qvarfordt,
S. B.; Stenholm, R. W.

Tjänstedelegerade. Styрман, G. A.; Nyqvist,
S. G. B.; Malmborg, G. E.

Arbetslöshetskommitténs revisorer.

(för tiden 1 juli 1932—30 juni 1933).

Oliv, L. J., kanslist (utsedd av överståthållaräm-
betet); Brodén, E. H., civilingenjör, Sundin,
T. W., tullpackhusarbetare, stadsfullm. (ut-
sedda av stadsfullmäktige).

Expedition.

Munkbrogatan 2, 1 tr., St.; postgirokonto
54832; t. 23 42 60 (växel); expeditionstid:
9—15.

Direktör
(8,100 kr.).

Helin, M. S.

Expeditionsföreståndare

(6,000 kr.).

Pettersson, K. G. A.

Tekniska avdelningen.

Arbetschef
(6,300 kr.).

Nilsson, G. S.

Inköps- och kassaavdelningen.

*Föreståndare.*¹⁾

Lundgren, A.

Fattigvårdsnämndens och arbetslös- hetskommitténs provisoriska hjälpor- ganisation för arbetslösa.

Beträffande den provisoriska hjälporganisa-
tionens tillkomst och för densamma gällande
författningar m. m. hänvisas till sid. 179.

Expedition.

Ang. adr. m. m. se arbetslöshetskommitténs
exp. ovan.

*Direktör.*¹⁾

Helin, M. S., se ovan.

Undersökningsavdelningen.

*Föreståndare.*¹⁾

Grünberger, H.

Registeravdelningen.

*Föreståndare.*¹⁾

Bolin, S. J.

Beredningsavdelningen.

*Föreståndare.*¹⁾

Holmberg, F. N. G. R.

Arbetsavdelningen.

*Föreståndare.*¹⁾

Söderman, K. E.

Arbetslöshetsbyråer.

*Expeditionstid: varje helgfri dag 9—11
och 14—16.*

Arbetslöshetsbyrå A

(för Storkyrkoförsamlingen samt Klara, Adolf
Fredriks och Jakobs församlingar).

Munkbron 19, St.; t. 23 42 60.

*Föreståndare.*¹⁾

Holm, N. O.

Arbetslöshetsbyrå B

(för Katarina, Sofia, Maria och Enskede för-
samlingar samt den del av Högalids försam-
ling, som ligger öster om linjen Årstaviken—
Jägargatan—Sköldgatan—Ringvägen norrut—
Yttersta Tvärgränd—Mälaren).

Högbergsgatan 40, Sö.; t. 40 52 35.

*Föreståndare.*¹⁾

Svensson, A. I.

Arbetslöshetsbyrå C

(för Brännkyrka församling samt den återstående
delen av Högalids församling).

Liljeholmens folkskola, Liljeholmen,
Stockholm 9; t. Liljeholmen 235.

*Föreståndare.*¹⁾

Larenius, K. N. H.

Arbetslöshetsbyrå D

(för Kungsholms, S:t Görans, Gustav Vasa, Mat-
teus och Bromma församlingar).

Hantverkargatan 73, K.; t. 50 33 44.

*Föreståndare.*¹⁾

Lindholm, G. A.

Arbetslöshetsbyrå E

(för Johannes, Engelbrekts, Hedvig Eleonora och
Oscars församlingar).

Drottninghusgränd 1, C.; t. 20 13 15.

*Föreståndare.*¹⁾

Rosenblad, O. F.

¹⁾ Avlöning ännu icke fastställd.

Ann. Uppgifter rörande arbetslöshetskommittén och den provisoriska hjälporganisationen hava
inkommit till statistiska kontoret först under kalenderns pågående tryckning; tiden har ej med-
givit uppgifternas intagande annat än i förkortad form.